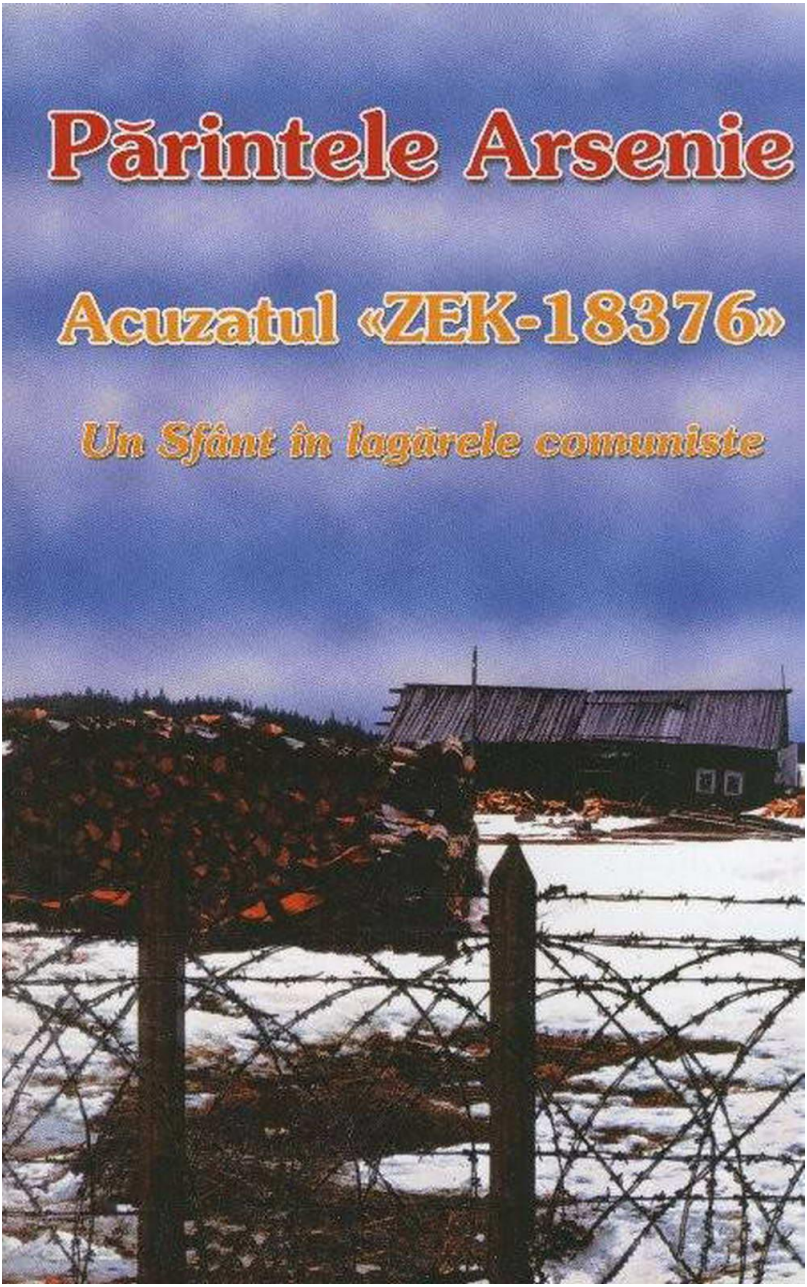

Părintele Arsenie

Acuzatul «ZEK-18376»

1894: S-a născut la Moscova.

1911: Absolvind liceul, s-a înscris la Facultatea

Imperială din Moscova. 1917: Termină facultatea. Scrie primele lucrări despre vechea arhitectură rusească. 1917 – 1919: Trăieşte în pustiul de la Obţină.

A fost călugărit şi hirotonit preot. 1919: Cu binecuvântarea patriarhului Moscovei

(Sfântul Tihon + 1925), slujeşte într-o biserică din capitală.

1921: A fost numit paroh la biserica unei parohii. 1927: Este arestat şi exilat în nord. 1929: Se întoarce din exil, dar nu i se permite să se apropie de Moscova pe o rază de 100 km. Este făcut iarăşi parohul unei biserici. Din când în când venea pe ascuns la Moscova şi se întâlnea cu episcopul mărturisitor Atanasie Zaharov (+ 1962), care îi hirotonea fiii lui duhovniceşti. 1931: Este arestat şi exilat pentru cinci ani în Volonconţ.

1936: Este arestat, închis pentru un an şi exilat iarăşi 1938: Se întoarce din exil cu porunca să trăiască numai în părţile Volonconţ, Vladimir.

Arhanghelsk. 1939: Este exilat pentru a treia oară în Siberia şi după aceea în Uralia.

1942: Este trimis în Lagărul Special de Deţinuţi. 1958: Este eliberat din lagăr şi pleacă la Rostov-Velichi, eparhia Iaroslav. 1975: Moare şi este îngropat la Rostov-Velichi.

Din cartea «Acei care au pătimit pentru Hristos», Editura Institutului Teologic Ortodox a Sfântului Tihon, Moscova 1997.

Părintele Arsenie

Acuzatul «ZEK-18376»
Un Sfânt în lagărele comuniste din Rusia
Traducere din limba greacă de:
Monahul Pimen Vlad
Chilia Sf. Mc. Artemie – Sf. Munte Athos
ACEASTĂ CARTE SE TIPĂREŞTE CU BINECUVÂNTAREA PREASFINŢITULUI PĂRINTE
GALACTION
EPISCOPUL ALEXANDRIEI ŞI TELEORMANULUI
Editura BUNAVESTIRE Bacău, 2001
Traducerea s-a făcut după:
n. Apoevioq
1.6 x<t & 8 ixoc;
«ZEK183.7.6»

EKAOIH OrAOH
ISBN 973 – 8071 – 10 – 0
IEPA MOMH nă PAKAHTOY ATTIKHZ 2000

Cuvânt înainte la ediţia în greceşte

Mare bucurie avem noi în Rusia de când am aflat că martiriul noilor mucenici ruşi pentru Hristos a pătruns inima acelor fraţi care trăiesc departe. Printre multe alte tipărituri în legătură cu înfricoşatele prigoane care s-au întâmplat în Rusia în secolul XX, cartea «Părintele Arsenie» are un loc aparte. Editarea ei este mare. Foarte mulţi oameni şi-au întărit credinţa în Hristos datorită acestei cărţi.

O mare schimbare produce în noua generaţie persoana contemporanului nostru mărturisitor, încât se strecoară

câteodată îndoiala, dacă nu cumva ceea ce amintim despre persoana părintelui Arsenie se datorează unei bogate închipuiri.

Cu toată responsabilitatea, dar şi cu toată bucuria, pot să vă asigur că toate persoanele şi întâmplările despre care se vorbeşte în carte sunt cu desăvârşire reale.

Deja cunoaştem multe fapte şi deţinem documente despre viaţa părintelui Arsenie. Nădăjduim aşadar că, în scurt timp, vom risipi orice îndoială în privinţa acestora, punând în circulaţie o scurtă biografie a lui.

Dumnezeu să ne ajute ca această carte să apropie mai mult pe fraţii care au aceeaşi credinţă, pe poporul grec cu cel rus, într-un duh de dragoste şi bucurie.

Protopop Vladimir Varampiov
16 oct. 1996

Însemnare introductivă

În ultimii ani s-au publicat multe memorii care descriu viaţa deţinuţilor politici în perioada dictaturii staliniste. Scriu intelectualii, ostaşii, vechii bolşevici, muncitorii de la colhoz… Scriu despre viaţa lor în lagăre şi în închisori, scriu despre judecăţi…

Niciunul nu ne vorbeşte însă despre milioanele de credincioşi care s-au pierdut în aceste lagăre şi închisori, ori au fost chinuiţi inuman în judecăţi; despre credincioşii care au pătimit şi au murit deoarece nu au vrut să se lepede de Dumnezeu, despre credincioşii care au murit slăvind numele Lui, iar Acela nu i-a părăsit.

Dacă vom închide buzele noastre, înseamnă să dăm uitării chinurile, durerile, nevoinţele şi moartea atâtor milioane de mucenici care s-au jertfit pentru Hristos şi pentru noi care încă mai trăim pe pământ. Datoria noastră înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor este să nu uităm, ci săi arătăm pe aceşti mucenici.

În anii grei care au trecut. Biserica Ortodoxă Rusă a pierdut mulţi reprezentanţi – episcopi, preoţi, părinţi duhovniceşti, monahi, oameni simpli – înăuntrul cărora ardea neadormită flacăra credinţei, o credinţă mărturisită cu putere, la fel ca vechii mucenici creştini.

În aceste memorii prezentăm numai unul din mulţimea fără de număr a atleţilor lui Hristos. Cine poate şti câţi or fi cei care s-au jertfit pentru binele nostru?

Nouăsprezece secole a adunat omenirea neţărmurita bogăţie de cunoştinţe şi înţelepciune. Creştinismul a adus oamenilor lumina şi viaţa, însă, din această imensă şi preţioasă comoară, oamenii secolului XX nu au ales decât răutatea. Întăriţi de cuceririle ştiinţei au provocat la milioane de oameni groază, chinuri şi la mulţi alţii moarte mucenicească.

Domnul a rânduit să gust pentru puţin timp viaţa de deţinut în lagăr. Din amintirile mele şi din mulţimea nevoitorilor pe care i-am întâlnit acolo am ales o persoană: părintele Arsenie.

Numai puţin dacă trăia cineva lângă el, era de ajuns să-şi întărească credinţa, să devină ucenicul lui, să urmeze drumul lui, să iubească de bunăvoie pe Dumnezeu şi pe oameni, să cunoască ce înseamnă creştin adevărat.

Trecutul nu trebuie să-l uităm şi să se piardă, deoarece pe acesta, ca pe o temelie, zidim prezentul. Pentru aceasta, consider de datoria mea să adun pe cât posibil toate detaliile despre părintele Arsenie din amintirile fiilor să-i duhovniceşti, a oamenilor care l-au cunoscut, precum şi din scrisorile lui.

Fii duhovniceşti, părintele Arsenie avea fără de număr, deoarece, ca un magnet, atrăgea lângă el sufletele în orice loc îl trimitea Pronia lui Dumnezeu: în oraş, unde era cunoscut ca om de ştiinţă şi critic de artă. a fost făcut preot şi a întemeiat o parohie; în satul din care a fost exilat şi trimis în târgul prăfuit, pierdut în nesfârşitele păduri ale Nordului şi, la sfârşit. În înfricoşatul Lagăr Special de Deţinuţi.

Aici, mulţi din cei care l-au cunoscut, oameni de toate categoriile – intelectuali, muncitori, ţărani, criminali, vechi

bolşevici, temniceri – au devenit prieteni credincioşi şi următori lui. Aceştia mi-au dat amănunte de mare preţ despre persoana lui. Dar şi eu, în întâlnirile mele cu el, am încercat să aflu cât mai multe despre viaţa sa personală.

Din nefericire însă vorbea foarte puţin despre sine însuşi. Ceva am reuşit să scriu cât era încă în viaţă. I-am dat să arunce o privire în însemnările mele şi la fiecare întâmplare pe care o citea l-am întrebat: «Aceasta aşa s-a întâmplat?». El răspundea cu tărie: «Da, aşa». Şi adăuga: «Dumnezeu ne-a condus pe toţi pe diferite drumuri. Fiecare om are în viaţă multe întâmplări vrednice de luat în seamă. Viaţa mea, precum şi a celorlalţi, s-a încrucişat întotdeauna sau a mers alături de viaţa altuia. Multe şi diferite întâmplări s-au petrecut, însă toate au venit sau au fost îngăduite de Dumnezeu». În unele locuri a corectat câteva inexactităţi.

Şi eu, la rândul meu, am schimbat cronologia la câteva întâmplări, să devină mai uşoară relatarea povestirilor. Am schimbat de asemeni aproape toate numele persoanelor şi locul unde locuiesc, deoarece mulţi din cei care se regăsesc în următoarele pagini trăiesc încă şi timpurile noastre sunt nestatornice.

Lucrarea aceasta nu este a mea; este a zecilor de oameni care l-au cunoscut pe părintele Arsenie, l-au iubit şi, la rugămintea mea, mi-au trimis în scris amintirile lor. Eu numai am adunat şi am aranjat această lucrare, plătind prin asta o mică parte din datoria mea faţă de omul care m-a pus pe drumul credinţei, m-a renăscut şi m-a mântuit.

Citind această carte, să vă amintiţi în rugăciunile voastre de robul lui Dumnezeu Alexandru. Aceasta va fi pentru mine cea mai mare răsplată.

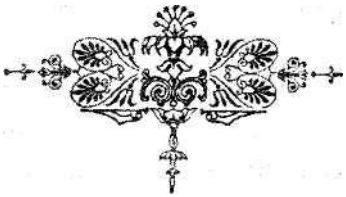

Lagărul

Un întuneric dens şi un înfricoşat îngheţ au îmbrăţişat strâns şi au făcut nemişcate pe toate, în afară de vântul care spulbera zăpada şi o făcea troiene şi, aproape imediat, o arunca cu mânie în aer împrăştiind-o într-un nor ghimpos. Pe urmă, căzând cu urgie asupra oricărui obstacol care îndrăznea să-i stea în cale. Împrăştiind fulgii albi, apuca de pe pământ zăpada şi o arunca din nou în faţă cu furie. Uneori se făcea o linişte desăvârşită, păstrându-se pentru o clipă o tăcere străină. Atunci, în întunericul nopţii, o gigantică pată de lumină se distingea pe întinderea îngheţată.

Jos, printre razele de lumină, se întindea un cantonament. Barăci fără de număr erau împrăştiate peste tot. Turnurile cu reflectoare şi cu santinele se pierdeau în orizontul întunecat. Gardurile de sârmă ghimpată erau formate din multe rânduri. Printre ele circulau liberi paznicii neadormiţi, cu patru picioare, câinii.

Mănunchiul orbitoarelor lumini-ale reflectoarelor, pornea de la turnuri, cădea pe pământ, apoi strălucea puţin mai sus, coborând pe stivele cu lemne şi iarăşi, căzând din nou pe pământ, alerga printre gardurile de sârmă pentru ca să ajungă peste câteva clipe la vechiul loc. Din turnuri, soldaţii cu automate urmăreau fără întrerupere fâşiile de pământ dintre gardurile de sârmă.

Liniştea nu a ţinut mult timp. A izbucnit din nou vântul

cu vuiet, şuierând şi mugind. Zăpada spulberată a ascuns din nou pata de lumină şi întunericul a acoperit câmpia. Lagărul Special de Deţinuţi încă era cufundat în somn. Deodată s-a auzit un sunet metalic cunoscut. Erau loviturile în şinele de oţel agăţate undeva aproape de intrarea în lagăr. Imediat au urmat şi alte asemenea semnale din diferite locuri.

Reflectoarele din turnuri străluceau cu nervozitate. Porţile s-au deschis. Camioane închise, unul după altul, au intrat înăuntru. Au adus pe reeducaţi, pe inspectori şi pe muncitorii plătiţi.

Maşinile s-au împrăştiat prin curtea lagărului.

Siluete flexibile au sărit afară şi s-au apropiat grăbite de barăcile din lemn. Câte patru oameni s-au dus la fiecare baracă şi le-au controlat cu atenţie din toate părţile. Au verificat geamurile, pereţii de pământ şi încuietorile, căutând semne de evadare a deţinuţilor. Negăsind însă nimic din cele căutate, au deschis uşile.

Acum reflectoarele au început să lumineze mai nervos, santinelele să urmărească cu mai multă atenţie, câinii să alerge mai plini de viaţă printre gardurile de sârmă.

În lagăr a început din nou o zi la fel ca şi celelalte. Mii de deţinuţi au ieşit din lagăr pregătindu-se de muncă.

Întunericul nopţii încet-încet s-a împrăştiat. Zorii zilei… Dimineaţă… O cenuşie dimineaţă de iarnă în Nordul Rusiei. Şi vântul continua lucrarea lui chinuitoare.

În afara lagărului, nu departe, erau aprinse multe focuri. Flăcările lor, uneori se măreau şi se ridicau la înălţime, alteori scădeau până aproape de pământ. Focurile acestea erau aprinse zi şi noapte, fără întrerupere, ca să încălzească pământul îngheţat, să se poată săpa uşor gropi

mari pentru a îngropa pe deţinuţii care mureau.

Lagărul trimitea acolo zilnic zeci de morţi, ca mâncare a lui, plătind în felul acesta regimului suveran cel mai greu şi tragic tribut.

Baraca

Lagărul Special de Deţinuţi a reînviat. Uşile barăcilor s-au deschis cu zgomot. Deţinuţii au ieşit afară şi au intrat în rând pentru controlul de dimineaţă. I-a cuprins imediat frigul, vântul şi întunericul.

De pretutindeni se aud voci, dintr-o margine ocări – un oarecare este bătut… Aşezaţi în rând se duc să-şi ia gustarea, şi de acolo la muncă. Baraca s-a golit de locuitorii ei, care au lăsat însă în urma lor o nesuportată, o sufocantă putoare – de la transpiraţie şi de la hainele putrede, de la urină şi excremente, de la mucegai şi de la acidul de dezinfectare.

Baraca s-a golit, dar ai impresia că încă se mai aud acolo strigătele inspectorilor şi înjurăturile osândiţilor. Baraca s-a golit, dar nu a putut să scape de ecoul gemetelor şi suspinelor. Baraca s-a golit, însă printre paturile mizerabile plutea şi acum durerea omenească unită cu răutatea, surori vechi fiind. Pretutindeni era o tristeţe înfiorătoare.

Singurul lucru mulţumitor pe care îl avea baraca era căldura. Afară, la temperatura de – 25°C şi cu acel vânt tiran, îngheţau nu numai deţinuţii, ci chiar şi paznicii îmbrăcaţi gros.

Fiecare a pornit spre lucru cu sufletul zdrobit de frică. Cerinţele erau schimbătoare, scopul insuportabil, severitatea de necrezut, toate se făceau într-o atmosferă de zăpăceală, toate erau neomeneşti şi chinuitoare, toate aveau ca scop moartea lentă a deţinuţilor, pentru că în acest lagăr închideau numai pe «duşmanii poporului» şi pe criminalii condamnaţi la moarte. În loc să-i împuşte, au fost trimişi în

Lagărul Special de unde era aproape imposibil să iasă vii.

Părintele Arsenie, la început Petru Andreievici Strelţov şi acum «ZEK-18376», a fost adus aici înainte cu şase luni. Şi nu a trebuit mult să înţeleagă, precum toţi, că în acest loc întunecos îşi va lăsa oasele. Pe spate, pe şapcă şi pe mâneci avea cusut numărul lui, care îl făcea să arate ca un «om-reclamă».

Munca lui era să aranjeze baraca şi să aprindă focul la sobe. Despica lemne în curte şi le ducea înăuntru cu braţele lui.

«Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul!». Murmura necontenit rugăciunea în timp ce-şi făcea slujba lui.

Lemnele erau umede şi îngheţate. Se crăpau greu. Topoare şi securi nu existau – erau obiecte interzise. Se lupta să despice buştenii băgând în crăpăturile lor pene de lemn pe care le lovea cu un alt buştean mai greu.

Aşa a făcut şi acum părintele Arsenie. Dar buşteanul îngheţat pe care îl ţinea i-a alunecat căzând din mâinile lui slabe. Pana intra cu mare greutate. Munca înainta foarte încet. Dar când se vor întoarce deţinuţii baraca trebuie să fie încălzită, măturată şi aranjată. Nu reuşeşti să termini? Deţinuţii te vor bate şi supraveghetorul te va conduce la carceră.

În lagăr aşa-numiţii «bătăuşi» sau cei care împlineau pedepsele erau numai un fenomen de rutină. Atât paznicii cât şi criminalii loveau în special pe deţinuţii politici. Primii pentru a provoca frică şi supunere, ceilalţi doar pentru a se descărca pe cineva, pentru a se relaxa şi pentru a scoate în exterior ura pe care o aveau adunată înăuntrul lor faţă de

oameni şi societate – de aceea loveau mai dur decât paznicii, loveau cu o sălbăticie satisfăcută şi cu o bucurie sadică, loveau până se istoveau. Pentru criminali bătutul era o distracţie…

«Doamne, miluieşte-mă! Ajută-mă! Către Tine nădăjduiesc, Hristoase al meu, către Tine şi către Prea Sfânta Maica Ta!… Nu mă părăsi! Dă-mi putere!».

Părintele Arsenie murmura cuvinte fierbinţi de rugăciune, pe urmă, epuizat de oboseală, a continuat să aducă braţe de lemne şi să le bage în sobe.

A venit şi ceasul să le aprindă şi aceasta nu era aşa uşor. Buştenii erau umezi, surcelele puţine. Cu o zi înainte adunase două-trei mănunchiuri de crenguţe uscate şi le-a ascuns într-un colţ. «Cu acestea voi aprinde mai uşor lemnele». Când s-a dus să le ia, le-a găsit ude şi nefolositoare. Cunoscuţii răufăcători au descoperit scopul lui şi le-au udat cu apă…

Părintele Arsenie s-a dus în spatele barăcii unde erau stivuite lemnele şi a început să caute coajă de mesteacăn sau aşchii uscate.

«Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul!» rostea neîntrerupt, însă acum adăugă şi aceasta: «Facă-se voia Ta!».

În spatele barăcii nu a găsit coajă, nici surcele nu mai erau. Cum să aprindă sobele? Ce să facă? Timpul trecea şi baraca nu va reuşi să se încălzească până vor veni deţinuţii.

Între timp din baraca vecină a ieşit deţinutul care era de rând în ziua aceea, bătrânul Seril (Căruntul) – aşa îl strigau toţi.

La şaizeci de ani, cu o înfăţişare binevoitoare, era unul

din cei mai înfricoşaţi vieţuitori pe care îi găzduia lagărul. Duritatea lui nu cunoştea măsură. Renumit în anii din urmă în toată Rusia, nu-şi amintea nici el singur câte crime săvârşise. Puţinele pe care i le-au descoperit au fost suficiente pentru a-l trimite la Tribunalul Special. Şi, într-adevăr, a fost osândit la moarte. La urmă însă l-au trimis în acest lagăr, lucru mult mai rău pentru un om înaintat în vârstă. Te-au împuşcat? S-au terminat chinurile tale pe pământ. Însă în Lagărul Special mori încet, mucenicește. Şi dacă vreodată se întâmplă o minune – da, căci numai o minune putem să spunem – şi ieşi de aici, te va urmări o boală sau alta în toată viaţa.

Bătrânul Seril, cu netăgăduita criminalitate specifică lui, stăpânea aproape cu desăvârşire toată baraca. Un semn din partea lui la «băieţi» era de ajuns să pornească un nou episod de bătaie şi sânge… Şi după aceea? Intervenţia paznicilor, judecăţi, pedepse, pedepse la mulţi alţii, nu numai bătrânului Seril. Acesta întotdeauna scăpa. Chiar şi conducerii îi era frică de el.

— Părinte, ce cauţi? a strigat la părintele Arsenie, văzându-l învârtindu-se mult timp pe lângă lemne.

— Am pregătit de ieri seară surcele pentru aprins şi «băieţii» mi le-au udat. Acum caut alte surcele, pentru că lemnele sunt ude şi nu se aprind. Ce să fac?

Nu ştiu… Vor veni de la muncă şi baraca va fi îngheţată – un rău. Şi mă vor bate – al doilea rău.

— Vino, părinte! Îţi voi da eu, a zis Seril şi l-a condus la lemnele lui, unde exista o stivă întreagă de surcele.

Părintele Arsenie nu-şi putea crede urechilor. S-a gândit că glumeşte. Ştia bine caracterul lui, pentru aceasta

nu i-a cerut niciodată ajutorul. La auzit însă că-i zice din nou:

— Ia, părinte Arsenie, ia câte ai nevoie!…

Părintelui s-a aplecat şi a început să adune surcele.

«Sigur se va declanşa un nou episod ca să-i înveţe minte pe alţii», gândea cu oarecare frică.

«Uite, acum va începe să mă lovească şi să strige: popa hoţul!». Însă, pe de altă parte, l-a impresionat că a fost numit «părinte Arsenie». A continuat să adune spunând în mintea lui rugăciunea.

— Ia şi altele, părinte Arsenie! Şi altele!…

S-a aplecat şi el şi a început să-şi umple braţele cu surcele. S-au dus amândoi în baracă încărcaţi şi le-au lăsat lângă sobă. Părintele Arsenie s-a întors şi i-a făcut metanie.

— Dumnezeu să te mântuiască! i-a zis.

Seril a ieşit fără să spună niciun cuvânt.

Peste puţin toate sobele ardeau. Părintele Arsenie aruncă buşteni în una, pe urmă în cealaltă, a aranjat baraca, a şters mesele şi a adus şi alte lemne…

Se apropia ora trei după-amiază. Sobele erau fierbinţi. Căldura făcea amintirile mai vii, mirosul mai nesuportat. Dar totuşi, căldura dulce şi plăcută dădea o oarecare mângâiere trupurilor obosite şi sufletelor deznădăjduite.

Supraveghetorul a venit de două-trei ori, înfuriat ca întotdeauna. Ocări şi ameninţări ieşeau din gura lui. Ultima dată ochiul lui a zărit puţină coajă căzută pe podea. A ridicat pumnul şi l-a lovit pe părintele Arsenie în cap, din fericire nu foarte tare, şi a plecat înjurând.

Batiuşca[1] era epuizat. Capul îi vuia. Picioarele îi

---

[1] Batiuşca – formulă familiară de adresare pentru stareţi,

tremurau. Respiraţia i s-a tăiat. Cu multă greutate s-a ţinut în picioare. Pentru câteva clipe i-a fost teamă că va cădea.

— Doamne!… Doamne!… Nu mă lăsa!… a murmurat gâfâind, apoi a continuat încovoiat munca sa.

Bolnavii

Este timpul să spunem că părintele Arsenie nu era singur în baracă. Se găseau acolo încă trei deţinuţi «fără îngrijitori», doi erau foarte bolnavi şi al treilea, Fendia, rănit la o mână cu toporul.

Cel din urmă se răsucea neîncetat în patul de scânduri. Din când în când îl lua somnul şi când s-a trezit a strigat:

— Mi-e frig! Pune lemne pe foc, bătrânule înrăutăţit, că mă voi scula şi îţi voi sparge mutra!…

Apoi imediat s-a întors pe partea cealaltă şi a adormit din nou.

Ceilalţi doi erau într-o stare critică. Nemişcaţi şi fără vorbă. Au fost lăsaţi aici pentru că în spital nu era loc.

În jurul orei 12.00 la amiază şi-a făcut apariţia şeful spitalului. Şi-a aruncat numai privirea spre bolnavi fără să-i atingă şi i-a zis părintelui Arsenie cu o voce puternică:

— Vor termina-o repede… Acum cu frigul mor mulţi!

Nu-l interesa că bolnavii l-au auzit. Şi pentru ce să-l intereseze? Nu ştiau cu toţii că în Lagărul Special, mai devreme sau mai târziu, vor avea acelaşi sfârşit?!

S-a apropiat de Fendia. Acesta şi-a întins mâna rănită şi a început să urle demonstrativ, anormal, teatral.

— Nu mă vei prosti, ticălosule! i-a zis cu severitate

---

duhovnici sau chiar călugări.

doctorul. Mâine vei merge la muncă! Altfel, ca sinucigaş te aşteaptă carcera… şi vei muri acolo.

A ieşit grăbit, după cum venise.

Părintele Arsenie se ducea din când în când lângă cei doi care erau gata să moară şi făcea tot ce putea să-i odihnească.

— Doamne Iisuse Hristoase, ajută-le lor! Vindecă-i! Arată-ţi mila Ta! Lasă-i să trăiască şi să-şi găsească libertatea lor!… murmura în timp ce-i acoperea.

I-a mângâiat cu blândeţe pe cap, le-a dat puţină apă şi medicamente. Dar ce medicamente? în Lagărul Special toate bolile se tratau cu… făcătoarea de minuni aspirină! Aspirină pentru temperatură, aspirină pentru oftică, aspirină pentru răni, aspirină pentru cancer…

Părintele Arsenie păstrase din cealaltă zi o bucată de pâine neagră, a patra parte din porţia lui. A înmuiat-o în apă şi s-a dus lângă bolnavul care era mai grav. A încercat săi bage o bucăţică în gură. Acela şi-a deschis ochii, l-a privit stins, plin de mirare şi nedumerire. Apoi cu o mişcare înceată şi obosită, i-a împins mâna.

— Mâncaţi! Mâncaţi, pentru numele lui Dumnezeu! i-a zis în şoaptă părintele Arsenie pe un ton protector.

I-a băgat apoi aproape forţat pâinea în gură. Acesta, după ce a înghiţit-o cu greutate, a zis supărat:

— Ei, pentru Dumnezeu! Lasă-mă liniştit! Crezi că vei câştiga ceva de la mine după ce voi muri? Nu te înşela!

Părintele Arsenie nu i-a răspuns. L-a acoperit şi s-a apropiat de al doilea bolnav. După ce I-a ajutat să se întoarcă pe partea cealaltă, a verificat încă o dată baraca.

De această dată surcelele pe care i le-a dat Seril nu le-a

ascuns. «Pentru ce să le ascund? Ieri, când le-am ascuns, a ieşit rău, iar astăzi Dumnezeu a ajutat…». Le-a aşezat în mijlocul barăcii.

S-a gândit să despice lemne pentru ziua următoare. A pornit spre ieşire, dar atunci şi-a adus aminte de păţaniile mai vechi. «În zadar le voi tăia. Până mâine mi le vor arunca peste tot».

Sobele deveniseră aproape roşii.

Părintele Arsenie se bucura – «vor veni oamenii înghеţaţi, se vor încălzi şi se vor odihni».

În deschizătura uşii a apărut supraveghetorul Pupcov. La treizeci de ani, totdeauna zâmbitor, era numit de deţinuţi Vasiolii (Bucurosul).

— Ei, părinte! Ai făcut baraca baie! Nu cumva ai poftă de carceră? Lemnele sunt ale poporului şi tu le risipeşti pentru duşmanii poporului? îţi arăt eu ţie, vrăjitorule!

Apropiindu-se cu paşi mari, i-a tras o lovitură în faţă. Întorcându-i spatele, a ieşit afară cu zâmbetul lui specific zugrăvit pe buze. Părintele Arsenie şi-a şters sângele cu palma.

— Doamne miluieşte! Doamne, nu mă părăsi!

— Cu măiestrie te-a lovit în mutră, înrăutăţitul! a strigat Fendia. Şi cu zâmbet. Ei, pentru ce? Nici el nu ştie…

N-a trecut bine o oră şi Vasiolii a venit iarăşi în baracă.

— Control, ridicaţi-vă!

Fendia a sărit ca un arc de pe pat şi părintele Arsenie a rămas nemişcat în poziţie atentă cu mătura în mână.

Câţi sunt în baracă? a întrebat sălbatic supraveghetorul, cu toate că ştia bine răspunsul.

— Doi la pat, grav bolnavi, incapabili de muncă şi al

treilea care va ieşi mâine la lucru.

Vasiolii a făcut câţiva paşi spre paturile bolnavilor şi şi-a lăsat pentru câteva clipe privirea să plutească peste ei. A înţeles, sau aproape ştia bine, că nu erau în stare să se ridice. A ţipat la ei, aşa ca de obicei, fără să se apropie. Îi era frică nu cumva să aibă vreo boală molipsitoare.

— Tu, părinte, să fii atent! Să fie ordine în baracă!… Stai liniştit, altfel repede te vom chema acolo l unde trebuie.

A înjurat murdar şi a ieşit.

S-a înserat. Întunericul s-a lăsat repede şi deţinuţii din clipă în clipă se vor întoarce de la muncă. Vor veni îngheţaţi, obosiţi şi cu nervii încordaţi, căzând pe paturile lor aproape tară simţire. Baraca se va umple de noroi, umezeală, suspine, înjurături, cuvinte urâte…

Jumătate de oră mai târziu vor fi duşi la locul special pentru mâncare. Ceasul acela, pentru mulţi dintre deţinuţii politici, era ceas de mucenicie. Deţinuţii criminali îi loveau fără ezitare şi le luau mâncarea. Cei mai puternici se împotriveau şi reuşeau să-şi păstreze ceva din porţia lor. Bolnavii rămâneau foarte des aproape flămânzi. Deţinuţii politici erau în toate barăcile cu mult mai mulţi decât criminalii. Ultimii însă, cu caracterul lor barbar şi cu terorismul, i-au pus aproape sub control pe ceilalţi.

Mâncarea era jalnică. Porţiile insuficiente. Alimentele pe jumătate stricate, întotdeauna miroseau a petrol. Dar, pentru deţinuţi, această mizerabilă mâncare era singura bucurie, singurul câştig.

Toată ziua, în timp ce munceau, la ea se gândeau şi o aşteptau cu nerăbdare, cu toate că nu era suficientă pentru redobândirea puterilor pe care le consumau. Niciun deţinut

politic nu era sigur că va mânca după ce va termina munca.

Părintele Arsenie a pierdut de multe ori mâncarea. Niciodată însă nu s-a revoltat. Şi-a pierdut porţia lui? Venea imediat la baracă, se întindea pe pat şi începea rugăciunea.

«— La început ameţeam, povestea el însuşi mai târziu, simţeam fiori de frig şi de foame, mintea mi se întuneca… Dar făcând Vecernia şi Utrenia, spunând Acatistul Maicii Domnului, al Sfântului Nicolae şi al ocrotitorului meu, cuviosul Arsenie, rugându-mă lui Dumnezeu pentru fiii mei duhovniceşti şi pomenind numele tuturor celor adormiţi pe care mi-i mai aminteam, luam putere, multă putere. Şi dimineaţa, când mă ridicam din pat – pentru că se întâmpla des să priveghez şi să mă rog toată noaptea – mă simţeam sătul şi de mâncare şi de somn».

Fii duhovniceşti, părintele Arsenie a avut mulţi, câţi liberi pe atâţia şi închişi. Îi iubea şi îl durea foarte mult pentru ei.

La început când era închis în închisori simple, primea din când în când câte o scrisoare de la ei. De când însă a fost dus în Lagărul Special de Deţinuţi, a pierdut orice legătură cu ei. Credeau cu adevărat că a murit. Oricărei persoane care s-a interesat de el i s-a răspuns direct: «A fost mutat la Special? Consideraţi că nu mai există!».

Întuneric. Plutoanele de deţinuţi, unul după altul, intră în curtea lagărului şi se împart la baracă. «Băieţii» intră uşuraţi în baraca încălzită şi de bucurie înjură şi vorbesc urât mai mult ca alte daţi. Nu l-au mai lovit pe părintele Arsenie, nici mâncarea nu i-au mai luat-o, însă din porţiile celor doi bolnavi părintele a reuşit să scape numai jumătate de felie de pâine. A ascuns-o la piept împreună cu o bucată

de morun amar din porţia lui şi a plecat repede la baracă. A împărţit în două pâinea şi peştele şi i-a hrănit pe bolnavi. Apoi i-a silit să bea câte o aspirină muiată în apă caldă. La sfârşit, după ce i-a ajutat să urineze într-o tinichea, i-a curăţit de ce era nevoie şi i-a acoperit.

Peste cinci zile, aproape pe neaşteptate, bolnavii dădeau semne de îmbunătăţire. Erau însă incapabili să se ridice. Vor trăi?…

Părintele Arsenie a continuat să-i îngrijească şi să le slujească ziua şi noaptea. Ce oameni erau, nu ştia. Îngrijirea lui o primeau cu răceală. Fără el ar fi fost de mult timp în pământul îngheţat. Nu vorbeau niciodată despre ei, dar nici părintele Arsenie nu le-a pus vreo întrebare. «Legea tăcerii», o lege nescrisă a lagărului, nu permitea întrebări indiscrete. Câţi oameni de felul acesta văzuse în închisorile prin care a trecut? Fără de număr! S-au întâlnit, s-au despărţit şi niciodată nu s-au mai văzut. Cum să-i ţină minte pe toţi?

Odată un bolnav i-a spus că se numeşte Ivan Alexandrovici Saricov. Atât numai. În timp ce-l slujea, mişca fără zgomot buzele lui, rugându-se fierbinte atât pentru el cât şi pentru ceilalţi.

Ivan Alexandrovici l-a observat.

— Roagă-te, părintele! Roagă-te să ni se ierte păcatele, să ne ajute Dumnezeu. L-ai văzut vreodată pe Dumnezeu?

Cu uimire l-a ascultat părintele pe Saricov.

— Cum să nu-L văd! Este aici între noi şi ne uneşte pe toţi.

— Ce spui, părinte? în această baracă este şi

Dumnezeu? a zis cu ironie bolnavul.

— Da! Simt prezenţa Lui! îl văd! Văd însă că şi sufletul

tău, deşi înnegrit de păcate şi întunecat de nelegiuiri, are loc în el şi pentru Lumină.

Faţa lui Saricov s-a schimbat! A început să tremure cu totul.

— Te voi lovi, părinte! a bombănit el. Fără alt motiv, te voi lovi… Ceva îmi spune că ştii multe, numai că nu pot să înţeleg de unde.

Fără să-i răspundă, părintele Arsenie s-a întors şi a plecat. «Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă pe mine păcătosul», murmură încet.

Timpul trecea şi treburile erau multe. În timp ce muncea, îşi făcea în taină canonul de monah şi orice alte rugăciuni ştia din Sfintele Slujbe ale Bisericii noastre – Vecernie, Utrenie, Paraclise, Acatiste.

Al doilea bolnav era victima «lichidatorilor». Ca el, existau fără de număr în lagăr. Obişnuita poveste. Membru de partid de la şaptesprezece ani, a luat parte la Revoluţia din Octombrie. L-a cunoscut personal pe Lenin. În 1920 a condus o mare unitate din Armata Roşie. A devenit puternic când a fost ales ca membru superior la ŢECA şi în continuare la NKVD[2].

Cu semnătura lui a trimis la moarte mii, iar acum l-au trimis să moară la Special. Să moară ca atâţia alţii care au fost duşi acolo, fie din cauza minciunilor spuse de duşmanii

---

[2] În regimul sovietic, miliţia civilă şi siguranţa a cunoscut mai multe denumiri. În 1917 a fost organizată de Lenin ŢECA (Comisia Rusească Specială). A fost înlocuită în 1922 cu NKVD. Aceasta a fost înlocuită mai târziu de KGB.

lor, fie din cauza unor cuvinte scăpate fără atenţie, fie pentru credinţa lor, fie pentru că, aşa simplu, trebuiau să dispară dintre ei, ca să nu împiedice avansarea altuia în grade.

Părintele Arsenie, când i-a auzit numele – Alexandru Pavlovici Avsencov – şi l-a amintit. A fost un om despre care ziarele scriau foarte des. A fost însă şi acela care a semnat condamnarea părintelui Arsenie, când «troica» a înlocuit condamnarea la moarte pentru «activitate contrarevoluţionară» cu cincisprezece ani de închisoare în Lagărul Special de Deţinuţi.

Avsencov trebuia să aibă în jur de 45 de ani; arăta însă cu mult mai bătrân. Suferinţele, foamea, munca istovitoare, bătăile, înfăţişarea morţii care era continuu înaintea lui, toate acestea l-au deprimat. În plus faţă de toate acestea şi o neştearsă simţire de vină. Pentru că nu cu mult timp înainte a trimis el însuşi pe alţi oameni în acest loc blestemat. Şi credea atunci cu sinceritate, ca un curat ideolog, că erau într-adevăr «duşmanii poporului» care trebuiau închişi, exilaţi şi omorâţi. Acum însă?… Cu durere conştientiza înşelarea lui. Văzând drama deţinuţilor şi trăindu-şi propria drama, înţelegea ce lucrare înfricoşătoare făptuise, trimiţând la moarte mii de nevinovaţi…

De la înălţimea funcţiei lui nu a putut să vadă adevărul. A pierdut contactul direct cu realitatea şi evenimentele. Dădea credinţă la cele ce i se aduceau, la concluziile judecătorilor, la asigurările subalternilor, la indicaţiile scurte. A trăit un nedescris martiriu psihic.

Era însă prea târziu. Nu mai putea să repare nimic. Nu putea să mai ajute pe nimeni, nici pe el însuşi. Îl ardeau remuşcările, îl topea întristarea, îl zdrobea o stare de

pustiire sufletească. Vorbea puţin dar cu bunăvoinţă, amabil şi prietenos cu toţi, chiar şi cu cei mai răi criminali. De conducere nu îi era frică. Apăra întotdeauna pe cei nedreptăţiţi şi aceasta i-a adus de multe ori pedeapsa la izolare (carceră).

De părintele Arsenie s-a legat strâns. Îi iubea mult pentru bunăvoinţa şi mila lui.

— Ce om sunteţi, părinte Arsenie! Sufletist! Eu sunt comunist, în timp ce tu îţi slujeşti credinţa ca preot. În privinţa ideologiei, pe noi ne desparte o prăpastie. Normal, noi ar fi trebuit să ne găsim în luptă.

Părintele Arsenie a zâmbit şi l-a întrebat:

— Ia spuneţi, pentru ce v-aţi luptat? Ei?... Uite, v-aţi luptat, v-aţi luptat... şi acum acest lagăr v-a înghiţit şi pe dumneavoastră şi ideologia dumneavoastră! Credinţa mea în Hristos însă, şi acolo, în libertate, a fost cu mine, şi aici mă urmează. Dumnezeu e pretutindeni şi-i ajută pe toţi oamenii oriunde s-ar afla. Cred că vă va ajuta şi pe dumneavoastră. Altă dată iarăşi i-a zis:

— Noi doi, Alexandre Pavlovici, ne-am cunoscut mai demult. Domnul ne-a adus în legătură mai înainte cu mult timp, într-un an nebănuit, pregătind în acest fel întâlnirea noastră în lagăr.

— Nu se poate! a protestat Avsencov. Cred că greşiţi. De unde şi până unde aş fi putut să vă ştiu?

— Mă ştiţi, Alexandre Pavlovici! în 1933, când Biserica a cunoscut o cruntă prigoană, când sute de mii de credincioşi au fost exilaţi, când bisericile cu pretext sau fără pretext au fost încuiate, atunci am trecut pentru prima dată prin mâinile dumneavoastră.

Şi mi-aţi semnat condamnarea hotărâtoare în 1939. Şi după câţiva ani, când am tipărit şi circula o carte de-a mea, m-au prins iarăşi şi m-au condamnat la moarte.

Dumneavoastră aţi schimbat condamnarea la moarte, prin trimiterea la Special. Vă mulţumesc… Uite că acum trăiesc exilat aici datorită dumneavoastră. O voce tainică înăuntrul meu îmi spunea că ne vom întâlni. O aşteptam… Şi s-a făcut! Pentru Dumnezeu, să nu credeţi că vă port pică, nu! Toate sunt rânduite de Dumnezeu… În nemărginitul ocean al vieţii oamenilor, viaţa mea nu este decât o mică picătură. Cum aşadar să vă amintiţi de unul din oamenii fără de număr care erau înscrişi în catalogul condamnaţilor?

Numai Dumnezeu este atotcunoscător. În mâinile Lui se găseşte soarta noastră, a tuturor.

Părintele «Dacos[3]»

Deţinuţii politici cunoşteau bine că fiecare zi care trecea îi aducea mai aproape de inevitabilul sfârşit al vieţii lor biologice. Dintr-o rezistenţă firească se luptau cu disperare să-şi menţină viu duhul lor, să învingă melancolia şi întristarea, să scape de nebunie.

Aşa încât seara, după mâncare şi control, se împărţeau în mici grupe în baracă şi deschideau discuţii despre mii de probleme – societate, credinţă, filosofie, tehnică, istorie… Câteodată organizau conversaţii de teatru, de tehnică sau de cuvinte ritoriceşti, făceau înştiinţări despre temele ştiinţifice, citeau poezii şi povestiri…

Toate acestea erau într-adevăr impresionante, în

---

[3] Dacos – o insectă cu puf care distruge fructul măslinului.

mijlocul acelei atmosfere generale necizelate, a viitorului întunecat de apropierea grabnică a morţii, în continua şi tiranica prezenţă a criminalilor.

Pe de altă parte erau şi singura delectare a lor, sprijinul insuportabilei vieţi de la Special, viaţă care, în lungimea ei, nu trecea de doi ani.

Valul arestărilor aduse în barăci o mulţime de oameni din toate clasele sociale – militari, clerici, oameni de ştiinţă, actori, scriitori, agricultori… în fiecare baracă se crease, nelegal, «Uniunea învăţaţilor», întemeiată pe interesul public al membrilor ei.

Îndepărtaţi cu totul de restul lumii şi uitaţi de oameni, întreţineau în ei cu invidie pomenirea trecutului, a familiilor şi a ocupaţiilor lor.

În discuţii, neînţelegerile şi confruntările erau dese. Se mâniau pentru nimica toată, argumentau cu patimă şi îşi apărau părerile cu fanatism. Presupuneri şi rezolvări, la fiecare problemă se găseau prin acceptarea ideilor lor.

Părintele Arsenie nu participa la disputele lor. Nu era de altfel încadrat în nicio «grupare». Relaţiile lui erau fireşti cu toţi. Când începea vreo ceartă, se ducea fără tulburare la patul lui şi se cufunda în rugăciunea interioară.

Intelectualii barăcii îl priveau cu o înfumurare binevoitoare. Părintele «Dacos», aşa îi ziceau, «cărunt şi palid, plin de bunătate şi serviabil, însă fără nicio cultură. Pentru aceasta este aşa legat de Dumnezeu, dar nimic nu există înăuntrul lui».

Cu aceste cuvinte îl caracteriza odată un deţinut politic cultivat, exprimându-şi părerea în faţa multora.

Odată s-au adunat 10 – 12 persoane – critici de artă,

pictori, scriitori, artişti. Au început să discute despre vechea artă rusească.

Un deţinut foarte înalt de statură, profesor – critic de artă –, care după atâtea suferinţe ale lagărului păstra încă ceva din vechea lui autoritate şi prestanţă, aproape monopoliza cuvântul. Vorbea însufleţit, cu emfază şi ceilalţi îl ascultau cu mare interes. Se părea că este bine informai în această temă şi de aceea era atât de convingător.

La un moment dat. a trecut pe lângă ei părintele Arsenie, tăcut ca întotdeauna. Cel înalt a întrerupt discursul şi l-a întrebat cu un zâmbet ironic:

— Dumneavoastră, părinte, care sunteţi atât de credincios şi duhovnicesc, nu cumva puteţi să ne spuneţi care sunt relaţiile Ortodoxiei cu vechea pictură şi arhitectură rusească, dacă bineînţeles există vreo relaţie între ele?

Ceilalţi au râs fără nicio reţinere. Chiar şi Avsencov, care asculta de departe câte vorbeau, a zâmbit fără să vrea.

Întrebarea profesorului a părut la toţi nelalocul ei, căci nu era decât în batjocoră. Cum era să răspundă acest simplu şi fără nicio cultură părinte «Dacos»?

Părintele Arsenie s-a oprit brusc. A văzut zâmbetele şi a înţeles însemnătatea lor.

— Acuma… acuma voi veni, numai să-mi termin treaba; şi zicând acestea s-a dus mai departe.

— Părintelui «Dacos» nu este chiar atât de prost, a scăpat de ruşine, zise oarecare altul.

— Este adevărat că preoţii ruşi au fost întotdeauna neînvăţaţi şi inculţi, a «dogmatizat» altul.

Cel înalt a continuat să vorbească fără pauză, ca un torent.

După zece minute părintele Arsenie s-a întors şi l-a întrerupt.

— Mi-am terminat treaba. Vreţi, vă rog, să repetaţi întrebarea dumneavoastră?

Profesorul l-a privit cu un ifos de compătimire şi dispreţ, aşa cum ar fi privit la cel mai slab elev.

— Întrebarea, batiuşca, este simplă dar interesantă. Dumneavoastră ca persoană a clerului rusesc, ce aveţi să spuneţi despre influenţa Ortodoxiei în artele plastice, la începutul Rusiei? Poate aţi auzit de tezaurul lui Suzdal, Rostov, Perechiaslavi şi al Mănăstirii Terapondov, precum şi de icoanele: a Maicii Domnului de Vladimir şi a Preasfintei Treimi de Rubliov. Poate că le-aţi şi cunoscut după copii. Ei, aşadar, spuneţi-ne gândurile dumneavoastră despre toate acestea.

Simplul şi binevoitorul părinte «Dacos», a devenit acum alt om. A aruncat profesorului o privire plină de încredere şi a început să vorbească cu o voce joasă, dar curată şi fermă.

— Multe păreri există despre influenţa Ortodoxiei în artele plastice ale Rusiei. Diferite teorii s-au format privitor la această temă despre care şi dumneavoastră domnule profesor multe aţi scris şi aţi învăţat. Câteva concluzii ale dumneavoastră, însă, permiteţi-mi să vă spun, sunt greşite, grăbite sau se contrazic. Câte aţi amintit cu puţin înainte au fost cu mult mai aproape de adevăr decât cele pe care mai înainte le-aţi publicat în cărţile şi articolele dumneavoastră.

Consideraţi că dezvoltarea artei plastice se datorează aproape cu totul factorului de dezvoltare laică. Susţineţi că artele au fost create precum societatea, politica şi alte

manifestări culturale ale vieţii omeneşti, create din materie şi, desigur, după situaţie şi împrejurări.

Sunt de acord cu dumneavoastră şi cred că creştinismul, sau Ortodoxia, nu numai că a fixat şi a creat pictura şi arhitectura, dar a înfrumuseţat hotărâtor toată civilizaţia noastră socială din secolul al X-lea până în secolul al XVIII-lea. Clerul şi monahismul patriei noastre au învăţat de la sfârşitul secolului al X-lea civilizaţia Ortodoxă-Bizantină şi, în continuare, au transmis-o poporului nostru.

Civilizaţia în Rusia a început în acelaşi timp cu creştinismul pe care l-am primit de la Bizanţ. Prima literatură rusească am câştigat-o provenind din izvoarele bizantine şi, desigur, din scrierile Părinţilor Bisericii Răsăritului, care au fost traduse în limba noastră şi au servit ca temelie la fiecare generaţie rusească în dezvoltarea socială. Cât despre operele de artă arhitecturală şi de pictură, cine poate să tăgăduiască absoluta dependenţă a lor de Ortodoxia Bizantină, ca prototip, până şi în secolul al XVII-lea?!

Severitatea artiştilor ruşi a fost fixată la primele modele; vă amintesc de icoana Născătoarei de Dumnezeu a lui Vladimir, de care aţi spus – o minunată lucrare, având culori strălucitoare aliniate regulat şi cu o adâncime duhovnicească, precum este şi deosebita lucrare a lui Rubliov, icoana Preasfintei Treimi.

Fiecare lucrare iconografică este strâns legată cu sufletul ortodox al creatorului ei, cu sufletul unui credincios care redă nu fireasca realitate, precum face un pictor naturalist, ci experienţa lui duhovnicească. Aceştia sunt cei

care au trăit şi ne-au lăsat ca moştenire sfinţii Ortodoxiei.

La icoana ortodoxă întotdeauna persoanele, animalele, peisajele, arhitectura, au ceva în aparenţă preaslăvit, ceva la care poate dumneavoastră le ziceţi nenatural. Aceasta nu se datorează nici stării de entuziasm, nici, cu atât mai mult, neîndemânării pictorului. Este o provocare în ordinea dezordonată şi în înţelepciunea neînţeleaptă a acestei lumi, provocare potrivită cu mesajul Evangheliei. Evanghelia lui Hristos este nebunie pentru înţelepciunea acestei lumi, deoarece «de vreme ce întru înţelepciunea lui Dumnezeu lumea n-a cunoscut prin înţelepciune pe Dumnezeu, a binevoit Dumnezeu să mântuiască pe cei ce cred prin nebunia propovăduirii» (1 Corinteni 1, 1).

La această «nebunie» a Evangheliei, corespunde şi «nebunia» icoanei, care şochează vederea firească, deoarece această vedere firească este starea lumii care ne înconjoară, a lumii căzute, apostaziate şi stricate. Icoana ortodoxă exprimă suprasensibilitatea adevărată, Dumnezeirea descoperită, întrupată în chipurile icoanelor, care formează modelul-sfinţenie şi modelul de introducere în schimbarea lumii, care ne conduc la tainele «veacului viitor».

La lucrarea unei icoane nimic nu poate să înlocuiască o experienţă personală sigură a darului. Cel care nu are această experienţă, poate să picteze o icoană numai luând din experienţa acelora care au avut-o, adică precum au pictat pictorii sfinţi.

Pentru aceasta, cei mai mulţi pictori ruşi săvârşeau lucrarea lor cu evlavie, frică de Dumnezeu, rugăciune şi post. Şi poporul nostru, care găseşte scăpare rugându-se la sfintele icoane, atât la necazuri cât şi la bucurii, are legătură

cu aceste minunate şi admirabile tradiţii. Istorisesc şi o cred din toată inima că, în multe cazuri, mâna pictorului a îndrumat-o îngerul Domnului.

Altă dată, vechii pictori ruşi nu-şi puneau niciodată semnătura pe icoanele pe care le pictau, pentru că nu le considerau lucrul mâinilor lor, ci lucrarea şi binecuvântarea darului lui Dumnezeu.

Priviţi oricare icoană ortodoxă a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi comparaţi-o cu o Madonă occidentală. La prima veţi deosebi o adâncime duhovnicească, minunea credinţei, adevărul Ortodoxiei. La a doua veţi vedea femeia-damă, plină de frumuseţe pământească şi atractivitate, însă fără Dumnezeiescul har şi putere; simplu, doar o femeie. Urmăriţi privirea Maicii Domnului a lui Vladimir şi veţi observa cum radiază cea mai înaltă duhovnicie, o nemărginită şi sfântă iubire de oameni, nădejde a mântuirii…

Părintele Arsenie vorbea în picioare, schimbat, fascinat el însuşi de cuvintele lui. Cuvântul lui era clar, pe înţeles şi fermecător.

După ce a amintit în mod concret despre icoanele istorice ruseşti, descoperind şi analizând în chip minunat materia şi duhul vechii picturi ruseşti, a făcut la fel şi despre arhitectură, cu referire la monumentele lui Rostov Velichi, Suzdal, Vladimir, Ugolici şi a lui Moshas. A încheiat cu aceste cuvinte:

— Zidind biserici, rusul ortodox a îndatorat pietrele să cânte lui Dumnezeu, să vorbească omului despre Dumnezeu, să-L slăvească pe Dumnezeu!

O oră şi jumătate au fost captivaţi de cuvintele lui «cultivaţii» din baracă, uimiţi, năuciţi, muţi…

Profesorul se făcuse mic, îşi înghiţise limba. Unde era acea mândrie, acea îngâmfare, acea dispoziţie ironică?

— Iertaţi-mă, a bolborosit după o scurtă tăcere.

De unde cunoaşteţi scrierile şi părerile mele? Unde aţi studiat vechea pictură şi arhitectură rusească?

Doar sunteţi preot…

— Trebuie să ne iubim ţara noastră şi să cunoaştem orice aparţine de istoria şi civilizaţia ei. Şi un părinte «Dacos», după cum m-aţi caracterizat, este dator să intre în sufletul artei ruseşti, ca să arate sufletelor omeneşti pe care le păstoreşte realitatea şi adevărul, nevinovatul şi curatul adevăr. Deoarece mulţi oameni, şi din nefericire şi dumneavoastră, domnule profesor, ascund cu născociri şi minciuni ce există mai sfânt în om. Şi aceasta se face ca să deservească interese trecătoare, teorii filosofice, sisteme sociale care se prăbuşesc, regimuri politice care se răstoarnă…

Profesorul se îngălbenise.

— Cine sunteţi? a întrebat printre dinţi. Care vă este adevăratul nume?

— Numele meu lumesc, vreţi să spuneţi… Petru Andreievici Strelţov! Acum sunt simplu, părintele Arsenie, deţinut ca şi dumneavoastră la Special…

Profesorul a sărit în sus şi a făcut un pas în faţă.

— Petre Andreievici! Iertaţi-mă… Iertaţi-mă…

Nu mi-am închipuit, nu puteam să presupun că celebrul critic de artă, scriitorul atâtor învăţături şi lucrări ştiinţifice despre arta rusească, profesor la atâtea şi atâtea,

se găseşte împreună cu mine în acest lagăr, şi desigur ca preot!… De câţiva ani buni nu am mai avut nicio ştire despre dumneavoastră. Numai articolele şi cărţile dumneavoastră circulau din mână în mână.

Nu v-am cunoscut personal, dar punctele dumneavoastră de vedere au produs un mare război… Cum însă dumneavoastră, un strălucit om de ştiinţă, aţi ajuns să vă faceţi preot?

— Deoarece în toate văd şi descopăr pe Dumnezeu! Pentru aceasta am devenit părintele Arsenie; pentru aceasta am devenit un părinte «Dacos». Dacă vreţi să cunoaşteţi adevărul, trebuie să vă spun că însuşi clerul rusesc a fost puterea aceea care, în secolele XIV-XV, a mântuit patria noastră, unind poporul şi ajutându-l să scuture jugul tătăresc. Este adevărat, desigur, că în secolele XVI-XVII s-a arătat o decădere morală a clerului, fără să lipsească şi în această perioadă mari personalităţi duhovniceşti. Până atunci însă a fost adevărata putere a Rusiei.

Cu aceste cuvinte, părintele Arsenie s-a întors şi a plecat. Ascultătorii au rămas acolo în picioare, uimiţi şi învinşi, printre ei şi Avsencov.

Poftim, tovarăşi, aţi văzut pe bunul părinţel «Dacos»!… a zis careva.

S-au împrăştiat toţi în tăcere. S-a observat că din ziua aceea Avsencov, inteligentul barăcii sau chiar a lagărului întreg, a început să discute cu părintele Arsenie diferite probleme. Mulţi au descoperit pentru prima dată că credinţa în Dumnezeu nu numai că nu se găseşte în opoziţie cu cercetarea ştiinţifică, ci merge împreună cu ea.

Avsencov era ideolog comunist, care, cândva crezuse

cu fanatism în marxism. În primii lui ani la Special a trăit izolat de ceilalţi. Era tăcut şi închis în sine însuşi. Mai târziu şi-a apropiat câţiva din tovarăşii lui, comunişti vechi şi aceştia. În scurt timp însă a întrerupt-o cu ei, când s-a încredinţat că singurul lor gând şi dorinţă era să-şi câştige posturile pierdute, să se întoarcă la viaţa de mai înainte, nu ca să lupte împotriva bunului plac a lui Stalin, pentru dreptate şi libertate.

Amintindu-şi de anii din trecut… Fără să-şi dea seama cum, a pierdut ideile, sau aproape că le-a înlocuit cu dispoziţii, reguli, circulare, proceduri birocratice… A întrerupt legătura cu masele de oameni şi cu adevăratele lor probleme. Poziţiile «martorilor», mărturisirile «vinovaţilor», articolele ziarelor de partid şi-au făcut loc în el.

Lagărul a împrăştiat iluziile lui. Aici a întâmpinat viaţa în toată duritatea ei adevărată. Încet-încet şi-a făurit o relaţie caldă cu toţi deţinuţii, fără deosebire. Cu inimă bună şi bunăvoinţă ajuta pe oricine avea nevoie.

Părintele Arsenie a dobândit o mare înrâurire asupra lui. La început îl respinse credinţa fără margini şi neîntrerupta rugăciune a părintelui. În curând însă, ceva neexplicabil l-a atras lângă el. Alături de părintele Arsenie se simţea odihnit, liniştit, sigur. Acest om avea un mod tainic ca să-l scape de tristeţea şi melancolia pe care i le produceau greutăţile şi asupririle lagărului. Pentru ce? Nu putea să înţeleagă.

Ivan Alexandrovici Saricov, pe de altă parte, a rămas acelaşi: neşovăitor, autoritar…

Când a reuşit să stea pe picioarele lui a organizat iarăşi sub comanda lui o «frăţime a criminalilor», în care intrau toţi

deţinuţii condamnaţi penal. Cuvântul lui era lege, autoritatea lui indiscutabilă, puterea lui absolută – a adunat, vedeţi, cele mai multe «merite» de criminal… După însănătoşire nu-i dădea nicio atenţie părintelui Arsenie.

După câteva luni s-a lovit rău la un picior. A scăpat de la muncă pentru cinci zile, dar rana s-a agravat şi a fost nevoit să rămână mai mult timp la pat. Părintele Arsenie, l-a îngrijit şi de această dată cu nemărginită dragoste.

Într-o zi, Saricov a vrut să-i dea un bacşiş. Părintele Arsenie a zâmbit şi i-a împins uşor mâna.

— Nu o fac pentru răsplată, ci pentru dumneavoastră ca om.

A început să-i vorbească din când în când despre viaţa lui, ceva ce nu mai făcuse până atunci cu nimeni altul, nici cu cei mai apropiaţi prieteni ai lui.

— Nu am încredere în oameni, cu atât mai mult în preoţi. Însă în tine, Petre Andreievici am încredere. Nu te vei face trădător. Trăieşti aproape de Dumnezeu. Faci fapte bune, nu pentru interes, ci pentru că iubeşti pe tovarăşii tăi… Şi mama mea a fost la fel!…

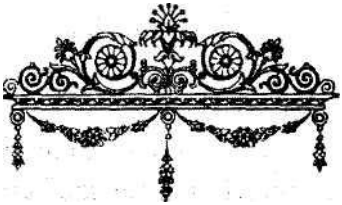

***Opriţi-vă*!**

S-au lăsat îngheţuri înfricoşătoare. Deţinuţii munceau toată ziua în frigul veninos şi încremeneau. Au murit mulţi!... Aproape în fiecare seară se întorceau în baracă mai puţini. În curând însă numărul lor îl completau cu alţii.

Situaţia era mai grea pentru deţinuţii politici. După muncă, obosiţi şi îngheţaţi precum erau, nu aveau altă mângâiere şi nici altă nădejde să-şi ţină viaţa decât cu mâncarea săracă.

Odată condamnaţii penal le-au smuls cu forţa toată pâinea. Când aceasta s-a întâmplat şi în ziua următoare, cuţitul a ajuns la os. După mâncare când s-au adunat toţi în baracă şi uşile au fost închise, s-a aprins ceartă de moarte între deţinuţii politici şi criminali. Conducătorii deţinuţilor politici erau Avsencov, doi-trei foşti militari şi cinci intelectuali, iar şef al criminalilor era Ivan Carii, faimos răufăcător, turbulent şi ucigaş. Omorâse pe mulţi şi în lagăr. Neîntrecut jucător la cărţi, avea un macabru hobby: juca la cărţi vieţi omeneşti!

Deţinuţii politici au strigat cu indignare:

— Ajunge! Cerem dreptate şi ordine!

Criminalii au răspuns cu batjocoră provocatoare:

— Am răpit şi vom răpi!

Ştiau că cei din conducerea lagărului nu-i va apăra

niciodată pe deţinuţii politici. Au început să cadă primii pumni.

După puţin timp au folosit ca arme buştenii. Câţiva criminali au scos şi cuţite (în lagăr era interzisă cu desăvârşire deţinerea cuţitelor; inspectorii făceau des controale, dar aproape niciodată nu le găseau). Au înjunghiat un militar şi au spart capetele la alţi câţiva. Criminalii lucrau metodic şi cu o îndemânare profesionistă. Cei mai mulţi politicieni strigau numai. Din cauza fricii, şovăiau să-i ajute pe ai lor.

Criminalii loveau neîntrerupt. Nimicitoare era superioritatea lor şi desigur triumful lor. Podeaua barăcii se înroşise de sânge…

Părintele Arsenie a alergat şi a căzut la picioarele lui Saricov.

— Ivan Alexandrovici! l-a implorat. Ajutaţi!

Ajutaţi! Se înjunghie oameni! Nu vedeţi? Sângele curge pârâu!… Pentru numele Domnului, vă rog, opriţi-i! Pe dumneavoastră vă vor asculta!

Saricov a râs.

— Pe mine mă ascultă? Tu şi Dumnezeul tău să ajutaţi!… Aha! ia uite! Ivan Carii va înjunghia acum pe Avsencov al tău! Pe alţi doi i-a întins de tot… Cât de departe este Dumnezeul tău, părinte!

Sânge, ţipete, înjurături, gemete… Drama omenească a secolului…

Cu sufletul plin de durere, părintele Arsenie s-a aruncat fulgerător în mijlocul încăierării. Înălţând mâinile a strigat puternic şi curat:

— În numele lui Hristos vă poruncesc: opriţi-vă!

După ce a înseninat în aer semnul Sfintei Cruci, a zis cu voce scăzută:

— Aveţi grijă de cei răniţi.

S-a dus şi s-a oprit în faţa patului său, cufundându-se în rugăciune. Nu vedea şi nu auzea ce se întâmplă în jurul lui – cum s-au liniştit imediat toţi, cum s-au rânduit pentru ducerea morţilor, cum s-au îngrijit de răniţi.

Peste puţin timp în baracă nu se auzea nimic altceva decât scârţâitul paturilor şi gemetele unui rănit grav.

— Iertaţi-mă, părinte Arsenie…

Vocea tremurată a lui Saricov l-a făcut pe batiuşca să deschidă ochii şi să se întoarcă la realitate.

— Iertaţi-mă… Nu am crezut în Dumnezeu, dar acum am început să cred! Am pierdut… Mare este puterea credinţei! iertaţi-mă că v-am ironizat…

Două zile mai târziu, întorcându-se Avsencov de la muncă s-a apropiat şi el de părintele Arsenie. Pe faţa lui erau zugrăvite prudenţa dar şi recunoştinţa.

— Vă mulţumesc! M-aţi scăpat!… M-aţi scăpat!

Credinţa dumneavoastră în Dumnezeu este nemărginită. Uite, văzându-vă pe dumneavoastră încep şi eu să înţeleg că Acela există!

În baracă viaţa se scurgea normal, sau aproape, pe cât viaţa, pe atât şi moartea. Câţiva deţinuţi au murit şi alţii i-au înlocuit, până va veni şi rândul lor. Răpirea pâinii a încetat. Una-două încercări s-au făcut de unii necorectaţi. Aceştia însă au luat bătaie de la ceilalţi criminali pentru îndrăzneala lor şi niciunul nu a mai încercat să-şi întindă mâna la porţie străină.

Părintele Arsenie şi-a continuat slujba lui în baracă, cu

toate că pe zi ce trecea se simţea din ce în ce mai epuizat. Trăind printre diferiţi oameni, diferiţi la caracter, educaţie, cultură, experienţă, cu dragostea lui, cu bunătatea, cu cuvântul lui cald şi delicat s-a făcut verigă de legătură între toţi: credincioşi, comunişti, criminali.

Mare cunoscător de suflete, a înţeles de ce are nevoie fiecare şi aceasta îi dădea. A câştigat inimile, a înmuiat durerea, a dăruit nădejdea vieţii, a învăţat binele.

Saricov şi Avsencov, fără să înţeleagă nici ei înşişi cum, s-au făcut prieteni. Ce putea să existe în comun între un criminal şi un fost membru de partid? Părintele Arsenie a fost cel care i-a unit!

Maiorul

Inspectorul Vasiolii era într-o stare rea. De trei ori a venit în ziua aceea în baracă pentru control, înjurând neîncetat. Toate le găsea strâmbe. A treia oară l-a lovit pe părintele Arsenie în faţă. A plecat clănţănind din dinţi.

Seara l-au chemat pe batiuşca la Secţia Specială. Semn rău…

Secţia Specială era frica şi tremurul deţinuţilor. Acolo luau declaraţii suplimentare şi smulgeau mărturii despre existente sau inexistente greşeli, prin înfricoşate chinuri psihologice şi trupeşti. Cereau deasemeni de la cel anchetat să devină omul lor secret şi trădătorul tovarăşilor lui. Dacă nu primea, îl chinuiau neomeneşte. Numai într-un caz erau prietenoşi: atunci când chemau pe cineva să-i aducă la cunoştinţă hotărârea de prelungire a şederii în lagăr.

Aproximativ 25 de persoane erau încadrate la Secţia Specială. Cei mai mulţi proveneau din alte slujbe ale statului, dar căzuseră în oarecare greşeală disciplinară, care i-a aranjat schimbându-le locul – exil curat – în acest lagăr central. Erau ameţiţi, nepăsători şi aprigi în anchete: «Acceptă că eşti vinovat pentru toate».

Părintele Arsenie a fost interogat de un sublocotenent de 27 de ani. A început ca întotdeauna cu întrebări tipice: numele, prenumele, motivul condamnării etc…

Părintele Arsenie răspundea liniştit. Deodată

sublocotenentul a ţipat:

— Le ştim pe toate! Vorbeşte!…

Strigăte, ameninţări… Şi la sfârşit destăinuirea:

— Mărturiseşte că i-ai aţâţat la răscoală pe deţinuţi.

Acum, părintele Arsenie a tăcut şi se ruga. Sublocotenentul amenința, înjura, lovea cu pumnii în masă.

După ce toate acestea n-au adus niciun rezultat, s-a sculat şi a bombănit:

— Nu vorbeşti? Bine, aşadar! Acum vei trece la maior… şi dacă poţi suporta, nu mărturisi!

A ieşit trântind uşa în urma lui. S-a întors după zece minute şi a poruncit părintelui Arsenie să-l urmeze. A mers la biroul maiorului, care, cu puţine zile înainte, ocupase locul de şef la Secţia Specială.

— Lasă-ne singuri, a zis sec maiorul sublocotenentului, luând în mâinile sale dosarul părintelui Arsenie.

Sublocotenentul a ieşit fără niciun cuvânt. Maiorul s-a dus la uşă, a încuiat-o şi s-a întors la locul lui. A deschis dosarul şi a început să citească cele scrise.

Părintele Arsenie în picioare în faţa lui, nu avea în minte decât rugăciunea: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul».

Au trecut câteva minute de tăcere mormântală.

— Luaţi loc. Petre Andreievici. Eu am dat ordin să vă aducă.

Vocea maiorului era neaşteptat de politicoasă, aproape prietenească.

Părintele Arsenie s-a aşezat. «Acum va începe», s-a gândit în sine. «Doamne, miluieşte-mă! Numai către Tine nădăjduiesc!».

Maiorul s-a uitat iarăşi în dosar. Ochii lui s-au oprit pentru puţin la fotografia părintelui Arsenie. După ce a studiat-o, şi-a desfăcut încet buzunarul stâng de sus de la scurta lui militară şi a scos o foaie de hârtie împăturită.

— Luaţi-o! a zis, întinzând-o părintelui Arsenie.

Este un bilet pentru dumneavoastră de la Vera Danilova. Trăieşte şi este bine. Citiţi!

Uimit, părintele Arsenie şi-a întins mâna şi a luat biletul aproape mecanic. Se văzuse pierdut. Ce să creadă? A desfăcut hârtia şi a citit:

«*Cuvioase părinte Arsenie*.

Mila lui Dumnezeu nu are margini. *Acela v-a păzit*. *Nu vă fie frică de nimic*. *Să aveţi încredere şi să vă rugaţi pentru noi*, *păcătoşii*. *Dumnezeu a scăpat pe mulţi dintre noi*.

Vera».

Semnătura era într-adevăr a Verei Danilova, a surorii Vera, una dintre cele mai credincioase fiice duhovniceşti a lui. Nu exista nicio îndoială că însemnarea era scrisă de ea însăşi, deoarece cândva s-au înţeles ca atunci când îşi vor scrie să arate un semn caracteristic într-un anumit loc al scrisorii, să fie scris cuvântul «rugaţi». Atunci?

«— Doamne! îţi sunt recunoscător că ai iconomisit să aud de fiii mei duhovniceşti! Îţi mulţumesc, Doamne, pentru mare mila Ta!».

Maiorul a luat biletul din mâinile părintelui Arsenie şi i-a dat foc cu un chibrit. L-au urmărit amândoi în tăcere până s-a făcut cenuşă. Pe urmă şi-au ridicat încet ochii şi s-au privit cu un sentiment de unire.

Maiorul vedea că stă înaintea lui un bătrânel obosit, cu o bărbuţă scurtă şi capul tuns. Purta o geacă veche, bufantă

şi pantaloni groşi de bumbac. Dosarul i-a descoperit trecutul strălucit al unui om minunat. Era urmaş al unei familii vestite ca oameni de ştiinţă. După ce şi-a terminat studiile la Facultatea din Moscova, a devenit cunoscut atât în Uniunea Sovietică cât şi în străinătate, ca excelent critic de artă şi scriitor a valoroase lucrări despre vechea pictură şi arhitectură rusească. Fiind foarte bun creştin a fost hirotonit ieromonah şi a povăţuit o mare comunitate ortodoxă, care, cu toată hărţuiala Miliţiei comuniste, nu s-a destrămat nici chiar când l-au arestat.

«Cât a trăit liber acest bătrânel – se gândea maiorul – a unit credinţa cu ştiinţa».

Fiecare carte a lui era o laudă la frumuseţea Rusiei, fiecare articol al lui era ca o invitaţie la iubirea de artă şi iubirea de ţară. Acum însă toate s-au pierdut împreună cu el. Oriunde ar fi îl va găsi moartea…

Rugămintea fierbinte a celor două femei, a iubitei sale soţii şi a Verei Danilova, l-au făcut pe maior să ia hotărârea de a-l ajuta pe părintele Arsenie. Vera, care era doctoriţă, cu jertfire de sine şi fără niciun interes a scăpat oarecând de la moarte sigură pe soţia şi pe fiica lui. Desigur, în condiţiile de supraveghere şi delaţiunile care se făceau în lagăr, orice faptă curajoasă de felul acesta era foarte periculoasă. Maiorul a îndrăznit şi din alt motiv. Din dorinţa interioară nestăpânită de a-l cunoaşte pe părintele Arsenie şi a ţine legătura cu el.

Părintelui închise ochii şi părea adâncit în sine însuşi, călătorind cu mintea în altă lume… Deodată, ca şi cum ar fi revenit, l-a privit pe maior şi a zis liniştit:

— Vă mulţumesc pentru această binefacere. În numele

Domnului, vă mulţumesc.

Ochii lui îl impresionaseră pe maior mai mult decât orice altceva. Ce ochi erau aceştia! Plini de lumină şi de putere, radiau neasemuită bunătate şi o cunoaştere de suflet adâncă.

Nu, părintele Arsenie nu era un sărman îmbătrânit şi trist deţinut, ci era un vrednic şi minunat nevoitor, un om rar, care, în loc să se încovoaie din cauza greutăţilor din lagăr, s-a întărit şi s-a desăvârşit duhovniceşte.

Maiorul a înţeles că o privire a părintelui Arsenie putea să schimbe dispoziţia oamenilor, un cuvânt al lui să facă minuni, o poruncă a lui să deschidă toate uşile.

Cu faţa schimbată, privea în sus, deasupra capului maiorului, ca şi cum ar fi văzut pe cineva acolo; s-a ridicat încet, a făcut de trei ori Sfânta Cruce, a făcut o metanie şi s-a aşezat din nou.

Maiorul l-a urmărit în aceste mişcări aproape inconştient. Ca într-un vis, vedea în faţa lui nu un bătrânel cu o geacă bufantă, ci un preot îmbrăcat în veşminte care înălţa tainice rugăciuni înaintea lui Dumnezeu.

Cutremurat şi-a amintit ceva îndepărtat şi uitat: când era mic copil, maica sa l-a dus în vechea bisericuţă din satul lui… Şi-a amintit-o, şi o căldură dulce i-a cuprins sufletul.

Părintele Arsenic s-a aşezat din nou. Devenise iarăşi bătrânul obosit. Însă cu aceiaşi ochi luminaţi.

— M-au trimis în acest lagăr, Petre Andreievici.

Am aflat că sunteţi şi dumneavoastră aici. I-am spus

Verei Danilova şi m-a rugat să vă aduc mesajul ei.

Vă rog însă şi eu să ajutaţi un om care locuieşte în baraca dumneavoastră.

— Am înţeles… Ştiu… Pe Alexandru Pavlovici!

Îl voi ajuta, îi voi transmite tot ce-mi veţi spune. Cât pentru dumneavoastră, Serghie Petrovici, înţeleg cât este de greu să vă obişnuiţi în noua funcţie. Şi ce nu se întâmplă aici!… Să fiţi binevoitor în măsura puterilor dumneavoastră. Aceasta îi va uşura oarecum pe deţinuţi.

— Da, este greu aici… Dar acum aşa este peste tot, pentru aceasta şi eu mă găsesc în acest loc. Ţi se strânge inima când vezi ce se întâmplă în jurul tău. Urmăriri, vânzări, uneltiri, exilări, execuţii… Mi-e ruşine să o spun, dar mi-e frică…

Supraveghetorul Pupcov în continuu vă acuză, ba pentru una, ba pentru alta. Este vădit că vă antipatizează. Voi găsi vreun mod să-l «aranjez». Îl voi înlocui cu oarecare altul. Situaţia însă nu se va schimba cu mult. Petre Andreievici. Răbdare! Voi încerca să vă ajut pe cât pot, dar cât? Foarte puţin, o ştiţi! Vă voi chema întotdeauna prin sublocotenentul Marcov. Este acela care v-a interogat. Un om greu de înţeles, închis şi suspicios. Trebuie să mă debarasez şi de acesta… Ca să tulbur apele voi ordona să vă urmărească şi din când în când să vă aducă la mine pentru interogatoriu. Nu vă neliniştiţi, urmărirea nu va avea nicio consecinţă în viaţa dumneavoastră şi nici în dosarul penal nu se va însemna nimic. Lui Alexandru Pavlovici să-i spuneţi că cel ce era generalul Serghie Petrovici Ambrosimov a fost degradat la gradul de maior şi este aici.

Mulţi tovarăşi şi vechi prieteni îşi amintesc de Alexandru Pavlovici, dar nu pot să-l ajute. Câţiva au mers şi au vorbit la General, dar fără niciun rezultat. «Să mai stea un timp» este răspunsul lui. Şi, între timp. Înlocuitorul lui face

tot ce poate ca să-l scoată din joc. Sunt şi alţii care vor să scape de el, pe de o parte că ştie multe, iar pe de alta că este ideolog, cinstit, drept… şi pe asemenea oameni nu-i doresc.

Prin calomnii de necrezut au încercat să obţină consimţământul celui mai mare ca să-l trimită într-un detaşament special, dar nu au reuşit. Acum au coborât la metodele cele mai murdare.

Am înştiinţare că au racolat un criminal din baraca dumneavoastră, pe Ivan Carii, şi l-au împins spre uciderea lui Alexandru Pavlovici. Uite… daţi-i acest bilet. Este de la nevasta lui. Îl va mângâia şi îl va linişti. Ajutaţi-l şi dumneavoastră. Să se păzească de deţinutul Savschin, fost secretar de partid. Lucrează cu vicleşug pe lângă el.

Şi acum trebuie să semnaţi interogatoriul, practic ca de obicei. Ce să scriem însă?… Nu contează, o lăsăm pentru următoarea întâlnire a noastră. Sunteţi liber să plecaţi.

Părintele Arsenie a zâmbit. A luat o foaie albă de hârtie de pe masă şi a semnat-o.

— Scrieţi ce trebuie, a zis.

Maiorul s-a ridicat şi s-a apropiat de el. Cu o mişcare neaşteptată l-a prins de umeri şi a zis:

— Să vă amintiţi de mine…

Obosit, dar plin de viaţă şi impresionat, părintele Arsenie s-a întors în baracă. S-a aşezat imediat în pat, slăvind pe Dumnezeu cu stihuri din iubita lui Psaltire: «Binecuvântat este Dumnezeu, Care n-a depărtat rugăciunea mea şi mila Lui de la mine… Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne… Miluieşte-mă, Dumnezeule…».

Ceilalţi îl aşteptau cu îngrijorare, era posibil să nu se mai întoarcă. Când a intrat nu l-au întrebat nimic. Era o lege

nescrisă în lagăr: «Au chemat pe cineva la Secţia Specială? Dacă se întoarce nu-l întreba ce s-a întâmplat acolo. Altfel va cădea greutatea pe tine, sau bănuiala că îţi este frică de ceva. Cu timpul, va vorbi el singur, dacă va vorbi».

Părintele Arsenie nu a închis ochii toată noaptea. S-a minunat de Pronia lui Dumnezeu şi s-a rugat neîncetat. Dimineaţa s-a ridicat şi s-a apucat de treabă. Supraveghetorul Pupcov, a intrat o dată, de două ori în baracă şi a aruncat o privire rapidă peste tot.

— Ei, părinte! a strigat. Nu te-au lichidat la Special? Stai liniştit, altfel ai să vezi tu cum vom scăpa de tine.

A ieşit râzând.

Seara, când deţinuţii s-au întors în baracă, părintele Arsenie s-a apropiat de Avsencov.

— Alexandre Pavlovici, te rog ajută-mă să tai lemne, altfel nu voi reuşi până la numărătoare.

Numărătoarea se făcea aproape peste o oră. Lemne puteau crăpa şi seara mai târziu.

Au ieşit afară. Reflectoarele luminau puternic toată zona. Părintele Arsenie s-a aplecat peste stivă, a luat un buştean şi l-a dat lui Avsencov.

— Luaţi acesta precum şi biletul. Fiţi atent să nu vă pierdeţi! Să-l citiţi cu atenţie şi apoi să-l înghiţiţi! Vă voi explica mai târziu…

— Ce bilet? a întrebat Avsencov ca pierdut. Ce…?

L-a luat şi s-a dus sub cel mai apropiat reflector. Făcându-se ca şi cum ar examina buşteanul la lumină, a citit mesajul de pe bilet, o dată, apoi a doua oară. Lacrimi fierbinţi au început să-i inunde faţa.

— Înghiţiţi-l! a şoptit părintele Arsenie. Şi

abţineţi-vă!…

În timp ce despicau şi adunau lemnele, i-a povestit în grabă câte a auzit de la Ambrosimov.

— Petre Andreievici! a exclamat Avsencov. Părinte Arsenie! Până acum nu am crezut în Dumnezeu, încep însă să cred, trebuie să cred. Este o însemnare de la neuitatul meu prieten, Serghie Petrovici. Mi-a adus o scrisoare de la soţia mea, Ecaterina, punându-şi în pericol viaţa lui. Prieten vechi este Serghie Petrovici… Curajos! Există încă oameni, nu s-au cufundat toţi în necinste.

Ecaterina scrie că se roagă lui Dumnezeu pentru mine. Sigur se roagă cu căldură…

Şi dumneavoastră aici, în această groapă, mă ajutaţi, îmi încălziţi inima mea cea îngheţată, nu mă lăsaţi numai cu gândurile mele negre… Şi oare numai pe mine? Pe atâţia şi atâţia…

Uitaţi-vă la Saricov. Cum a fost şi cum este acum! Acest om încăpăţânat s-a muiat de necrezut şi primeşte orice i-aţi spune. Dumneavoastră poate nu o vedeţi, eu însă o văd.

Desigur, nu le faceţi toate acestea cu puterea dumneavoastră, ci cu puterea Dumnezeului vostru. Nu ştiu dacă vreodată voi deveni un credincios puternic, ştiu însă, pentru că o văd, că Acela există! Dumnezeu există!…

Au adus lemnele în baracă. Saricov s-a ridicat din pat şi a venit să-i ajute la transportat.

Părintele Arsenie cunoştea bine că poate să aibă încredere în el. l-a povestit aşadar câte auzise de la maior.

— … Vor să-i scoată din joc pe Avsencov, folosindu-se de un oarecare deţinut, poate de Ivan Carii.

Fă ceva. Numai tu poţi să ajuţi. Serafim Alexandrovici.

Îi schimbase numele lui Saricov din Ivan în Serafim. Aşa îl numea în discuţiile personale.

— Caz excepţional, a zis el. Vom ajuta. Îl vom proteja pe Alexandru Pavlovici. Este om bun, curat şi drept. Nu vă fie frică. Avem şi noi metodele noastre, şi secretele noastre… Voi vorbi cu băieţii. Vor avea grijă de el.

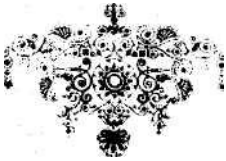

Viaţa continuă

Timpul trecea. Iarna s-a dus şi a venit primăvara, o primăvară caldă şi ploioasă. Au fost nevoiţi să ţină sobele aprinse ziua şi noaptea, pentru că umezeala pătrundea în pereţi şi în haine.

În lagăr a intrat moartea. Scorbutul[4] secera. Cei mai mulţi au căzut. S-au umplut infirmeriile şi bolnavii au rămas fără ajutor în barăcile lor. Părintele Arsenie se topea. Era slăbit, numai pielea şi oase, abia îşi mai târâia picioarele. Îşi făcea slujba lui în baracă la fel ca la început. Slujea întotdeauna pe cei care aveau nevoie, fără să i se ceară, şi pleca de lângă ei în tăcere, înainte de a-i fi mulţumit.

Supraveghetorul Pupcov fusese schimbat de mai mult timp. A fost făcut şefia îngrijirea pădurilor, înlocuitorul lui era alt om, nevorbăreţ, pretenţios dar şi drept. Aşa că nici acesta nu a întârziat să fie poreclit de deţinuţi. Îi ziceau Spravendlivii (Dreptul). Spravendlivii cerea aplicarea serioasă a pedepselor şi se îngrijea în special de curăţenie. Nu lovea şi nu se mânia aproape niciodată.

A trecut şi vara. A fost scurtă dar chinuitoare. Căldura

---

[4] Scorbutul este o boală datorată alimentaţiei insuficiente, manifestată prin slăbirea gravă a organismului, căderea dinţilor, a părului.

obositoare şi ţânţarii ca norii îi aduceau la disperare pe oameni, care explodau câteodată în înfricoşate crize nervoase.

Părintele Arsenie a mai fost chemat încă de două ori la Secţia Specială. Prima dată l-a interogat numai sublocotenentul Marcov. A doua oară l-au trimis şi la maior. Ambrosimov era tulburat.

— Grele timpuri, a zis nervos. S-a înrăutăţit situaţia. Este de necrezut… Unul îl urmăreşte pe celălalt. Tuturor le este frică, chiar şi comandantului lagărului. Nici eu, cu funcţia pe care o am, nu pot să ajut pe nimeni. Nu mai există oameni de încredere… Când vă voi chema din nou? Nu ştiu! Mi-e frică, şi o mărturisesc. Nu vă voi uita însă. În fiecare clipă vă am în faţa mea. Daţi-i şi acest bilet lui Alexandru Pavlovici. Şi-au adus aminte de el la Moscova… Am scris eu interogatoriul care se cere. Semnaţi-l… Lucruri înfricoşate se întâmplă aici, şi eu particip la ele.

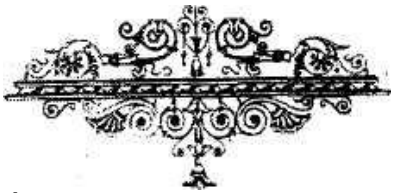

Întotdeauna cel bun este prigonit

În ultimul timp, părintele Arsenie slăbise cu totul. Cu multă greutate aranja prin baracă. Văzând starea lui, deţinuţii făceau tot ce puteau ca să-l ajute. Singurul lui sprijin era rugăciunea. Câţi aveau relaţii mai apropiate cu el, îl vedeau câteodată schimbat la faţă. Se părea că nu se mai găseşte în lagăr, ci undeva departe, foarte departe, într-o lume plină de lumină şi bucurie, pe care numai el o cunoştea.

În timp ce lucra, buzele lui nu se odihneau nicio clipă, se mişcau neîncetat slăvind pe Dumnezeu. Şi deodată vedeai faţa lui strălucind şi împodobită cu un zâmbet ceresc plin de fericire dumnezeiască. Cine era lângă el în acele clipe uita nefericirea şi problemele lui. Simţea o nedescrisă bucurie şi împrospătare, lua puteri şi curaj… Această stare interioară nu-l împiedica însă pe părintele Arsenie să fie lângă tovarăşii lui, să le îndulcească durerea cu dragostea lui nemărginită, să facă întotdeauna binele. Rugăciunea şi iubirea de oameni erau cele două aripi ale sufletului său.

Ajuta pe toţi deţinuţii tară deosebire, deoarece îi iubea pe toţi la fel. Nu cerceta niciodată obiceiurile, caracterul sau trecutul omului care avea nevoie de ajutor sau de sprijin. A ajuns să fie om «icoana lui Dumnezeu», jertfindu-se pentru El.

La început, deţinuţii au crezut că o face pentru plată sau pentru ca să câştige admiraţia şi recunoştinţa lor. În

curând, au înţeles însă că nu avea asemenea intenţii. Atunci şi-au schimbat părerea faţă de el.

Osândiţii politici vedeau în persoana lui pe eruditul care unea credinţa cu ştiinţa. Comuniştii au încetat să-l mai considere «obscurantist» şi încet, încet au început să-şi schimbe părerile lor despre creştinism. Credincioşii ştiau că au lângă ei un stareţ sfânt, care păşeşte pe drumul desăvârşirii duhovniceşti. Criminalii îl respectau la măsura lor şi îl protejau. Dacă vreunul nou venit îndrăznea să-şi ridice mâna asupra lui, îl făceau să se căiască amar. Foarte des veneau la el şi îi cereau sfatul în diferitele lor probleme, pentru că părintele Arsenie nu-i dispreţuia şi nu-i îndepărta, după cum făceau ceilalţi deţinuţi politici.

Ceea ce-i atrăgea mai mult lângă el era că nu se temeau de el, nu le era frică la niciunul pentru nimic.

«*Unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu*...»
(*Matei 18, 0*)

Un tânăr deţinut a fost adus în baracă, condamnat la 20 de ani pe baza art. 58 – un student având abia 23 de ani – şi îl chema Alexie.

Cu lipsa de experienţă şi cu vioiciunea tinereţii, nu a întârziat să ajungă la neînţelegere cu criminalii. Până acum nu a fost niciodată în închisori sau în lagăre şi nu ştia că dacă nu vrei să mori repede trebuie să taci, să te retragi, să fii de acord...

Hainele lui erau aproape noi. Criminalii au hotărât să-l dezbrace. Obicei vechi, jucau la cărţi hainele noilor veniţi. Cine câştiga lua putere asupra lor. Orice rezistenţă sau împotrivire era egală cu moartea, învingător a ieşit Ivan

Carii.

S-a apropiat de tânăr şi i-a zis cu răceală:

— Prietenaşule, scoate hăinuţele tale.

Aşa a început drama. Alexie l-a privit ca pierdut. Vorbise serios? Era posibil să-i smulgă hainele cu «aşa vreau» şi să-l lase gol? Ba, a glumit… Nu, nu i le va da. Nu!

Atunci Carii s-a hotărât să înceapă «comedia», ca să-i distreze pe tovarăşii lui.

Cu voce blândă şi cuvinte ironice a încercat să-l convingă pe Alexie că este în avantajul lui să cedeze fără împotrivire. Şi deodată, pe neaşteptate, i-a dat prima lovitură.

Alexie a încercat să se apere. Deja toţi din baracă ştiau că este şters de pe lista celor vii. Se va face mare spectacol.

Nimeni nu îndrăznea să se bage în mijloc, să spună un cuvânt, să oprească vărsarea de sânge. Nici Saricov. Era lege. Orice socoteli se încheie, taci şi nu te amesteca. Te-ai băgat? Te vor ucide.

Carii lovea neîntrerupt pe tânărul slăbit. Şi pe cât îl lovea, pe atât se sălbăticea. Faţa lui Alexie, care în zadar încerca să se apere, era roşie de sânge.

În jur se adunaseră mulţi care priveau în tăcere… Criminalii, pentru a se distra, s-au împărţit în două grupe, dintre care una se făcea că îl susţine pe tânărul student.

În timpul când a început macabrul «spectacol», părintele Arsenie aranja lemnele lângă sobe în cealaltă parte a barăcii. Aşa că nu a văzut cum a început omorul. Când a înţeles că se întâmplă ceva şi s-a apropiat, l-a văzut pe Alexie căzut şi plin de sânge, fiind ca o jucărie în mâinile de oţel ale sălbaticului Ivan Carii.

Batiuşca nu a pierdut timpul. Fără să şovăie, liniştit dar cu fermitate, a dat la o parte pe spectatorii adunaţi şi a intrat în mijlocul încăierării. În faţa ochilor uimiţi ai tuturor, l-a prins strâns şi hotărât pe Carii de mână, silindu-l să se oprească. Criminalul l-a privit pe părintele Arsenie cu mirare.

Cum a îndrăznit părintele? A, i-a venit şi lui ceasul!

Nu şi-a putut abţine un rânjet de sălbatică bucurie. De la început i-a stat în gât acest scârbos bătrânel. L-ar fi aranjat de mult timp, dacă nu i-ar fi fost frică de ceilalţi. Acum însă, nu se va împotrivi nimeni. El a fost cel care l-a provocat. Şi în acord cu «legea» trebuie să plătească.

— Ei, aşadar, părinte… a zis printre dinţi, aproape vorbind de unul singur. A venit ceasul tău! Sfârşitul tău! Prima dată îl voi ucide pe tânăr, şi după aceea pe tine…

Toţi stăteau ca încremeniţi. Cine să intervină? Vor sări asupra lui criminalii şi îl vor face bucăţi, ca pe un călcător al «legii».

Carii a scos cuţitul şi s-a aruncat asupra lui Alexie.

Fulgerător, cu o uimitoare mişcare îndemânatică, mâna părintelui Arsenie, blândului, răbdătorului, slăbitului părinte Arsenie, a căzut grea şi necruţătoare peste încheietura mâinii lui Carii. Lovitura a fost atât de puternică şi îndemânatică încât mâna înarmată a slăbit şi cuţitul a căzut pe podea. Părintele Arsenie a dat cu piciorul cuţitului, aruncându-l departe şi în acelaşi timp l-a îmbrâncit cu putere pe Carii.

Criminalul şi-a pierdut echilibrul şi a căzut. Căzând. s-a lovit cu capul de colţul unui pat şi a urlat de durere. Atunci unii au râs.

Părintele Arsenie, apropiindu-se de Alexie, i-a zis:

— Ridică-te, Alioşa! Spală-te! Nu te va mai supăra nimeni.

Şi, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, s-a dus la treaba lui.

Carii s-a ridicat încet. Toţi erau tăcuţi, înţelegând că voinicul a fost umilit şi pierduse orice influenţă asupra tovarăşilor lui. Cineva a împrăştiat cu piciorul sângele ce se afla pe podea şi a ridicat cuţitul. Faţa lui Alexie era vânătă, urechea dreaptă ruptă, un ochi închis şi celălalt roşu.

O frică de moarte plutea acum în baracă. Părintele şi studentul cu siguranţă nu vor mai trăi mult timp. Îi vor ucide prietenii lui Carii. Straniu şi neaşteptat, lucrurile s-au desfăşurat diferit.

Cu generozitatea lui, părintele Arsenie a câştigat stima şi admiraţia criminalilor. Până atunci cunoscuseră bunătatea şi iubirea lui de oameni. Acum i-au cunoscut curajul şi bărbăţia, îndrăzneala şi puterea lui. Toate aceste elemente ale persoanei lui i-au impresionat. În persoana lui vedeau un om neobişnuit, un om cu adevărat mare.

Carii s-a retras la patul lui şi-a început să le şoptească ceva tovarăşilor lui. Aceştia însă, o simţea şi el, îl ascultau aproape cu indiferenţă. Dacă nu l-au sprijinit în timpul încăierării, nu-l vor sprijini niciodată.

În seara următoare, după ce deţinuţii s-au întors în baracă, cu puţin timp înainte de a se închide uşile, au năvălit înăuntru comandantul cu câţiva supraveghetori.

— Ridicaţi-vă şi aşezaţi-vă în rând! a strigat ca ieşit din fire.

Au sărit toţi în picioare şi s-au aşezat în rând în faţa

paturilor. Inspectându-i, şeful a ajuns la părintele Arsenie. L-a apucat şi a început să-l lovească ca un înnebunit. În acelaşi timp supraveghetorii l-au scos din rând pe Alexie.

— Pentru încălcarea legii, întărâtare la harţă şi tulburarea ordinii, ZEK-18376 şi P-281 vor fi duşi la carcera N-1, unde vor rămâne timp de 48 de ore, fără mâncare şi fără apă.

Pedeapsa anunţată a căzut ca trăsnetul în baracă. Toţi au înţeles. Carii îi vânduse… Aceasta, pentru deţinuţi şi desigur pentru cei condamnaţi penal, era cea mai josnică, cea mai dezgustătoare faptă.

Carcera N-1 era o căsuţă aproape de partea centrală a lagărului, având camere foarte mici, încăpând unul sau doi oameni. Pereţii erau acoperiţi cu foi de tablă. La fel şi podeaua şi tavanul. Acolo, de obicei, închideau pentru 24 de ore pe cei care căzuseră în oarecare greşeală, cu o condiţie: temperatura să nu fie mai joasă de – 5°C. Şi în această situaţie reuşeau să trăiască numai cei care săreau pe loc în tot timpul celor 24 de ore. Acum temperatura era de – 30°C. Şi i-au trimis acolo pe părintele Arsenie şi pe Alexie pentru 48 de ore.

Toţi au înţeles. În cel mult două ore vor muri de frig.

Avsencov şi Saricov au ieşit în faţă şi au încercat să protesteze:

— Domnule comandant, pe acest timp îi trimiteţi la N-1? Vor îngheţa! Vor muri!…

Au sărit supraveghetorii pe ei ca tigrii. Cu pumnii şi cu lovituri de picioare i-au forţat să tacă.

Ivan Carii îşi băgase ruşinat capul între umeri. Se caia pentru fapta lui. Simţea o nedesfăcută strânsoare de moarte

în jurul lui. Nu mai avea loc în baracă. Nu mai avea loc în viaţă. Însuşi ai lui îl vor scoate cât de curând din joc.

*

I-au împins cu putere înăuntru. Au căzut amândoi ca sacii pe podea. Uşa, bara, strigăte, paşi… şi pe urmă tăcere.

Părintele Arsenie şi Alexie au rămas singuri în întuneric. Puţina lumină de la lună, care pătrundea înăuntru printr-o mică ferestruică cu gratii, abia le permitea să-şi vadă siluetele. Părintele Arsenie s-a ridicat încet.

— Uite, aşadar, Alexie, cum Domnul ne-a adus aici să rămânem singuri, numai noi doi… Este frig…

Frig, Alexie!

— Vom îngheţa, părinte Arsenie! Vom îngheţa!

Ne aşteaptă moartea! Trebuie să sărim, să sărim tot timpul. Dar nu am putere… Şi este atât de strâmt aici… Ne aşteaptă moartea… Aceştia nu sunt oameni, părinte Arsenie! Oamenii nu fac asemenea lucruri…

Mai bună este moartea prin împuşcare!

Părintele Arsenie tăcea.

— Pentru ce nu vorbiţi? Pentru ce, părinte Arsenie?

Alexie aproape striga.

Răspunsul s-a auzit ca şi cum ar fi venit de departe, foarte departe.

— Mă rog, Alexie!

— Pentru care lucru ne rugăm aici, când aproape îngheţăm?

— Suntem singuri. Pentru 48 de ore nu ne deranjează nimeni. Ne vom ruga aşadar, Alioşa! Vom putea să vorbim Domnului liberi, nestingheriţi, cu voce tare, pentru prima dată şi poate singura dată în acest lagăr. Să nu pierdem

ocazia! Să ne rugăm… şi ştie

Dumnezeu…

Alexie credea că părintele Arsenie a început să-şi piardă raţiunea, aceasta era singura explicaţie pe care putea să şi-o dea. Îl vedea la lumina slabă a lunii, care se strecura prin ferestruică, cum stătea în picioare, se însemna neîncetat cu semnul Crucii şi şoptea ceva.

Singurul lucru care îl preocupa pe Alexie era că a îngheţat. Mâinile şi picioarele îi înţepeniseră, nu le mai simţea. Putere ca să se mişte nu mai avea. A înţeles că va muri încet. Toate îi erau indiferente… Deodată a auzit limpede cuvintele rugăciunii pe care le spunea cu voce tare părintele Arsenic Ceva a tresărit în el. La biserică a fost numai o singură dată în viaţa lui, şi atunci din curiozitate. A fost botezat de bunica lui. Familia sa era atee, sau total indiferentă faţă de credinţă. El însuşi era ateu, ce relaţii putea să aibă cu credinţa?

Având dureri, fiind înţepenit şi cuprins de groaza şi frica morţii apropiate. Alexie a auzit…

Domnul meu şi Dumnezeul meu! Miluieşte-ne pe noi, păcătoşii! Preabunule şi mult Milostive Iisuse! Nemărginita Ta dragoste pentru noi Te-a coborât din ceruri. Ai venit pe pământ şi Te-ai întrupat ca să ne mântuieşti. Izbăveşte-ne şi pe noi acum, după mare mila Ta, din această moarte crudă. Ajută-ne nouă, Tu, Care eşti Creatorul şi Binefăcătorul şi Mântuitorul nostru.

Fiecare cuvânt pe care îl scotea părintele Arsenie din gura lui era plin de dragoste, de nădejde şi de neclintită credinţă în Dumnezeu.

La început Alexie nu putea să înţeleagă toate câte le

auzea. Cuvintele rugăciunii îi erau necunoscute şi, pentru aceasta, le găsea străine, greu de înţeles. Dar cu cât trecea timpul şi trupul îi îngheţa, cu atât mai mult înţelegea însemnătatea cuvintelor şi frazelor. În sufletul lui s-a aşezat o linişte" dulce. Frica a dispărut. Inima lui urmărea ca magnetizată cuvintele rugăciunii părintelui Arsenie, chiar şi acelea pe care nu le înţelegea prea bine.

Doamne Iisuse Hristoase! Tu, cu preacuratele Tale buze ne-ai asigurat: «Dacă doi dintre voi se vor învoi pe pământ în privinţa unui lucru pe care îl vor cere, se va da lor de către Tatăl Meu care este în ceruri, că unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor» (Matei 18.19 – 20).

Alexie a repetat cuvintele:

— «Se va da lor de către Tatăl Meu care este în ceruri, că unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor».

Tot trupul lui era aproape îngheţat. Şi deodată, într-o clipă, numai într-o singură clipă, toate s-au schimbat. Întunericul, frigul, amorţeala, durerile, frica, toate au dispărut. Locul l-a umplut vocea părintelui Arsenie: «Acolo sunt şi Eu în mijlocul lor».

Cine altul ar fi putut să fie acolo în mijlocul lor? Cine?…

Alexie s-a întors spre părintele Arsenie şi nu-şi putea crede ochilor.

Ce era ceea ce vedea? «Am înnebunit! Am halucinaţii! Mi-a venit sfârşitul! Mor…» s-a gândit în sine.

Camera devenise spaţioasă şi luminoasă, foarte luminoasă, ca o biserică. Părintele Arsenie era îmbrăcat cu un strălucitor veşmânt preoţesc şi se ruga cu voce tare, cu

mâinile înălţate. Cuvintele lui erau fără întrerupere, clare şi familiare lui Alexie. Pătrundeau în sufletul lui, alungind agonia şi suferinţa. Dar uite, într-adevăr, Cineva era acolo lângă el. Nu II vedea, însă simţea acolo prezenţa Lui. Şi alţi doi tineri plini de lumină cu veşminte ca fulgerul stăteau de-a dreapta şi de-a stânga părintelui Arsenie. De unde au apărut?…

Rugăciunea l-a fascinat pe Alexie, l-a umplut de viaţă. S-a ridicat şi s-a dus lângă părintele Arsenie. Trupul i se încălzise. Respiraţia a devenit uşoară. O bucurie de nedescris i-a cuprins inima. Se ruga părintele Arsenie, se ruga şi Alexie împreună cu el, simţind prezenţa lui Dumnezeu. Da, Dumnezeu era acolo, viu, împreună cu ei! îl vedea cu ochii sufletului său, precum a văzut şi pe cei doi trimişi ai Lui, care i-au apărat.

O dată sau de două ori i-a venit în gând că atât el cât şi părintele Arsenie muriseră, că au murit sau se găsesc în delir. Toate însă îi arătau că trăia realitatea.

Cât timp a trecut aşa? Nu putea să aprecieze. După câteva clipe părintele Arsenie s-a întors şi i-a zis:

— Du-te, Alioşa! Ai obosit; du-te să te întinzi puţin. Eu mă voi ruga şi tu mă vei asculta.

Alexie s-a întins pe podea, a închis ochii şi a continuat să se roage: «… în privinţa unui lucru pe care îl vor cere, se va da lor de către Tatăl Meu care este în ceruri».

Ca o preafrumoasă melodie răsunau în inima lui dumnezeieştile cuvinte «adunaţi în numele Meu…».

— Da! Da! Nu suntem singuri!…

Era liniştit, încălzit, mulţumit.

Deodată a apărut de undeva maica lui. A venit lângă el

şi l-a mângâiat cu multă căldură, aşa cum făcea întotdeauna, până anul trecut când l-au arestat. Apoi a prins capul lui în mâinile ei şi l-a strâns la piept. A vrut să-i zică:

— Mamă, auzi cum se roagă părintele Arsenie?

L-am cunoscut pe Dumnezeu! Cred!…

I-a zis? Nu i-a zis? însă ea i-a răspuns:

— Alioşa, când te-au luat, L-am găsit şi eu pe

Dumnezeu! El mi-a dat curajul să trăiesc!…

Acum Alexie nu mai cerea nimic de la Dumnezeu. Numai îl slăvea şi îi mulţumea. Cât au ţinut toate acestea? Nu ştia. În mintea lui nu au rămas decât cuvintele rugăciunii, căldura dulce, lumina abundentă, părintele Arsenie îmbrăcat strălucitor, cei doi tineri luminoşi şi frumoşi, simţirea neexprimatei bucurii interioare.

Se auzeau voci, apoi lovituri. Au scos bara. Alexie a deschis ochii. Părintele Arsenie se ruga încă. Cei doi tineri l-au binecuvântat şi au dispărut. Lumina încet, încet s-a micşorat şi locul s-a îngustat. Se găseau din nou în întuneric şi în camera îngheţată.

— Ridică-te, Alexie! Au venit!

Era comandantul, doctorul, şeful cu ordinea, şeful Secţiei Speciale, maiorul Ambrosimov şi doi-trei supraveghetori. S-a deosebit oarecare voce din spatele uşii:

— Aceasta este inadmisibil! Există pericolul să se afle la Moscova. Cine ştie cum o vor vedea… Timpurile noastre nu permit cadavre îngheţate.

Uşa s-a deschis şi a apărut comandantul.

— Trăiţi?…

În tonul lui era uimire şi nedumerire. Vedea în faţa lui, în picioare, pe bătrânul cu barbă scurtă şi cu geacă bufantă şi

pe tânărul cu hainele sfâşiate şi faţa rănită, Pe buzele lor flutura un zâmbet uşor. Înfăţişarea lor era liniştită. Un strat de brumă acoperea hainele lor.

— Trăiţi? Cum aţi supravieţuit aici timp de 48

de ore?

— Suntem vii, a zis simplu părintele Arsenie, fără să dea vreo explicaţie.

Ceilalţi se priveau între ei fără glas. Era de necrezut!

— Ieşiţi în linişte, a ordonat comandantul.

— Afară! a strigat un supraveghetor.

Părintele Arsenie şi Alexie au ieşit afară.

Supraveghetorii şi-au scos mănuşile şi au început să caute cu atenţie fiecare bucăţică a camerei. Doctorul a trecut mâna lui peste hainele celor doi deţinuţi.

— De neexplicat! Cum au supravieţuit?... Sunt cu adevărat calzi.

A intrat în cameră şi a studiat-o cu atenţie.

— Cu ce v-aţi încălzit? a întrebat când a ieşit.

— Cu credinţa în Dumnezeu şi cu rugăciunea, a răspuns părintele Arsenie.

— Fanaticilor! a ţipat nervos un supraveghetor.

Repede la baracă!

Ca înviaţi din morţi i-au primit cei din baracă.

— Cum aţi scăpat? i-au întrebat toţi.

— Dumnezeu ne-a scăpat, au răspuns amândoi într-un glas.

După o săptămână l-au mutat pe Ivan Carii în altă baracă. Şi după altă săptămână, în timp ce lucra, a fost strivit de pietre şi pământ. A murit în chinuri. S-a zvonit că l-au aranjat tovarăşii lui, dar nu exista nicio dovadă pentru

aceasta.

Alexie, după carceră a devenit alt om. S-a născut din nou. Îl avea pe părintele Arsenie ca pe un părinte şi sfătuitor, ca pe un povăţuitor şi sprijinitor. Şi cu toţi credincioşii barăcii vorbea numai despre Dumnezeu şi despre credinţa Ortodoxă, în rest nimic altceva.

Dreptul

Supraveghetorul Spravendlivii, se purta faţă de părintele Arsenie cu o îngăduinţă indiferentă. Dacă găsea vreodată o oarecare neglijenţă îi făcea observaţie fără sălbăticie.

— Slujba, batiuşca, slujba noastră să o facem corect.

Numai acestea zicea şi pleca pentru a se reîntoarce peste o oră să facă control.

Într-o zi de vară, părintele Arsenie măturа cărarea din afara barăcii. Spravendlivii a trecut pe la barăci şi le inspecta. La un moment dat s-a oprit, a scos din buzunar un portofel, l-a deschis, a privit ceva, l-a băgat din nou în buzunar şi a trecut mai departe.

Părintele Arsenie măturând drumul, a ajuns la locul unde se oprise supraveghetorul. A văzut atunci o cărţulie roşie căzută pe pământ. A ridicat-o şi a văzut că era carnetul de partid. L-a băgat în buzunar la geaca lui, a terminat de măturat şi s-a întors în baracă.

Din când în când privea pe fereastră, poate se va arăta Spravendlivii. Într-adevăr, după două ore l-a văzut venind în viteză şi speriat. Cu faţa galbenă de spaimă şi cu privirea fixată cu atenţie pe pământ a început să se plimbe în sus şi în jos.

Părintele Arsenie a ieşit din baracă şi s-a apropiat de el. Ştia că pierderea carnetului de partid este o greşeală

gravă şi era pedepsită foarte serios.

— Domnule supraveghetor, permiteţi-mi să vă spun…

Faţa lui Spravendlivii s-a schimbat de furie.

— Dă-te la o parte, părinte!

A făcut o mişcare ameninţătoare, ca şi cum ar fi vrut să-l lovească. Calm şi tăcut, părintele Arsenie i-a pus în mână carnetul şi a vrut să plece.

— Stai! a strigat supraveghetorul. Spune-mi, a văzut cineva carnetul?

— Nimeni nu l-a văzut, domnule supraveghetor.

L-am găsit pe cărare înainte cu două ceasuri.

Fără alt cuvânt Spravendlivii s-a întors şi s-a îndepărtat în grabă. De atunci a devenit mai sever, mai atent la control şi mai dur cu părintele Arsenie.

Şi timpul trecea…

«*Maica Domnului, să nu-i părăseşti*!»

A trecut vara cea călduroasă făcând loc unei toamne ploioase şi friguroase. Pământul câteodată îngheţa şi când se dezgheţa era numai noroi. În baracă umezeala era chinuitoare. Hainele deţinuţilor nu se uscau niciodată. Ude erau când se culcau, ude erau când se trezeau şi ude erau când se întorceau de la muncă. A apărut gripa. Lipsa medicamentelor şi a îngrijirilor medicale au făcut-o aducătoare de moarte. În fiecare zi mureau de la trei până la cinci oameni din baracă.

A venit rândul şi părintelui Arsenie. Oboseală, tuse, transpiraţie, temperatură 40°C. A căzut la pat. În asemenea cazuri nu se făceau internări la spitalul lagărului. Acolo

trimiteau întotdeauna numai pe cei care erau răniţi grav la muncă sau în încăierări, şi foarte rar din cei care sufereau de boli grave. Niciodată însă din cei care sufereau de gripă. Aceştia rămâneau în baracă până se făceau bine sau mureau.

În lagăr exista printre altele şi această lege nescrisă: «Stai pe picioarele tale? Muncește! Ai căzut? Dovedește că nu te prefaci. Ai dovedit-o? Se vor îngriji de vindecarea ta dacă conducerea va da ordin pentru așa ceva. Când se îmbolnăvește un deţinut, numai dacă are temperatură mare primește permisiunea de la supraveghetorul de rând să meargă la spital. Acolo îi vor lua temperatura. Dacă este sub 39°C, îl vor trimite la muncă. Dacă are mai mult, îi vor permite să rămână în baracă, dar cu ordinul să se prezinte zilnic la doctor. Dacă este bolnav atât de grav încât nu se poate ridica din pat, şeful barăcii îl cheamă pe şeful spitalului. Acesta vine, face în grabă un control şi lasă medicamentul – aspirină, ce altceva? Aceasta este tot. Şi pe urmă? Descurcă-te singur până la capăt. Dar să ai în mintea ta, dacă temperatura va scădea sub 39°C, orice vei avea, trebuie să te ridici şi să mergi la muncă. Altfel te așteaptă înfricoșata carceră».

Printre deţinuţi existau mulţi doctori. Însă nu-i lăsau să se ocupe cu problemele de sănătate a deţinuţilor, îi foloseau numai la lucrări în comun şi, bineînţeles, numai la cele mai grave.

Părintele Arsenie avea trei zile de când era bolnav, îl controla din când în când un deţinut doctor care a chemat şi un profesor specializat în domeniul plămânilor. După ce au discutat mult, i-au zis lui Avsencov.

— Este în stare gravă… Dacă va mai trăi două-trei zile.

Are pneumonie gravă, epuizat complet, lipsă de vitamine şi inima foarte obosită. Are nevoie de numeroase medicamente, de oxigen, de îngrijire… dar cu toate acestea, în această slăbire generală a organismului, aproape că nimic nu poate să-l mai scape…

Au chemat pe şeful spitalului. A venit şi l-a privit cu indiferenţa pe părintele Arsenie de la o distanţă de doi metri, l-a dat un termometru lui Avsencov ca să-i măsoare temperatura. Când a văzut că este peste 40°C a aruncat pe pat câteva aspirine.

— Are gripă, a zis sec şi a plecat.

Starea părintelui se înrăutăţea din ce în ce mai mult. Prietenii lui se luptau să-l scape. Au trimis la spital pe unul de-al lor să-i roage pe doctori pentru medicamente, au intervenit pe lângă cei mai îngăduitori supraveghetori, au chemat pe câţiva criminali care aveau diferite legături şi undeva au găsit muştar uscat, zmeură şi tot ce au putut.

Doctorul spitalului, auzind pe trimisul lor explicându-i starea gravă a părintelui Arsenie, a întrebat:

— Câţi ani are deţinutul şi de cât timp este în lagăr?

— Are 49 de ani şi se află aici de trei ani.

Doctorul a zâmbit sarcastic.

— Nu cumva credeţi că Lagărul Special de Deţinuţi este sanatoriu şi că deţinuţii trebuie să ajungă la 100 de ani? Bolnavul vostru a trăit aici trei ani, a bătut recordul! I-a cam sosit timpul… în fine, medicamente nu sunt, am nevoie de ele pentru cei de la conducere.

Temperatura urca. Părintele Arsenie aproape continuu îşi pierdea cunoştinţa. Avsencov îi dădea aspirine şi suc de zmeură, în timp ce Saricov îi punea pe piept şi spate

comprese cu praf de muştar. Ajutau cu tot ce puteau şi deţinuţii doctori când se întorceau de la muncă. Cu toate acestea, părintele Arsenie se stingea încet.

În lagăr moartea era, la fiecare caz, ceva continuu. Peste tot auzeai:

— Moare părintele Arsenie.

— Se termină cu Petre Andreievici.

— Se duce şi el…

Mult, puţin, toţi erau trişti. Deoarece faţă de toţi, într-un fel sau altul, batiuşca le-a arătat dragoste şi bunătate.

Între timp el însuşi se ruga necontenit, cât îşi păstra cunoştinţa se ruga. Şi cu toate că nu putea să vorbească sau să se mişte, înţelegea îngrijirile şi atenţia doctorilor prieteni ai lui.

La un moment dat, în timp ce erau adunaţi în jurul lui Saricov, Avsencov, Alexie şi doctorul Petrovici, a simţit cum toţi şi toate s-au dus, s-au îndepărtat, s-au pierdut. A devenit uşor, foarte uşor. O linişte străină l-a învăluit. Dispneea[5], tusea, indispoziţia şi temperatura au dispărut. Se simţea sănătos şi vioi. Acum… de necrezut! Stătea lângă patul de lemn şi vedea întins pe el un bătrân numai piele şi oase, galben, cu părul tuns, având buzele închise şi ochii pe jumătate deschişi. L-a privit pentru câteva minute. Şi deodată, cu spaimă şi uimire, a înţeles că era el însuşi. Da, se vedea pe sine însuşi de departe, ca pe un alt om şi împrejur prietenii lui.

Baraca, lagărul, deţinuţii, paznicii, lucrurile

---

[5] Dispnee – greutate în respiraţie care apare în bolile cardiace şi respiratorii.

neînsufleţite, toate au devenit perceptibile părintelui Arsenie într-un chip mai adânc, mai duhovnicesc. În liniştea nesfârşită care domnea, simţea orice mişcare şi cu un excepţional har dăruit de Dumnezeu înţelegea nu numai cele ce le spuneau dar şi ce gândeau oamenii. Şi totuşi, se simţea atât de departe de ei.

O nevăzută cortină îl separa de această lume, o cortină pe care nu o putea da la o parte. Cu frică a înţeles că sufletul lui părăsise trupul!…

Baraca se îndepărta pierzându-se în întuneric. Şi el înainta încet, lăsând în urma lui lumea aceasta şi apropiindu-se de o strălucitoare şi fermecătoare lumină care se vedea undeva departe.

L-a văzut pe Saricov că a adus o caschetă cu apă şi a apropiat-o de buzele lui moarte. În zadar a încercat să-i toarne în gură. Apa a curs pe faţă, udând-o.

Înainta, înainta spre lumină. După o clipă a simţit că nu putea să plece departe de aceşti oameni care împreună cu el împărtăşiseră amarul şi chinul închisorii: Alexie, Alexandru, Fendia, Ivan şi atâţia alţii. S-a oprit fiind îndurerat. S-a întors înapoi. Un strigăt de implorare a ieşit din adâncul sufletului său:

— Doamne, Doamne, să nu-i părăseşti! Ajută-le şi-i mântuieşte.

A început să plângă în hohote.

— Maica Domnului, să nu-i părăseşti!

Nu a primit niciun răspuns. Tăcere, o tăcere nesfârşită. Vedea numai, cu îngăduinţa lui Dumnezeu, sufletele oamenilor, unele luminate şi înflăcărate cu focul credinţei, altele ca flăcările slabe şi tremurătoare, unele ca şi candelele

pe jumătate stinse, altele negre şi întunecate de necredinţă. S-a emoţionat.

— Doamne, atâta timp am trăit între ei şi nu am putut să văd starea lor sufletească. Nu mi-am putut închipui că existau în jurul meu atâţia nevoitori ai credinţei care au găsit Lumina în acest întuneric trist.

Cât am fost de orbit de egoismul meu, crezând că numai eu am fost aproape de Tine!

Credinţa era vie nu numai în inimile a multor deţinuţi, dar şi a multor gardieni şi supraveghetori, oameni care nu se deosebeau de ceilalţi, dar încercau pe ascuns să facă binele, să slujească pe Hristos şi pe oameni.

— Doamne, unde am fost până acum? Cum nu am înţeles nimic? Iartă-mă şi mă miluieşte!…

Deodată s-a aflat la ieşirea din lagăr. Era noapte şi toţi dormeau, toţi în afară de gardieni, câini şi reflectoare.

În mod firesc s-a întors şi a binecuvântat toată zona, apoi a început să se roage pentru câţi mai rămaseră acolo.

— Doamne, cum îi voi lăsa? Ce sfârşit vor avea? Ajută-le lor! Nu-i lipsi de mila Ta!…

Frigul era de nesuportat, dar părintele Arsenie nu-l simţea.

După ce s-a rugat mult timp, a ieşit pe poarta centrală şi s-a aflat în drum. Nici paznicii nu l-au văzut, nici câinii nu l-au simţit şi nici reflectoarele nu l-au descoperit.

Păşind liniştit şi uşor a pornit iarăşi către lumina aceea puternică şi dulce care strălucea în depărtarea orizontului întunecat. A trecut prin pădure, a traversat satul şi cu totul pe neaşteptate s-a aflat în oraş, în parohia lui. Stătea în faţa bisericii unde de atâtea ori slujise şi depusese multă

osteneală să o refacă.

— Ce mai este şi aceasta? Doamne, pentru ce am venit aici? a zis în şoaptă şi a intrat gânditor în biserică.

Era ca înainte, după cum o lăsase, dar plină de lume, plină de credincioşi cu feţe vesele care se rugau privind la icoana Maicii Domnului, vechea şi făcătoarea de minuni icoană a Născătoarei de Dumnezeu cu înfăţişare îndurerată şi privirea pătrunzătoare.

Părintele Arsenie a înaintat. Credincioşii i-au făcut loc să treacă. A intrat în Sfântul Altar şi s-a pregătit pentru Dumnezeiască Liturghie. Tot Sfântul Altar era plin de lumină, o lumină albă, cerească.

Părintele Arsenie a văzut că se aflau acolo mulţi clerici, ieromonahul Gherman, prezbiterul Ambrozie, diaconul Petru şi alţii câţiva, precum şi episcopii

Ioan, Antonie, Boris şi Teofil, părintele lui duhovnicesc. Toţi îl priveau bucuroşi, zâmbindu-i cu dragoste, însă niciunul nu-i vorbea.

— Doamne, a şoptit părintele Arsenie, aceşti slujitori ai Tăi au murit de mult timp şi acum se află aici!... Ce bine că suntem toţi împreună!

A început să slujească şi inima lui bătea aproape să-i spargă pieptul de bucurie. Rugăciunea îl extaziase.

Când a ieşit între Uşile împărăteşti ca să binecuvânteze biserica, a descoperit multe chipuri cunoscute, vechi enoriaşi, fii duhovniceşti ai lui, oameni pe care îi cunoscuse în călătorii sau în lagăre. Îi ştia pe toţi că sunt morţi.

— Maica Domnului, ce se întâmplă aici?

După ce a terminat Liturghia s-a dus şi s-a aruncat în faţa icoanei Maicii Domnului.

— Împărătească a cerurilor, a implorat-o cu lacrimi. Am plecat din această lume pământească şi deşartă. Înainte de a mă înfăţişa la înfricoşata judecată a Fiului tău, mijloceşte pentru mântuirea păcătosului meu suflet. Nu mă lăsa, Stăpână. Numai către tine nădăjduiesc, eu ticălosul şi nevrednicul. Ajută-i însă şi pe aceşti oameni chinuiţi care rămân încă pe pământ; pe acei care au trăit şi trăiesc în atâtea încercări şi atâta durere.

Plângea şi se ruga, când, deodată, a auzit o voce, o voce femeiască blândă, dar în acelaşi timp şi impunătoare:

— Nu a venit încă ceasul morţii tale, Arsenie. Domnul te trimite să-i slujeşti pe copiii mei. Du-te şi nu-ţi va lipsi ajutorul meu.

Părintele Arsenie şi-a ridicat ochii şi a privit icoana. Maica Domnului stătea vie în faţa lui. A îmbrăţişat picioarele ei şi a strigat:

— Maica Domnului, să nu-i părăseşti! Preasfânta mea, miluieşte-mă şi pe mine păcătosul. Să se facă voia ta şi a Domnului. Dar uite, eu sunt bătrân şi slab.

Voi putea să slujesc oamenilor precum vrei tu, Stăpână?

— Nu vei fi singur, Arsenie. Te vor ajuta şi alţi oameni ai mei. În sufletul multora trăieşte credinţa şi dragostea, după cum te-a învrednicit Iisus să vezi. Cu aceştia vei lucra pentru binele oilor risipite ale Fiului meu. Du-te şi voi fi întotdeauna alături de tine.

Părintele Arsenie a simţit preacurata mână a ei că l-a mângâiat cu dragoste pe cap şi apoi a dispărut…

S-a ridicat înlăcrimat, a făcut metanie la toţi cei din biserică şi a ieşit afară. Uşor, ca şi cum ar fi zburat, a pornit

spre lagăr, spre baracă, spre tovarăşii lui, îndureraţii copii şi fraţi ai lui Hristos.

Nu şi-a dat seama când a ajuns. Oraşul, întinderea îngheţată, satul, pădurea, toate au dispărut de lângă el cu iuţimea fulgerului. Nevăzut a trecut printre paznici şi a intrat în baracă. A văzut trupul lui că se găsea încă pe pat. S-a apropiat şi s-a aşezat.

— Cu cât trece timpul, cu atât se răceşte, a auzit pe cineva zicând. Trebuie să înştiinţăm conducerea.

— A rămas orfană baraca, a zis altul. Pe mulţi a ajutat. Mie mi-a arătat cu viaţa lui pe Dumnezeu, împotriva Căruia m-am luptat atâţia ani…

În clipa aceea din gura aproape îngheţată a părintelui Arsenie a ieşit un oftat adânc. Ce s-a întâmplat atunci? Frică, uimire, strigăte.

— Am fost în Biserica Cerească, a şoptit, dar Maica lui Dumnezeu m-a trimis din nou la voi.

După două săptămâni s-a ridicat. Toate în baracă i se păreau schimbate, ciudate. Dispoziţia şi purtarea oamenilor era diferită. Cu fiecare ocazie îi arătau simpatie şi dragoste. Câţiva au tăiat ceva din puţina lor mâncare ca să i-o aducă. Chiar şi supraveghetorul Vasiolii i-a trimis unt prin Saricov. Şi-a revenit şi a stat pe picioarele lui apucându-se iarăşi de treabă.

Domnul şi Născătoarea de Dumnezeu îl readuseră «de la moarte la viaţă». Îl trimiseră din nou în lume. L-au încredinţat să slujească oamenilor.

Mihail

Numărătoarea s-a terminat. Deţinuţii au fost conduşi la baracă. Uşa s-a încuiat. Înainte de a adormi, puteau să vorbească pentru puţin timp, să schimbe impresiile lor despre lagăr, să spună noutăţile zilei, să joace o partidă de domino sau, aşa simplu, să povestească din cele trecute întinşi pe paturile lor. Două ore mai târziu se mai auzeau câteva cuvinte, care însă şi acestea, încetul cu încetul, se linişteau. Domnea tăcerea în timp ce deţinuţii erau cuprinşi de somn. După închiderea barăcii, pentru mult timp părintele Arsenie stătea lângă patul lui şi se ruga. Pe urmă se întindea şi el continuându-şi rugăciunea până adormea.

Într-o noapte, la aproximativ o oră după miezul nopţii, a simţit că-l scutură cineva. S-a ridicat şi a auzit o voce agitată şoptindu-i:

— Vino repede. Vecinul meu moare şi te cheamă.

Cel care era pe moarte se găsea în cealaltă margine a barăcii. Era întins cu faţa în sus. Respira greu şi fără rânduială. Ochii lui erau larg deschişi, nefiresc.

— Iertaţi-mă… Am nevoie de dumneavoastră…

Plec… a zis părintelui Arsenie, şi a adăugat aproape poruncitor:

— Luaţi loc.

Părintele Arsenie s-a aşezat pe marginea patului. Puţina lumină făcea ca picăturile mari de transpiraţie, care ieşeau din faţa galbenă a celui gata de moarte, să strălucească precum diamantele. Părul îi era lipit de transpiraţie şi buzele strânse de durere.

Cu toată istovirea şi culoarea lui muribundă, ochii larg deschişi priveau spre părintele Arsenie ca două făclii, descoperind toată vieţuirea lui.

Murea. Pleca din această viaţă chinuit şi obosit, înainte de a pleca însă, a vrut să dea răspuns lui Dumnezeu pentru toate.

— Mărturisiţi-mă. Faceţi-mi dezlegarea pentru păcate. Sunt monah, am tunderea în monahism.

Deţinuţii de alături, văzându-l că a ajuns la sfârşitul lui, s-au ridicat din paturile lor şi s-au dus să doarmă în altele. Chiar şi într-o baracă din lagăr cel gata de moarte avea dreptul la bunăvoinţă şi simpatie.

Părintele Arsenie s-a aplecat peste monah şi a tras pătura găurită acoperindu-l pe jumătate. A pus mâna lui dreaptă pe capul cu părul scurt şi transpirat şi a zis în şoaptă rugăciunile. Concentrându-şi toată atenţia, se pregătea să asculte mărturisirea.

— Inima mea nu poate mai mult… a şoptit cu greutate muribundul.

Şi, spunându-şi numele de călugăr, a început să se mărturisească.

— Mihail mă cheamă…

Aplecându-se peste el şi apropiindu-se foarte aproape de faţa lui, părintele Arsenie abia îl auzea. Îl privea liniştit în ochi. Din când în când murmurul se oprea şi se auzea un horcăit adânc din pieptul lui. Atunci Mihail deschidea gura şi trăgea cu lăcomie aer. Altă dată tăcea cu desăvârşire, părând că a murit. Ochii lui însă continuau să aibă viaţă. În acei ochi se oglindea tot ceea ce voia să exprime prin şoaptele lui.

Pe mulţi mărturisise părintele Arsenie cu puţin înainte de moartea lor şi asemenea mărturisiri aveau întotdeauna ceva zguduitor. Acum însă, auzind mărturisirea lui Mihail, s-a încredinţat cu totul că avea în faţa lui un om deosebit, care ajunsese la o mare înălţime duhovnicească.

Murea un drept care şi-a afierosit viaţa lui Dumnezeu şi aproapelui. Murea un drept şi părintele Arsenie a început să fie conştient că el însuşi, cu toate că era preot, se simţea în faţa lui atât de mic, atât de neînsemnat, încât se considera chiar nevrednic să sărute marginea hainelor monahului Mihail.

Murmurul lui se oprea din ce în ce mai des, dar ochii îi străluceau, completând grăitor pauzele dintre cuvinte.

La mărturisire Mihail se judeca pe sine însuşi şi o făcea cu o asprime fără milă. De câteva ori a dat impresia că s-a îndepărtat de el însuşi şi vedea pe altul că moare şi pe acesta îl judeca.

Părintele Arsenie, pe de altă parte, vedea viaţa pământească a lui Mihail ca pe o corabie încărcată cu suferinţe şi dureri, vechi şi noi, o corabie care a plecat în îndepărtata ţară a uitării. Acum nu i-a rămas decât să arunce afară toate cele nefolositoare, sau să le pună în mâinile preotului care, prin puterea dată de Dumnezeu, le va

dezlega.

În puţinele clipe de viaţă care i-au rămas, monahul Mihail a trebuit să predea toate în mâinile părintelui Arsenie, să-şi mărturisească greşelile în faţa lui Dumnezeu, să-şi recunoască păcatele şi aşa, având conştiinţa curată, să stea în faţa judecăţii lui Dumnezeu.

Încă un deţinut a murit în mâinile părintelui Arsenie, la fel ca atâţia alţii în trecut. Această moarte l-a zguduit ca niciuna. Cu teamă a înţeles că nemărginita milă a lui Dumnezeu l-a învrednicit să mărturisească un sfânt.

Domnul i-a descoperit un nepreţuit tezaur al Său, un tezaur pe care timp îndelungat şi cu multă dragoste l-a îngrijit în taină, arătând la ce înălţime duhovnicească poate să ajungă cine îl iubeşte nemărginit şi ridică jugul şi povara lui Hristos (Matei 11, 30), ducându-le până la sfârşit. Toate acestea, părintele Arsenie le vedea şi le înţelegea.

Mărturisirea monahului muribund i-a arătat că un om cu credinţă mare poate să rămână lângă Dumnezeu chiar şi în cele mai grele întâmplări, precum şi în acele timpuri dificile ca ale lor, cu frământări revoluţionare, idolatrizarea lui Stalin, o conducere atee legalizată, generală călcare în picioare a credinţei, decăderea comportamentului moral, urmărirea de către miliţie şi denunţurile, compromiterea relaţiilor dintre oameni, lipsa povăţuitorilor duhovniceşti.

Nici în schit, nici în mănăstire îndepărtată nu L-a întâlnit Mihail pe Dumnezeu, ci în tirania vieţii, în noroiul lumii, în cruda luptă cu puterile răului.

Povăţuite duhovnicească nu primise. În scurt timp întâlnise trei-patru preoţi şi vorbise cu ei pe teme duhovniceşti. Timp de un an a avut relaţii apropiate şi pline

de bucurie duhovnicească cu Episcopul Teodor, care l-a făcut călugăr. Au urmat două-trei scrisori scurte de la acest bun episcop şi pe urmă i-a rămas lui Mihail numai flacăra şi dorinţa nedescrisă de a se apropia cât mai mult de Dumnezeu.

— Am urmat oare drumul credinţei? Am mers corect spre Dumnezeu, sau cumva am rătăcit? a întrebat neliniştit. Nu știu…

Părintele Arsenie vedea cum Mihail nu numai că nu s-a îndepărtat de drumul pe care i l-a arătat Episcopul Teodor, ci a înaintat mult pe acest drum, întrecându-i pe povăţuitorii lui.

Viaţa lui Mihail semăna cu un război, un îndelung război pentru desăvârşire duhovnicească în mijlocul suferinţelor acestei lumi. Trăind printre oameni s-a dăruit lucrării binelui în numele Domnului. Şi-a închis în inima lui, ca o lumânare aprinsă, cuvintele apostoleşti: «Purtaţi-vă sarcinile unii altora şi aşa veţi împlini legea lui Hristos» (Galateni 6, 2).

Părintele Arsenie conştientiza toată înălţimea duhovnicească a lui Mihail şi în acelaşi timp simţea şi nevrednicia sa. Cu căldură a cerut de la Dumnezeu întărire, ca să-l odihnească pe monah în ultimele lui clipe.

Când Mihail a dat părintelui Arsenie, şi prin el lui Dumnezeu, toate câte îl îngreuiaţi, a privit întrebător pe preot, care îi luase sarcina păcatelor lui, iar acela, tremurând, a şoptit rugăciunea de iertare. După ce a terminat, neputând să se abţină, a izbucnit în hohote de plâns.

— Vă mulţumesc, a zis Mihail. Liniştiţi-vă… A venit

ceasul pe care l-a hotărât Dumnezeu… Să vă rugaţi pentru mine cât veţi trăi pe acest pământ. Încă aveţi cale lungă în faţa dumneavoastră. Vă rog, luaţi şapca mea. Acolo, în spatele numărului, este un bilet pentru doi oameni cu suflete şi credinţă mare. Sunt scrise şi adresele lor. Când veţi fi eliberat, să-l duceţi. Au nevoie de dumneavoastră şi aveţi nevoie de ei… Coaseţi din nou numărul pe şapcă şi rugaţi-vă Domnului pentru sufletul monahului Mihail.

Pe toată perioada mărturisirii ziceai că erau singuri, ca şi cum toate ar fi fost foarte departe – baraca, deţinuţii, viaţa şi atmosfera lagărului. Erau amândoi cufundaţi în simţirea prezenţei lui Dumnezeu, în rugăciunea inimii şi în liniştea care îi ducea nevăzut în faţa Domnului. Tot ce-i chinuise, tot ce-i neliniştea şi îi ţinea legaţi de pământ se pierduse. Exista numai

Dumnezeu. Acum unul se ducea să-L întâmpine, în timp ce celălalt era martor la marea taină a morţii.

Mihail, ţinând strâns mâna părintelui Arsenie, se ruga. Şi se ruga cu atâta putere, că se îndepărtaseră cu totul de realitate.

Părintele Arsenie, la fel, respingând orice alt gând, îl urma cu răbdare şi evlavie în rugăciunea lui.

Şi uite! A venit clipa «ieşirii». Ochii muribundului s-au luminat de un extaz liniştit. Cu o voce care abia se auzea, a şoptit: «Nu mă părăsi, Doamne!…». S-a ridicat în pat, a întins mâinile în faţă şi a zis tare: «Doamne, Doamne!». A vrut să se ridice mai mult, dar imediat a căzut pe spate şi a rămas nemişcat.

În înfăţişarea lui a rămas întipărită o linişte de nedescris, în timp ce ochii lui strălucitori şi încă extaziaţi

priveau în sus. Sufletul lui părăsise trupul.

Cutremurat, părintele Arsenie a căzut în genunchi şi a început să se roage, dar nu implorând mântuirea sufletului monahului Mihail, ci slăvind şi mulţumind pentru marele dar care i l-a făcut nemărginita milă a lui Dumnezeu: să se găsească la cea mai înfricoşată şi neînţeleasă taină – moartea unui drept.

S-a ridicat şi s-a aplecat peste mort. A văzut lumina din ochii deschişi stingându-se încet, încet şi dând locul ei unei cete închise. Pleoapele s-au închis încet, iar faţa s-a acoperit de o liniște care l-a făcut impunător şi vesel.

Aplecat peste trupul lui, părintele Arsenie se ruga. Cu toate că fusese martor la moartea acestui monah, nu simţea tristeţe. Dimpotrivă, era plin de pace şi de bucurie. Cunoscuse un drept; cunoscuse mila şi slava lui Dumnezeu. Cu atenţie a aranjat hainele mortului şi a făcut metanie în faţa lui. Numai atunci a devenit conştient că se află într-o baracă a Lagărului Special de Deţinuţi.

Ca fulgerul a trecut prin mintea lui acest gând: acest lagăr primise o dumnezeiască vizită, pe însuşi Domnul, Care a luat sufletul lui Mihail.

Puţin timp a mai rămas până la deşteptare. Părintele Arsenie a luat şapca lui Mihail. a desfăcut numărul şi a luat biletul ascuns. Cu prima ocazie îl va coase în şapca lui.

S-a dus la şeful barăcii şi l-a înştiinţat de moarte. Acela, care era dintre criminalii veterani, a întrebat de numărul mortului şi a arătat o oarecare simpatie.

Baraca s-a deschis. Deţinuţii au ieşit alergând şi au intrat în rând pentru numărătoare. Şeful barăcii s-a apropiat de supraveghetori şi a raportat: «Avem un mort, pe B-382».

Un supraveghetor a intrat în baracă, l-a privit pe mort, l-a atins cu vârful cizmei şi a ieşit. Două ore mai târziu a venit o sanie de la postul sanitar. A coborât doctorul, a intrat înăuntru şi, privind cu indiferenţă la cel mort, a ridicat o pleoapă cu mâna înmănuşată. Făcând o strâmbătură de repulsie a zis deţinutului slujitor: «Repede, luaţi-l!».

În sanie se găseau deja câteva trupuri îngheţate de frig. Trupul lui Mihail a fost scos afară şi aruncat peste celelalte. Vizitiul călcând peste ele a urcat la locul lui.

Gheaţă şi linişte peste tot… Zăpada subţire cădea pe feţele morţilor şi se topea încet, dând impresia că plângeau. Aproape de baracă supraveghetorii discutau cu doctorul şi cu deţinutul slujitor. Puţin mai încolo, părintele Arsenie, cu mâinile lipite de piept, se ruga în tăcere.

Sania a pornit. Batiuşca a făcut o închinăciune până la pământ, a făcut semnul Crucii peste morţi şi a intrat în baracă. Vizitiul a scuturat frâul înjurând, îndemnând calul să înainteze. Sania, alunecând încet, a dispărut repede în spatele barăcii.

***Cu cine eşti, părinte*?**

În prima perioadă a închiderii în lagăr deţinutul număra zilele, apoi săptămânile, iar mai târziu lunile, în al doilea an renunţa la toate, chiar şi la nădejdea vieţii. Motivele erau: munca istovitoare, mâncarea insuficientă, bătăile fără milă, îngheţul de nesuportat şi despărţirea ani îndelungaţi de familie, care-i zdrobeau moralul şi-l dărâmau sufleteşte.

Gândurile i se schimbau. Mintea i se adâncea în monotonie şi în realitatea tristă de toate zilele: la controlul supraveghetorului, la muncă, la mâncare, la ceartă, la carceră, la boală, la moarte.

Cea mai mare dorinţă a lui era să mănânce până nu mai poate, să bea jumătate de litru de vodcă, să doarmă vreo două zile şi apoi iarăşi să mănânce bine, pofte de neîmplinit şi visuri îndepărtate.

Erau şi un mic număr de deţinuţi politici care încercau să-şi păstreze omenia, sensibilitatea şi onoarea lor,

bineînţeles după cât le permiteau condiţiile.

După cum am spus, se adunau seara într-un colţ al barăcii şi discutau despre diferite teme: literatură, istorie, ştiinţă. Neînţelegerile erau dese şi uneori foarte puternice.

Când începeau discuţiile politice, atunci disputele şi cuvintele înţepătoare se desfăşurau între trei grupe de certăreţi, la care aveau întâietate atât criminalii iubitori de dispute, cât şi mulţi dintre deţinuţii politici. Atunci patimile înrădăcinate învingeau frica şi-i făceau să se exprime liber, uitând eventualele urmări: Secţia Specială, carcera etc. «De altfel şi aşa voi muri aici, a zis odată un deţinut. Voi vorbi aşadar liber».

Era seară. Baraca a fost încuiată. Afară vântul sufla sălbatic şi zăpada astupase fereastra. Înăuntru atmosfera era umedă şi înăbuşitoare, dar totuşi caldă. Lumina slabă împrăştia o atmosferă de melancolie întunecoasă care făcea mai greu sentimentul singurătăţii, mai apăsător întunericul din suflet.

Câteva grupuri mici discutau cu voce înceată. Unii jucau la domino sau la cărţi mâncarea din ziua următoare. Cei mai mulţi încercau să doarmă, însă în zadar, căci nu-i lăsau nici glasurile celorlalţi şi nici gândurile lor. Puţin mai departe de patul părintelui Arsenie, în jurul unui deţinut întins pe pat s-au adunat cinci-şase persoane. Şi peste câteva minute a început disputa. Tema era aceasta: deţinuţii şi puterea de stat.

Într-o jumătate de oră se adunaseră douăzeci de oameni, fiind între ei vechi membri de partid, intelectuali,

meseriaşi, adepţii lui Vlassov[6]. Sângele se aprinsese.

— Pentru ce ne-au închis? Fără motiv! Unde e dreptatea? Toţi trebuie împuşcaţi!

Feţele erau sălbăticite, nervii încordaţi, cuvintele necontrolate.

Numai trei-patru foşti membri de partid aduceau ideologii romantice şi încercau să explice celorlalţi că întâmplările cutremurătoare pe care le-au trăit se datorează unei tragice greşeli, care mai devreme sau mai târziu se va aranja, că arestările şi lichidările se datorează capcanelor unor paraziţi, că Stalin nu era răspunzător pentru toate acestea fiindcă a fost înşelat.

— Înşelat?! Au arestat jumătate din Rusie! Aici avem de-a face cu un plan organizat pentru dispariţia membrilor, a zis oarecare.

— Stalin le ştie pe toate. Cu ordinul lui s-au făcut, a completat altul.

Cel mai înfuriat dintre toţi era un deţinut care a fost arestat pentru propagandă antisovietică şi încercare de asasinare a lui Stalin. Faţa i se schimbase, vocea îi tremura şi ochii îi străluceau. Adepţii lui Vlassov înjurau şi ameninţau, răcnind ca tigrii în cuşcă.

— Să-i tăiem în bucăţi, să-i spânzurăm, să-i distrugem pe ticăloşii partidului!

Unul dintre aceştia s-a luat la ceartă cu fostul secretar de partid din raionul Leningradului, luptător bolşevic de la

---

[6] Generalul Vlassov, «Vedeta Rusiei», a colaborat cu nemţii în al II-lea război mondial, luptând împotriva armatei roşii-comuniste.

Revoluţia din 1917 şi care a căzut în dizgraţie şi a fost închis la Special.

— Trădătorule! a strigat bolşevicul colaboratorului. Trebuia să te fi împuşcat pentru colaborarea ta cu nemţii, şi tu mai trăieşti încă!

— Ce să-ţi fac? Nu ai căzut în mâinile mele, a răspuns celălalt. Te-aş fi spânzurat. Te-aş fi topit.

Zeci ca tine am lichidat şi pentru asta m-au trimis aici. Uite însă, şi tu, care atâţia ani i-ai lins, mori aici împreună cu mine ca trădător.

— Eu trădător? Eu, bă? Eu care am susţinut puterea sovietică?…

— Ce «eu» şi «eu», măi chiulangiule? Eşti sau nu eşti închis ca trădător? Aceasta are însemnătate.

Uite, bucură-te, aşadar, de puterea ta!

Câţiva au râs, dar atmosfera era electrizantă.

— Aţi dărâmat bisericile, aţi călcat credinţa! i-a zis oarecare bolşevicului.

Atunci, unul din cei adunaţi, văzându-l pe părintele Arsenie stând în pat, i-a strigat:

— Ei, Petre Andreievici! Spune-ne părerea ta despre relaţiile puterii cu Biserica.

Părintele Arsenie nu a răspuns. S-au aruncat atunci doi voinici din grupă şi l-au adus aproape pe sus între ceilalţi.

Bolşevicul a tăcut imediat. Avea relaţii prieteneşti cu părintele Arsenie şi ştia ce a pătimit în închisori şi lagăre. Toţi se aşteptau ca părintelui să cadă ca o bombă peste susţinătorii puterii sovietice, toţi, şi primul Zitlovschi.

Arcadie Simeonovici Zitlovschi în trecut a fost ziarist, apoi a primit conducerea unei unităţi a Armatei Roşii şi la

sfârşit a trecut de partea colaboratorilor, fiind primit în grupa de comandă. Om dur dar şi capabil, avea mare influenţă asupra tuturor deţinuţilor adepţi ai lui Vlassov. Ei şi-au întemeiat o grupă nedespărţită în lagăr care nu avea nicio legătură cu celelalte. De nimeni şi de nimic nu se temeau. Sfârşitul şi-l cunoşteau. Fanatici anticomunişti s-au hotărât să moară pentru ideologia lor.

— Vino, părintele, scoate-le toate la iveală.

După o mică tăcere, părintele Arsenie a zis liniştit:

— Multă ceartă s-a făcut între voi. Este grea şi insuportabilă viaţa în lagăr. Ştim unde vom sfârşi.

Pentru aceasta am devenit atât de duri. Toate putem, dacă vrem, să le explicăm şi să ne îndreptăţim. În niciun caz nu avem dreptul să brutalizăm şi să înjunghiem. V-am auzit că judecaţi puterea, sistemul, pe oameni. Şi pe mine m-aţi adus aici numai şi numai ca să găsiţi un aliat să vă ajute să înfrângeţi partea cealaltă. Spuneţi aşadar de comunism că a dărâmat bisericile, a închis credincioşii, a războit Biserica. Da, aşa este. Să cercetăm lucrurile mai în adâncime, să vedem de unde au provenit.

Cu mult mai înainte poporul nostru şi-a pierdut credinţa, şi-a dispreţuit tradiţia, şi-a uitat istoria, negând cele sfinte şi cuvioase ale lui. Cine este de vină pentru acestea? Puterea de acum? Noi suntem de vină. Secerăm ce am semănat…

Să ne amintim ce exemplu au dat poporului intelectualii, nobilii, comercianţii, funcţionarii statului şi mai întâi de toate ce exemplu am dat noi clericii. Am fost cei mai răi dintre toţi. Pentru aceasta şi copiii preoţilor, văzând în familiile lor imoralitate şi iubire de bani, au devenit cei mai

fanatici atei, cei mai aprinşi revoluţionari. Cu mult înainte de Revoluţia din 1917, clerul îşi pierduse orice putere de conducere a poporului. Devenise – vai de mine! – o ceată de meseriaşi, unde împărăţea necredinţa şi corupţia. Din mulţimea de mănăstiri din ţara noastră, numai cinci-şase erau faruri luminoase ale creştinismului: Valaam, Obtina cu marii ei stareţi, Diveievo, Sarov şi poate încă una-două. În celelalte, nici credinţă şi nici virtute nu găsea nimeni, ci se sminteau de ideile lor lumeşti şi demonstraţia neghioabă.

Ce putea să ia poporul de la asemenea purtători de rasă, de la asemenea aşa-zişi reprezentanţi ai lui Dumnezeu? Noi l-am împins la revoluţie, pentru că nu i-am dat exemplu bun, nu i-am insuflat credinţa, dragostea, răbdarea, smerenia. Nu uitaţi toate acestea. Pentru aceasta ne-a părăsit atât de repede poporul; pentru aceasta a negat împreună cu noi şi pe Dumnezeu; pentru aceasta a dărâmat bisericile.

Nu pot aşadar, nu pot să judec statul, puterea de astăzi, deoarece sămânţa ateismului a căzut atunci pe pământul pe care noi înşine l-am pregătit cu greşelile şi decăderea noastră. Aceasta a fost cauza şi începutul răului. Toate câte au urmat, încă-şi acest lagăr şi martiriul nostru, jertfele fără sens ale atâtor oameni nevinovaţi, nu sunt decât consecinţe inevitabile. Câte se întâmplă, desigur, sunt înfricoşate, dar ca preot şi patriot trebuie să vă spun şi vouă câte le spuneam şi fiilor mei duhovniceşti: ţara noastră, în orice stare s-ar găsi, trebuie să o iubim, să o sprijinim, să o apărăm. Suferinţele de astăzi vor trece; toate se vor îndrepta cândva.

— Plin de har eşti, părintele, a şuierat printre dinţi Zitlovschi. Ai merita eliberarea pentru această scârboasă

predică. O faci pe sfântul; acum ai arătat că eşti un mizerabil propagandist. Lucrezi pentru Special!

Două mâini puternice l-au apucat imediat pe părintele Arsenie şi l-au îndepărtat forţat din adunare. Cearta a ţinut încă puţin şi încetul cu încetul adunarea a început să se împrăştie. Timpul era întârziat şi trebuiau să se odihnească.

Din ziua următoare câţiva din cei mai duri din gruparea lui Zitlovschi au început să-l urmărească şi să-l necăjească pe părintele Arsenie. De două ori l-au tras deoparte şi l-au bătut. Într-o noapte s-au urinat pe patul lui. De multe ori i-au răpit mâncarea lăsându-l flămând.

După aceste întâmplări prietenii lui s-au hotărât să-l protejeze. Cum însă?

Într-o seară un om de-a lui Zitlovschi, Zora Grigorenko din Kiev s-a apropiat de părintele Arsenie.

— Vino, părinte! Te vrea şeful.

Părintelui l-a urmat fără să se opună. Zitlovschi era întins pe spate în pat şi vorbea tovarăşilor lui care îl înconjurau.

— Cu cine eşti, părinte? l-a întrebat pe părintele

Arsenie. Cu noi eşti sau cu bolşevicii, suflet vândut?

Lucrezi pentru Secţia Specială, ei? Spovedeşti pe fraţii noştri şi după aceea îi spui acelora… Avem noi grijă de tine. Te vom face bucăţi, ca să ia exemplu cei asemenea ţie. Haide, Zora, ia-l! mai întâi însă, lasă-l să se apere.

Zora Grigorenko le era antipatic tuturor: lat în spate, cu gâtul scurt, faţa schimonosită de o rană veche, provoca un sentiment de silă. Înţelegându-se cu nemţii, aceştia l-au folosit pentru executarea compatrioţilor lui care erau condamnaţi la moarte.

Părintele Arsenie l-a privit calm pe Zitlovschi.

— Viaţa oamenilor nu este în mâinile voastre, a zis cu voce hotărâtă, ci în mâinile lui Dumnezeu. Cu voi oricum nu mă aliez!

S-a aşezat pe un pat din faţa lui Zitlovschi.

— Nu mă ameninţaţi, a continuat. Nu-mi este frică. Nu se prind de mine nici ameninţările, nici agresivitatea, nici bătăile. Domnul a fixat cu exactitate atât lungimea drumului pământesc, cât şi măsura chinurilor la fiecare om. Dacă drumul meu se întrerupe aici şi acum, este voia lui Dumnezeu. Şi voia lui

Dumnezeu nu poate nimeni să o schimbe, nici voi, nici eu.

Ceea ce are însemnătate şi trebuie să ne înfricoşeze pe toţi este că vom sta în faţa Lui la judecată şi vom lua răsplată pentru faptele noastre. Eu cred în Dumnezeu şi în om. Cred şi voi crede până la ultima mea suflare. Voi în cine credeţi? Unde este dumnezeul vostru? Spuneţi că vreţi să vă îngrijiţi de cei nedreptăţiţi şi de cei asupriţi, însă nu faceţi decât hoţii, jafuri, măceluri, omoruri. Aruncaţi o privire la mâinile voastre. Sunt cu totul înroşite!

Zitlovschi a ridicat descumpănit mâinile şi le-a privit cu ochii holbaţi. Apoi şi-a fixat privirea la părintele Arsenic

— Multe spui! a urlat, în timp ce mâinile i-au căzut grele pe genunchi.

— Arcadie Simeonovici, s-a auzit de pe patul de sus vocea lui Grigorenko. Părintele Dacos a luat avânt. Are inspiraţie. Crezi că ne va ţine vreo lecţie?

— Taci, Grigorenko, l-a întrerupt Zitlovschi.

Lasă-l să vorbească înainte de a muri. Preoţii sunt ca şi

sindicaliştii sovietici, o viaţă de pălăvrăgeală!

Părintele Arsenie a continuat, neluând în seamă cuvintele ironice…

— Spuneţi că aveţi credinţă, dar în ce? Aţi chinuit şi omorât atâţia oameni. Cine v-a dat acest drept?

Recunoaşteţi pe Dostoievski ca mare scriitor; primiţi că a exprimat sufletul poporului rus. Ia amintiţi-vă, aproximativ, ce spune Dostoievski prin gura celui gata de moarte, stareţ Zosima, fraţilor Karamazov:

«Să nu urâţi pe atei, pe predicatorii răului, pe materialişti, deoarece printre ei există şi mulţi buni, mai ales în perioada noastră. Să iubiţi pe poporul lui Dumnezeu… Să credeţi şi să ţineţi steagul sus». Viaţa voastră însă este plină de fapte de ură şi de răutate. Aveţi încă timp să vă gândiţi, să judecaţi şi să vă îndreptaţi.

Părintele Arsenie s-a ridicat şi a vrut să plece la patul lui, dar în aceeaşi clipă Grigorenko, cu un salt, a căzut peste el şi l-a apucat de gât. Îl va sugruma, da!

Atunci în semiîntuneric a apărut uriaşa şi puternica siluetă a Marinarului. Era într-adevăr un uriaş din Odesa, care fusese închis pentru 15 ani pe motive politice. Întotdeauna lipsit de griji, vesel şi binevoitor, îşi câştigase simpatia tuturor.

În lagăr, cu toate condiţiile mizerabile de viaţă, îşi păstrase sănătatea şi puterea. Împingând cu putere, Marinarul a trecut printre cei adunaţi din gruparea lui Zitlovschi, l-a apucat pe Grigorenko, ridicându-l în sus ca pe un sac, şi l-a aruncat peste tovarăşii lui.

— Ai uitat, micuţule, că aici este Lagărul Special de Deţinuţi şi nu secţia de poliţie a nemţilor? i-a zis cu un

accent caracteristic celor din Odesa.

Apoi s-a întors spre Zitlovschi:

— Îngrijeşte-te să-ţi aduni pe slugile nemţilor, prietenii tăi, altfel vă vom omorî pe toţi. Auzi? Pe toţi!…

Zitlovschi şi tovarăşii lui au fost nevoiţi să se retragă, deoarece între timp se apropiaseră şi alţi deţinuţi cu intenţii sălbatice.

— … Cât pentru tine, Grigorenko, să nu-ţi mai pui mâna pe Petru Andreievici, pentru că te-ai pierdut. Te voi zdrobi, te voi face piftii…

— Să mergem, Petre Andreievici, pentru că le stăm pe nervi. Îmi exprim stima mea faţă de dumneavoastră şi doresc să ne întâlnim în împrejurări mai bune.

După trei săptămâni Zora Grigorenko a fost mutat în altă baracă. Zitlovschi s-a liniştit şi s-a înmuiat, însă încăierările nu au încetat niciodată în baracă.

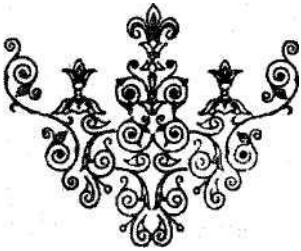

Saricov

Pe măsură ce trecea timpul, pe atât se legau sufleteşte Saricov cu părintele Arsenie. Avea grijă de el, îl ajuta, se sfătuiau, i-a vorbit despre sine însuşi şi despre viaţa lui. Cu o oarecare nostalgie îşi amintea de anii copilăriei. Provenea din familia boierească a lui Rostov. La botez a fost numit Serafim, în cinstea Cuviosului Serafim.

Foarte curând tatăl lui şi-a părăsit familia, dar mama sa, care era foarte credincioasă şi evlavioasă, l-a crescut pe micul Serafim în frică de Dumnezeu, sfătuindu-l şi povăţuindu-l duhovniceşte.

De la 14 ani l-a luat împreună cu ea la biserică. A murit când singurul ei fiu era de 22 de ani, având deja diploma de inginer mecanic la Institutul Tehnologic din Rostov.

Serafim a rămas singur şi nu a întârziat să se încurce cu o grupare de derbedei. «Prietenii» l-au ademenit şi l-au împins în jos. Au început activitatea lor cu treburi mici, pentru ca să ajungă la mari escrocherii, crime, înşelătorii, tâlhării, abuzuri. Aproape doisprezece ani a urmat Saricov acest drum, drum care uneori s-a încrucişat cu a lui Seril. Au lucrat împreună la câteva afaceri, nu însă organizat. Saricov prefera acţiunile îndrăzneţe şi organizate «ştiinţific», care îi aduceau bani mulţi şi fără mult sânge. Urmărea să găsească

de lucru la marile instituţii şi întreprinderi. Şi aceasta o reuşea fără prea mare greutate, cu calităţile şi pregătirea superioară, cu inteligenţa, elocvenţa şi aerul lui de origine aristocrată.

Arătând râvnă la muncă şi purtare exemplară, câştiga repede aprecierea şi încrederea şefilor lui. Şi aşa învăţa secretele întreprinderilor, mai ales câte aveau legătură cu economiile şi casieria. Au contribuit întotdeauna şi femeile, care deveneau instrumente ascultătoare sau victimele lui. Cum să reziste bietele femei la acest bărbat înalt, elegant şi frumos, având o privire pătrunzătoare?

După ce afla ce avea nevoie, pregătea cu tovarăşii săi un întreg şi desăvârşit plan de acţiune, care întotdeauna îi aducea sume imense. Şi apoi dispăreau. Plecau în alt oraş, pentru alte lovituri.

Ciudat a fost că l-au prins odată cu câţiva tovarăşi de-ai lui pentru o mică abatere, lucruri mărunte. La anchetă, unul s-a scăpat şi a vorbit. Le-a spus pe toate. Aşa că de la mici, miliţia a ajuns la cele mari. L-au judecat şi a fost condamnat la moarte, dar apoi l-au trimis să moară încet la Special.

— Când v-am cunoscut, părinte Arsenie, am rămas uimit, văzând cum vă jertfiţi pentru ceilalţi. Toată viaţa dumneavoastră este afierosită aproapelui. Nimic nu ţineţi pentru dumneavoastră. La început m-am gândit că urmăriţi ceva, că aveţi un oarecare plan. Cu cât trecea însă timpul, cu atât m-am încredinţat de dezinteresul dumneavoastră. La fel de bună şi iubitoare de oameni a fost şi mama mea. Multe mă sfătuia, fericita, în anii copilăriei. Toate poveţele ei mi-au revenit iarăşi în minte. M-am pierdut când am auzit că m-aţi numit Serafim. Cum aţi ştiut adevăratul meu nume de botez?

Am crezut că aţi spus-o din întâmplare; ce altceva puteam să cred? Mai târziu am văzut că faceţi la fel şi cu alţi deţinuţi. M-am cutremurat! Am început să vă urmăresc mişcările şi viaţa. V-am văzut că trăiţi să faceţi binele în numele Domnului.

M-am gândit la viaţa mea. Era cu totul opusă. Am trăit ca să fac răul în numele interesului, beţiei şi plăcerilor. Acum mă gândesc: Pentru ce am trăit aşa şi ce am câştigat? Prieteni nu am, numai tovarăşi de fărădelegi. Nimeni nu are nevoie de mine. Şi dacă fac ceva pentru mine, o fac numai din frică. Exemplul dumneavoastră a trezit în mine conştiinţa adormită, a zdruncinat inima mea împietrită. M-am hotărât să pun sfârşit trecutului, dar este greu. Te pot omorî chiar «prietenii» tăi, când simt că nu mai dai doi bani pe ei. Criminalii nu au nici sfânt, nici cuvios, nu se tem de nimic, nu le pasă nici de moarte, pentru că o au tot timpul lângă ei. Eu şi Seril am pus oarecare rânduială în barăcile noastre, avem oarecare control dar, oricum ai face, aceşti oameni se adună greu. Ştiu că viaţa mea se va termina aici în lagăr, totuşi, vreau să urmez drumul dumneavoastră… Vreau să cred!

Mărturisirea

Într-o noapte, Saricov s-a dus să-l găsească pe părintele Arsenie. Era vădit tulburat. Se aşeza, se ridica, se răsucea, vorbea când despre una, când despre alta.

— Părinte Arsenie, a zis după un timp. Vreau să mă mărturisesc! Nu va întârzia să vină sfârşitul şi mă apasă păcate multe, foarte multe…

Rămăseseră două ore până la deşteptare. S-au retras într-un colţ. Serafim a îngenuncheat. Părintele Arsenie i-a pus mâna pe cap şi s-a adâncit în rugăciune.

Au trecut câteva minute. Serafim era ud de transpiraţie. Se lupta, ameţea, se pierdea… Vorbea cu pauze, încurcat, cu multă greutate. Părintele Arsenie tăcea. Nu-l întreba, nu-l ajuta, nu-l mângâia. Numai asculta şi se ruga.

În lagăr mărturisise pe mulţi, foarte rar însă criminali veterani îmbătrâniţi. Aceştia pierduseră orice sentiment. Conştiinţa, dragostea, dreptatea, credinţa, omenia muriseră înecate în sânge, în cruzime, în corupţie. Trecutul îi sperie, prezentul îi deznădăjduieşte şi viitorul nu există. Mărturisirile lor erau asemănătoare în privinţa evenimentelor. Numai începutul vieţii lor era diferit. Toate celelalte asemănătoare – tâlhării, ucideri, furie, o frică neîncetată de a fi prins.

Exista totuşi o diferenţă în privinţa abordării sufleteşti a nelegiuirilor lor. Alţii înţelegeau ce au de făcut şi voiau să se oprească, nu-i lăsau însă împrejurările şi «prietenii».

Alţii, dimpotrivă, erau beţi după jafuri, însetaţi de sânge, se bucurau să facă răul şi să împrăştie durere în jurul lor; considerau crimele ca eroism.

Serafim făcea parte din prima categorie. Vedea starea lui, era mustrat de conştiinţă, dorea să pună sfârşit acestui mod de viaţă, dar nu putea să găsească ieşire din lumea interpolă spre lume, nu putea să se desfacă din mreaja de fier a tovarăşilor şi a complicilor, care erau întotdeauna gata să pedepsească dur orice «timiditate», orice «trădare». Şi timpul trecea…

Aceeaşi poveste, poveste pe care o cunoştea bine

părintele Arsenie, istoria criminalilor care îmbătrâneau în fărădelegi – şi ce ar fi putut să facă?

Saricov spunea, spunea multe, dar nu făcea mărturisire. Se pregătise bine înainte. Îşi storsese mintea lui amintindu-şi şi cele mai îndepărtate şi neînsemnate întâmplări din viaţa lui. Şi acum, când a venit timpul să se mărturisească, le-a uitat, a încremenit, s-a încurcat. Vorbea, dar cuvintele lui erau amestecate, mintea îi era întunecată şi, pe lângă toate acestea, sufletul îi era rece. Chiar şi când a reuşit cu multă greutate să-şi găsească stăpânirea de sine şi să-şi pună în rânduială gândurile, nu a făcut decât o seacă descriere a întâmplărilor, fără căinţă, fără zdrobire, fără nicio participare a sufletului. Părintele Arsenie îl vedea şi-l înţelegea. Trecutul lui Saricov se lupta cu prezentul lui, şi din lupta aceasta se va deschide drum pentru viitorul lui.

S-a făcut o mică pauză. Serafim plângea. Totuşi, sufletul îi era la fel, îngheţat. Părintele Arsenie a înţeles că avea nevoie de ajutor. Era clipa potrivită să intervină.

— Ia aminteşte-ţi, i-a zis, cât te-a rugat acea femeie în pădure, cât te-a implorat să ai milă de ea… Dar totuşi, tu nu ai avut milă de ea! Şi mai târziu te ruşinai şi te scârbeai de tine însuţi…

Saricov a rămas ca trăsnit. Într-o clipă a înţeles. Părintele Arsenie ştia totul! Părintele Arsenie vedea totul! Nu avea rost să caute explicaţii, nu exista motiv să-i fie frică sau să se ruşineze. Îşi va deschide simplu sufletul, care acum îi era cu totul înflăcărat, şi le va lăsa toate în mâinile martorului lui Dumnezeu.

Mărturisirea se terminase şi Serafim era încă în genunchi cu faţa udă de lacrimi. Spusese totul, se caia pentru

toate şi acum aştepta. Aştepta iertarea sau osândă.

Părintele Arsenie s-a aplecat spre el. În mintea lui avea numai cuvintele rugăciunii. Cuvinte pentru Serafim nu găsea. În faţa lui era un om care se mărturisise cu sinceritate, cu recunoaşterea păcătoşeniei lui, cu suflet zdrobit, dar era în acelaşi timp şi un om care a săvârşit cutremurătoare nelegiuiri, a împrăştiat moartea, durerea şi dezastrul.

Preotul Arsenie, care iartă şi dezleagă păcatele oamenilor în numele Domnului, se luptă acum cu omul Arsenie, care nu poate să tolereze şi să ierte într-o clipă atâtea crime înfricoşate.

— Doamne, Dumnezeul meu, luminează-mă ca să înţeleg şi dă-mi putere ca să săvârşesc voia Ta. Să-i arăt lui Saricov drumul Tău. Să-l ajut să-şi revină, să renască. Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-ne pe amândoi, miluieşte-ne pe noi, păcătoşii.

O voce tainică i-a şoptit în interior, o voce care l-a înştiinţat că nu trebuie să spună nimic, nu era nevoie deloc să pună pe cântarul dreptăţii îngustei inimi omeneşti păcatele unui om care se pocăise adânc şi care îl găsise pe Domnul.

S-a ridicat, a strâns la piept capul lui Serafim şi a zis:

— Cu puterea şi cu darul pe care mi le-a dat

Dumnezeu, eu, nevrednicul preot Arsenie, te iert şi te dezleg de toate păcatele tale. De acum înainte să faci bine oamenilor şi Domnul te va milui. Du-te şi trăieşte în pace. Dumnezeu îţi va arăta drumul. Cât despre mine, voi fi întotdeauna lângă tine, Serafime.

Vă voi ajuta…

Într-o seară, în timp ce Saricov discuta cu părintele Arsenie, i-a zis:

— Batiuşca, văd că spuneţi rugăciunile pe dinafară. Cărţi bisericeşti nu aveţi. Dacă vreţi, ceva putem să găsim. Seril a discutat problema cu băieţii şi au zis că există asemenea cărţi.

— Pentru Dumnezeu, vă rog să nu le răpiţi de la alţii. Nu mă încărcaţi cu asemenea păcat!

— Ce spuneţi, părinte Arsenie! De la nimeni nu le vom răpi. Ştiţi magazia unde sunt depozitate lucrurile personale ale deţinuţilor, mai ales ale celor care vin din Staţiile de Arestare Temporară. Acolo se află şi cărţi, după cum am aflat de la oameni de încredere. Băieţii s-au hotărât să bage mâna în lucrurile din magazie. Au găsit un garantat şi sigur mod de a face treaba uşor. Eu le-am zis să ia şi vreo două cărţi bisericeşti.

Părintele Arsenie s-a neliniştit. Toată noaptea s-a rugat. Cu puţin timp înainte de deşteptare l-a luat somnul şi vede un monah bătrân că-l binecuvântează şi zice: «Nu-ţi fie frică, Arsenie! Să iei tot ce ai nevoie şi să te rogi Sfântului Alexie, ierarhul Moscovei. Domnul nu te va lăsa». L-a binecuvântat a doua oară şi deodată a dispărut precum şi venise, liniştit şi măreţ.

Dvipă două zile s-a făcut mare tărăboi: controale în barăci, strigăte, ameninţări, închideri la Secţia Specială. «Treaba» se făcuse.

Au trecut alte zece zile şi numai atunci a dat Saricov părintelui Arsenie două cărţi mici: Evanghelia şi Liturghierul.

Batiuşca le-a luat cu evlavie şi a alergat la patul lui. Cu mâinile tremurânde şi ochii plini de lacrimi a deschis Evanghelia. Pe partea interioară a copertei tari era lipită o bucăţică pătrată de pânză din mătase, găurită şi îngălbenită din cauza timpului. Puţin mai jos erau scrise de o mână necunoscută câteva cuvinte: «Antimis – Moaştele Sfântului Alexie, Mitropolitul Moscovei – 1883». Alături era lipită o iconiţă rotundă, argintată, nu mai mare decât o monedă. Părintele Arsenie s-a închinat la Sfintele Moaşte.

— Dumnezeul meu, a şoptit. Trăiesc din mila Ta.

Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne!

Pentru părintele Arsenie venise timp de desfătare duhovnicească. Ziua. Îşi făcea îndatoririle lui, iar noaptea, în semiîntuneric, citea slujba şi studia Evanghelia. Dimineaţa, înainte de a se apuca de treabă, dădea lui Saricov amândouă cărţile, ca să le păzească. Îi spusese el însuşi la început:

— Batiuşca, când terminaţi slujba dumneavoastră să ne daţi cărţile mie sau lui Seril. La noi nu le vor găsi. Nu vă neliniştiţi, le vom păzi cu atenţie, nici vorbă să se distrugă sau să se profaneze.

Au trecut două luni. Spargerea magaziei s-a uitat şi controalele au încetat. Părintele Arsenie a prins curaj şi ţinea Evanghelia la el toată ziua. Numai în caz de nevoie o ascundea undeva, după o scândură în baracă, o ascunzătoare pe care i-o făcuse Saricov cu multă îndemânare.

Într-o zi, când toţi erau la muncă, părintele Arsenie, după ce s-a mai învârtit o dată prin baracă, s-a aşezat pe marginea unui pat şi a început să citească. Dar în aceeaşi clipă s-a deschis uşa şi a năvălit înăuntru patrula de control. Sublocotenentul de la Secţia Specială, trei soldaţi şi

supraveghetorul Spravendlivii. Părintele Arsenie s-a pierdut. Abia a avut timp să bage Evanghelia în buzunarul interior de la geacă. S-a ridicat în picioare şi a stat atent, după cum cerea regulamentul.

Soldaţii au întors pe dos toată baraca. Au aruncat saltelele de pe paturi, au desfăcut scândurile care se mişcau din podea, au deşertat sacii cu puţinele lucruri ale deţinuţilor.

— Controlează-l pe părintele, tovarăşe, a ordonat sublocotenentul lui Spravendlivii, şi s-a dus spre locul unde erau soldaţii.

Supraveghetorul a început să-l controleze pe părintele Arsenie şi aproape imediat a dat peste Evanghelie. A ţinut pentru câteva clipe mâna pe ea şi apoi, cu o mişcare rapidă, a scos-o din buzunarul părinţelului şi a pus-o în buzunarul lui. S-a făcut că mai caută puţin şi apoi s-a apropiat de sublocotenent şi i-a raportat:

— Tovarăşe sublocotenent, nu am găsit nimic.

— Foarte repede ai terminat… Dezbracă-te, părinte! Te vom controla cum ştim noi.

Părintele Arsenie şi-a scos toate hainele. Soldaţii le-au pipăit cu degetele, le-au întors pe faţă şi pe dos, au golit buzunarele, au desfăcut multe cusături – bineînţeles, fără niciun rezultat.

Sublocotenentul s-a mâniat, l-a înjurat pe părintele Arsenie şi a ieşit. Ceilalţi l-au urmat. Părintele s-a îmbrăcat, şi-a cusut hainele şi s-a apucat să aranjeze baraca care era întoarsă pe dos.

O jumătate de oră mai târziu şi-a făcut iarăşi apariţia Spravendlivii. De această dată era singur.

— Mai este vreunul aici? a strigat din uşă.

— Nu, sunt toţi la muncă.

Supraveghetorul a intrat înăuntru, a înconjurat toată baraca, s-a aplecat pe sub câteva paturi şi deodată a întrebat:

— Acea Evanghelie este din magazie?

Părintele Arsenie tăcea.

— Spune-mi. Spune-mi de unde este.

— Da, din magazie, a încuviinţat rar părintele Arsenie.

— Bine, dar nu aveţi minte? Dacă aţi luat Evanghelia nu trebuia să o ascundeţi? Dacă o găsea sublocotenentul ştiţi ce păţeaţi? V-ar fi bătut până vă omora.

S-a apropiat şi a şoptit liniştit:

— Iertaţi-mă, batiuşca! Ştiu ce pătimiţi aici. Dar acest lagăr este un iad şi pentru noi, nu numai pentru voi. Vă voi ajuta… Vă voi ajuta, dar trebuie să mă mişc cu multă atenţie. Înţelegeţi. În faţa celorlalţi trebuie să arăt duritate şi sălbăticie, pe ascuns însă voi face tot ce voi putea pentru dumneavoastră. Şi te rog iarăşi să mă ierţi…

Fără să aştepte răspuns s-a întors şi a ieşit din baracă.

Părintele Arsenie a stat în uşă şi l-a urmărit cu privirea până s-a pierdut din ochii lui. Pentru încă o dată s-a încredinţat câte aspecte, câte bogăţii are sufletul omenesc, cum fiecare suflet ascunde în el scânteia dragostei, a suflării lui Dumnezeu. Şi-a amintit de numele «dreptului» – Andrei – şi a început să se roage pentru el din toată inima.

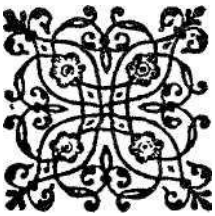

De la Staţia de Arestări Temporare

Charisma de clarvăzător a părintelui Arsenie năştea uimirea, admiraţia, dar şi frica celor necredincioşi. El însuşi nu se considera pe sine charismatic deoarece, cu o simplitate de nedescris, credea că a cunoaşte sufletul omenesc este ceva normal pentru un preot. Uimitoare era de asemeni puterea charismatică de a se face ascultat de oameni.

După cum povestea mai târziu Avsencov, un rol hotărâtor la întoarcerea lui spre Dumnezeu au avut două întâmplări care iau tulburat apa înnămolită a inimii lui.

Într-o seară, cu puţin timp înainte de a se închide barăcile, au ajuns în lagăr câteva camioane. Au adus o mare «partidă» de noi deţinuţi. Supraveghetorii i-au împărţit în grupe şi i-au împrăştiat prin barăci. În baraca părintelui Arsenie au adus în jur de 25 de persoane. Erau mai mult umbre decât oameni. Nu puteau să se ţină pe picioare. Viaţa celor mai mulţi se ţinea într-un fir de păr. De trei zile nu dormiseră, şi două zile, cât ţinuse călătoria până la lagăr, stătuseră în camioane în frigul îngrozitor, fără mâncare şi apă. Era o minune că au supravieţuit.

Foarte puţini condamnaţi penal se aflau între ei. Cei mai mulţi erau deţinuţi politici cu studii – doctori, ingineri, agronomi, scriitori – toţi «duşmani ai poporului».

Când au venit era deja înserat. Deţinuţii erau în barăci şi conducerea pregătită să se retragă. Cu toate acestea, trebuia să dea de mâncare şi la noii veniţi. Cum să facă

aceasta la asemenea oră? Trebuia să deschidă magaziile, să aprindă cazanele, să taie pâine, să… să… şi, în afară de aceasta, să întocmească un raport pentru secţia de împărţire a hranei. Gălăgie; tărăboi mare. Au hotărât să-i lase flămânzi până în ziua următoare.

— Nu sunt binefăcători naţionali ca să-i îngrijim, ci duşmani ai poporului. Câţi vor trăi…

Când au intrat în baracă noii veniţi, toate privirile s-au îndreptat cercetătoare spre ei. Unul din cei vechi a strigat:

— Ocupaţi paturile libere!

Paturile goale însă erau departe de sobe, iar frigul înfricoşător.

Criminalii îi cercetau insistent pe cei «noi», în timp ce se ţineau cu greutate pe picioarele lor. Unii se sprijineau de pereţi, alţii se ţineau de paturi ca să înainteze, dar au văzut că nu au nimic bun să le răpească şi aşa şi-au continuat cărţile, dominoul sau somnul.

Când au intrat noii veniţi, părintele Arsenie era întins pe pat şi se ruga. Imediat s-a ridicat, i-a privit cu simpatie şi s-a dus la şeful barăcii, un criminal bătrân cu mare influenţă.

— Trebuie să-i ajutăm, i-a zis. Sunt obosiţi, îngheţaţi şi flămânzi. Dacă nu facem ceva, mulţi vor muri până dimineaţă.

Şeful îl respecta pe părintele Arsenie. Trăise mulţi ani împreună cu el, ştia ce om este şi îl iubea în felul lui, dar oarecare din gruparea sa a sărit şi, scuipând pe podea, a zis răguşit:

— Lasă-i să moară! Nu cumva noi vom scăpa?

Eu, oricum, din porţia mea nu le voi da să mănânce.

Ai înţeles, părintele?

Altul nu a mai vorbit. Toţi însă au primit în tăcere acele cuvinte dure. S-a păstrat pentru moment o tăcere de moarte. Privirile tuturor, şi a celor «vechi» şi a celor «noi», erau îndreptate spre părintele Arsenic şi spre şeful barăcii.

Părintelui şi-a făcut cruce şi a zis cu o voce puternică, dar liniştită:

— Noi ne vom instala în paturile care sunt departe de sobe, iar noii veniţi îi vom pune în paturile noastre. Orice mâncare aveţi, scoateţi-o pe masă. Trebuie să încălzim şi apă. Faceţi repede!

Criminalii s-au ridicat în tăcere ca nişte copii sfioşi şi ascultători şi s-au împrăştiat prin baracă, iar noii veniţi au ocupat paturile lor. Au scos toată mâncarea pe care o aveau ascunsă. I-au imitat de asemeni şi ceilalţi deţinuţi.

În câteva minute se adunase mâncare suficientă pentru 25 de persoane. Părintele Arsenie a împărţit-o la cei epuizaţi. Le-a adus şi apă încălzită pe sobe.

Au mâncat, au băut şi s-au culcat. Au supravieţuit toţi, în timp ce în celelalte barăci au murit mulţi. A treia zi deja îşi reveniseră, iar a patra zi i-au trimis la muncă.

— Unde a găsit acea minunată putere de convingere? spunea după mulţi ani Avsencov. Cum a putut să schimbe aceste fiare sălbatice în miei, cu două cuvinte simple? «Faceţi repede» – le-a zis – şi neîmblânziţii criminali au pus imediat capul jos, şi-au suflecat mânecile şi au îndeplinit întru totul porunca lui. Cum a reuşit aceasta? Fără îndoială, cu puterea şi harul lui Dumnezeu, care le avea în el.

Destul

A doua întâmplare l-a pus pe gânduri şi mai mult pe Avsencov. Iată cum s-a întâmplat:

În fiecare seară înainte de a se încuia baraca se făcea numărătoarea. Deţinuţii, când auzeau semnalul, trebuiau să iasă afară şi să intre în rând. Acolo îi numărau şi dacă era nevoie făceau numărătoarea strigând pe nume. Controlul acesta se făcea întotdeauna, indiferent de starea vremii. Numai cei grav bolnavi rămâneau înăuntru, atât timp cât, se înţelege de la sine, aveau justificare de la spital.

Odată, când i-au strigat, deţinuţii au alergat şi au intrat în rând ca întotdeauna. Frigul era de nesuportat, tremurau şi ei şi supraveghetorii. I-au numărat. Lipsea unul. I-au numărat din nou. Acelaşi rezultat. Supraveghetorii s-au sălbăticit. Au început să ţipe şi să înjure în timp ce numărau a treia oară. Deodată a ieşit din baracă un tânăr de 25 de ani, răvăşit şi a alergat în rând, dar nu a reuşit să ajungă bine în rând că supraveghetorii au sărit pe el ca şacalii. Au început să-l lovească cu sălbăticie, fără milă. Furioşi, îl loveau şi cu mâinile şi cu picioarele, îl loveau în cap, în piept, în pântece.

Tânărul încerca să se apere, dar în zadar. Ceva a vrut – să spună, să explice, să răspundă poate pentru întârzierea lui, dar nu-l auzeau, erau ca turbaţi.

Deţinuţii stăteau nemişcaţi, tăcuţi, posomoriţi, tulburaţi. Ce puteau să spună? Şi ce puteau să facă?

Avsencov era alături de părintele Arsenie. Îl vede aşadar cu uimire că face Cruce şi iese din rând. S-a apropiat şi a făcut semnul Crucii cu mâna lui peste supraveghetorii care îl loveau pe tânăr.

— În numele Domnului, opriţi-vă! Destul!

Numai acestea a zis. A însemnat a treia oară semnul Crucii, acum peste toţi cei adunaţi, şi s-a întors la locul lui.

Supraveghetorii s-au liniştit. Ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic au încetat să-l mai lovească pe tânăr, care s-a ridicat clătinându-se, şi s-au apucat iarăşi de numărătoare.

Avsencov l-a întrebat pe cel de lângă el:

— Ai văzut ce a făcut Petru Andreievici?

— Ce-a făcut? a întrebat acela nedumerit.

Nu a văzut cu adevărat? Poate l-a orbit Dumnezeu, la fel ca şi pe ceilalţi, pentru că nu puteau să vadă sau să primească o asemenea minune, după cuvântul: «Pentru necredinţa şi împietrirea inimii lor».

Pentru Avsencov, pe care atâta îl miluise Dumnezeu, minunile săvârşite de părintele Arsenie erau o realitate înfricoşată, nemaivăzută, aproape de necrezut. Pentru părintele, care trăia atât de normal, înconjurat de harul dumnezeiesc, erau lucruri simple, fără însemnătate specială.

Bucuria

Începuse anul 1952. Într-o zi l-au chemat pe părintele Arsenic la Secţia Specială. De la sublocotenent l-au trecut imediat Să maior. Ambrosimov l-a primit cu bucurie.

— Bucuraţi-vă, părinte Arsenie! Am noutăţi

mulţumitoare. Este eliberat Alexandru Pavlovici Avsencov!…

Părintele i-a privit cu nedumerire şi uimire. Era posibil? Ştia că din miile de deţinuţi în ultimii trei ani au eliberat numai zece, dintre care unui a murit când a auzit.

Maiorul, văzându-i mirarea, a zâmbit.

— Nu vă îndoiţi, părinte Arsenie. Da, este eliberat Avsencov, după ani de încercări a unor buni prieteni, şi nu numai că este eliberat, dar cu hotărârea

Generalului primeşte iarăşi locul de mai înainte în partid. Mâine îl voi chema ca să-l anunţ. Mi-e frică însă să nu păţească ceva, deoarece inima lui este foarte slăbită. Vă rog să-l pregătiţi cu atenţie, ştiţi dumneavoastră cum.

Ambrosimov s-a oprit deodată. Zâmbetul a dispărut de pe buzele lui, faţa i s-a întunecat.

— V-am zis la început că am noutăţi mulţumitoare. Desigur… nu sunt toate mulţumitoare. Pentru dumneavoastră nu există nimic. Vreau să vă ajut şi nu pot. Sunteţi, după cum se vede, om al Bisericii.

Numai cu ordinul personal al lui Beria[7] se poate face ceva. Dacă totuşi se va ivi vreo ocazie, voi face pentru dumneavoastră tot ce-mi stă în putere. Sigur că şi Alexandru Pavlovici acum va…

Faţa maiorului s-a luminat iarăşi. A respirat adânc şi a

---

[7] Lavrentie Pavlovici Beria, faimos şef al miliţiei secrete (NKVD), a realizat «marea epurare» (1936 – 1939). A ajuns vicepreşedinte al Guvernului în anul 1946. Înainte de a muri Stalin a fost acuzat de complotism. Imediat după moartea lui Stalin (5 – III-1953), a fost condamnat la moarte şi executat la Moscova (23-XII-1953).

continuat:

— Mă regradează şi pe mine! M-au «iertat». Revin iarăşi la gradul de general şi voi fi iarăşi instalat în serviciul de contraspionaj. Ah…! În toată viaţa mea am slujit statul şi patria. În război am salvat zeci de brigăzi cu informaţiile adunate. Şi pe urmă… Am fost piedică în planurile cuiva. Aceasta a fost de ajuns să fiu acuzat la general ca agent al nemţilor. Aveau informaţii, ziceau, despre «oarecare legătură» a mea cu duşmanii. Ce informaţii? Nimic nu exista, toate erau minciuni, toate dinainte pregătite. Am scăpat de detaşamentul special dar am «câştigat» lagărul!…

M-am cutremurat de câte am văzut aici. Nu mi-am putut închipui că în mecanismul statului nostru există un asemenea infern. Ce barbarie! Câtă brutalitate! Pentru ce toate acestea? Pentru ce?…

Petre Andreievici, deoarece deocamdată nu pot să vă ajut pe dumneavoastră, daţi-mi vă rog câteva nume de deţinuţi pentru care vreţi să intervin. Plecând de aici aş dori să eliberez pe câţiva oameni. Pe care însă? Cred că dumneavoastră cunoaşteţi mai bine ca mine.

Părintele Arsenie l-a privit gânditor pe Ambrosimov.

— Vă mulţumesc… Vă mulţumesc… O, ştiu că nu puteţi să mă ajutaţi! Mă va ajuta Domnul când va veni ceasul. Cât pentru ceilalţi… Merită cred ajutorul dumneavoastră doi deţinuţi politici, doctorul Danisov şi tânărul Alexie Nicanov, precum şi doi condamnaţi penal, Saricov şi Trifonov. Dacă nu puteţi să faceţi ceva mai bun, cel puţin îngrijiţi-vă ca să-i mute într-un lagăr simplu, unde condiţiile sunt mai omeneşti…

(Pentru Seril – de mirare – nu a cerut nimic).

— Vă promit.

— … Şi când vă veţi întoarce la Moscova, vă sfătuiesc, dacă este posibil, să vă schimbaţi meseria. Nu continuaţi să mai slujiţi puterea criminală. Fugiţi din foc, altfel vă veţi arde. Mântuiţi-vă sufletul dumneavoastră.

Ambrosimov l-a ascultat în tăcere. În minte i-au venit iarăşi amintirile copilăriei. Simţea în bătrânul din faţa lui un adevărat creştin, ca şi sfinţii din cărţile pe care le-a citit cândva; cunoştea multe despre trecutul lui. Dar… nu cumva şi despre viitorul lui? S-a înfiorat. Aruncând departe acest gând s-a ridicat în picioare şi s-a apropiat de părintele Arsenie.

— Nu ştiu dacă ne vom mai reîntâlni, a zis cu voce înceată, plină de emoţie. Pentru aceasta vreau să vă spun că întâlnirea mea cu dumneavoastră mi-a schimbat viaţa. Acum multe le văd cu alţi ochi. Şi înţeleg multe. Înţeleg credinţa dumneavoastră, înţeleg pe soţia mea şi pe Vera Danilova… Să nu mă uitaţi, părinte Arsenie, în rugăciunile dumneavoastră.

Părintele Arsenie l-a îmbrăţişat pe după umeri.

— Dumnezeu să vă păzească, Serghie Petrovici!

Să nu uitaţi de semenii dumneavoastră şi să-i ajutaţi.

Oriunde vă găsiţi să faceţi binele. Ne vom reîntâlni!

S-a înclinat adânc şi a ieşit”.

După ani, Ambrosimov îşi amintea:

— Întoarcerea la Moscova nu mi-a adus bucurie.

Am regăsit tot ce pierdusem, dar nu eram fericit. După ce m-am chinuit mult, m-am hotărât să demisionez şi să-mi schimb munca. A fost greu, dar am reuşit.

M-a ajutat şi Alexandru Pavlovici.

Între timp a fost eliberat şi părintele Arsenie, dar nu m-am hotărât să-l întâlnesc. În mine însumi exista şovăială, zăpăceală, dar înainte de toate exista deznădejde, o deznădejde de moarte.

Mă gândeam câte răutăţi am săvârşit şi îmi era frică că nu mă va ierta Dumnezeu. Nu vorbisem nimănui despre drama mea sufletească, până când într-o zi Alexandru Pavlovici mi-a adus o scrisoare de la părintele Arsenie. «Să vă amintiţi că Domnul, Care ne pedepseşte pentru păcatele noastre, este Acela care cu prea multă Lui milă ni le şi iartă. Nu există păcat atât de mare care să nu se şteargă cu pocăinţă şi rugăciune».

Am încremenit. Părintele Arsenie cunoştea starea mea. Am alergat imediat la el. De atunci m-a sprijinit şi m-a întărit mult. Datorită lui am aflat credinţa. Am avut desigur multe schimbări.

Foarte mult mă chinuia necredinţa, mă cuprindea îndoiala, mă războia egoismul şi raţionalismul meu. Părintele Arsenie îmi zicea: «în drumul vieţii dumneavoastră, lipsit de sprijin duhovnicesc, cu ideologia fanatică, cu înstrăinare sufletească, îndoielile şi schimbările sunt normale şi inevitabile. Dumneavoastră însă L-aţi simţit pe Dumnezeu şi cunoaşteţi drumul care duce la El. Trebuie să experimentaţi drumul din trăire. Urmaţi-l şi greutatea trecutului dumneavoastră nu va întârzia să fie înlocuită cu sarcina uşoară a credinţei şi dragostei lui Hristos».

Deosebit om este părintele Arsenie, adevărat următor şi imitator al Domnului.

Părintele Arsenie s-a întors în baracă cu sentimentele

amestecate. Câţiva prieteni vor pleca de la Special şi aceasta îl umplea de bucurie. Dar totuşi, gândurile de despărţire îi aduceau oarecare tristeţe.

Seara l-a înştiinţat pe Avsencov despre eliberarea lui. Au petrecut toată noaptea în discuţie şi rugăciune. Atmosfera era încărcată de emoţie –, lacrimile lui Avsencov necontenite, simţirea răvăşită, gândurile puhoi…

Venise în lagăr cu idealurile dărâmate, cu visurile spulberate, sufletul plin de amar şi dezamăgire. Şi câte a trăit aici l-au condus la marginea deznădejdii, la ura faţă de oameni, la dorirea morţii. Se hotărâse să se omoare, când în viaţa lui a intrat părintele Arsenie. Acest înger pământesc cu dragoste nedescrisă şi har duhovnicesc, i-a dat curaj şi nădejde, l-a umplut de credinţă şi de răbdare, i-a arătat drumul spre Dumnezeu, Adevărul şi Viaţa. S-au îmbrăţişat plângând.

— Nu mă uitaţi, părinte Arsenie, a zis Avsencov printre hohote de plâns. Cu ai dumneavoastră, care acum sunt şi ai mei, cu fiii şi fraţii dumneavoastră duhovniceşti, ne vom întâlni des. Să vă rugaţi pentru noi toţi…

Foarte de dimineaţă, înainte de deşteptare, şi-a luat rămas bun de la Saricov şi de la Alexie. Ştia că nu-l vor mai lăsa să vină în baracă după înştiinţarea eliberării lui.

Patru săptămâni mai târziu, cu totul pe neaşteptate, au chemat la Secţia Specială patru deţinuţi: Saricov, Nicanov, Danisov şi Trifonov. În baracă nu s-au mai întors. Serghie Petrovici, acum generalul Ambrosimov, îşi ţinuse promisiunea.

Seril

Seril s-a îmbolnăvit grav. Avea dureri cumplite în zona pântecelui. După tradiţionalele aspirine care nu au adus niciun rezultat, doctorii i-au dat revendi[8], dar şi aceasta s-a arătat fără folos. L-au examinat mai bine, dar analizele făcute erau insuficiente. Cum să dea diagnosticul? Până la urmă au zis că are cancer la ficat cu stadiu înaintat; se apropia de metastază.

La spital nu l-au luat, medicamente nu i-au mai dat, nici nu s-au mai îngrijit de el. L-au şters de pe listă.

Seril a murit în chinuri. În timp ce gemea de durere era obligat să se mişte, să se ducă la toaletă, să iasă afară pentru numărătoare. Părintele Arsenie îl îngrijea cu răbdare. Căuta să-l mângâie şi să-i uşureze durerile cu tot ce era posibil.

Cum să-i aline durerile nesuferite? Se ducea la doctori şi-i ruga să-i dea medicamente pentru calmare, dar îl alungau cu brutalitate. Seril se purta urât cu toţi, nu voia contacte şi discuţii nici cu vechii lui prieteni. Numai pe părintele Arsenie îl accepta lângă el. Aştepta cu nerăbdare ceasul când venea şi se aşeza pe marginea patului, ascultând când îi vorbea despre viaţa lui.

---

[8] Revendi – este denumirea nouă a rădăcinii unei plante numită râu, care are puteri vindecătoare şi se foloseşte în farmacie.

Cu două zile înainte de moarte şi-a deschis inima părinţelului.

— Mor atât de dureros pentru că am făcut multe răutăţi, a zis oftând adânc. Mulţi oameni am omorât, multe nenorociri am provocat. Am pornit rău în viaţă încă de la început… Nu am dispoziţie şi nici putere să mă pocăiesc. Sunt atât de multe fărădelegile mele, şi cine să mă ierte? Oamenii cărora le-am făcut rău şi care mai trăiesc? Pentru care motiv? Nu cumva Dumnezeu în care nu prea cred?…

Sunt din familie preoţească. Tatăl meu a fost diacon, dar nu credea în Dumnezeu. Slujea la biserică pentru bani, ca meseriaş. Venea acasă după Sfintele Slujbe şi număra câştigul. Mă trimitea să-i cumpăr votcă. Se îmbăta. Râdea batjocoritor de credincioşii care îi umpleau buzunarele. Înjura şi batjocorea Dumnezeirea. Ne povestea fără ruşine cum făcea să dispară banii de pe disc sau cum se distra cu o săteancă neruşinată. Am crescut în mijlocul necredinţei, imoralităţii şi ipocriziei. N-am crezut niciodată în Dumnezeu, iar pe aceia care credeau îi consideram proşti şi naivi, dar o convingere s-a născut în mine când v-am cunoscut pe dumneavoastră, când am văzut ce înseamnă creştin adevărat. Am terminat şi eu o şcoală preoţească. Ha!… Ca să devin şi eu ca tatăl meu! La sfârşit însă am urmat altă «carieră».

Din anii studenţiei mele am început să fur. Câte furam le dădeam pe băutură şi la femeile străzii. Am ajuns de câteva ori la închisoare dar am reuşit să evadez. După aceea a venit revoluţia – anarhia, tâlhării, urgia… Nu există Dumnezeu! – omorâţi, ardeţi, distrugeţi… Am devenit şeful unei mici bande de răufăcători.

Adevărul este că la început nu omoram, numai furam. Odată însă ne-am aflat în pericol. Am fost siliţi să vărsăm sânge omenesc. De atunci înainte nu a mai existat stavilă. Trebuie să nu faci primul omor, deoarece după aceea nu te mai poţi opri.

În mijlocul acestora, cum să te mai gândeşti la Dumnezeu? Dar să vă spun adevărul: Nu am vrut să mă gândesc la El. Aceasta am făcut-o numai când v-am întâlnit în lagăr. M-am întrebat dacă nu cumva v-aţi pierdut minţile – cum să înţeleg şi cum să-mi explic atâta jertfire, atâta dragoste faţă de oameni? Sau poate urmăreaţi un oarecare câştig! Cu cât trecea însă timpul nu puteam decât să accept sinceritatea credinţei dvs. În Dumnezeu şi a dragostei faţă de aproapele.

Pe de altă parte, cum aţi schimbat sufletul prietenilor mei, Saricov şi al unui ateu marxist ca Avsencov?

Da, aveţi oarecare putere specială, supranaturală, oarecare putere care o primiţi de la Dumnezeu pentru bunătatea dumneavoastră. Da, trebuie să existe Dumnezeu.

Când eram copil şi ajutam pe preoţi la biserică, vedeam atâta lume acolo. Nu puteau să meargă fără motiv, nici nu erau toţi proşti şi neînvăţaţi.

Pentru mine, părinte Arsenic, oricum, orice drum către Dumnezeu este închis. Mor… Niciodată nu mi-a fost frică de moarte, însă acum simt că este ceva înfricoşător!

Înainte de a pleca din viaţă vreau să vă vorbesc despre două întâmplări, despre două omoruri pe care le-am făcut. Odată am vrut să mă mărturisesc, să vă descopăr toate crimele mele. Când însă le-am analizat, când numai puţin am simţit mulţimea şi greutatea lor, am considerat că nu are

rost. Timpul nu se mai întoarce înapoi. Să le remediez, nu pot. Şi inima mea împietrită nu se căieşte. Ce sens ar avea aşadar mărturisirea?… Numai două întâmplări, după cum am spus, vă voi povesti, deoarece după ani de zile îmi vin şi revin în faţa ochilor mei. Le văd încă şi în visele mele. Nu pot să le uit, nu pot să mă liniştesc…

În 1930 am înjunghiat fără motiv un tânăr de abia 17 ani. Aşa din plăcere! A îngenuncheat la picioarele mele, m-a implorat, a plâns. Dar eu am vrut să o fac pe grozavul în faţa bandei mele, să le arăt că nu pun niciun preţ pe viaţa omenească. L-am ucis pe copil. Şi de atunci, când închid ochii îmi apare în faţă, plâns şi însângerat.

O femeie iarăşi, de ani de zile mă chinuie şi ea. La început o vedeam de două-trei ori pe săptămână, acum o văd în fiecare zi.

În 1920 am intrat într-un apartament din Moscova ca să-l prădăm. Ştiam că locuitorii lipseau, fiind la muncă, dar se găsea acolo sora stăpânei casei. Când ne-a văzut, a înţeles şi a fugit înspăimântată în altă cameră. Am încuiat-o şi am început să golim apartamentul. Existau multe lucruri de mare preţ, multe aurării. Am adunat câte am putut să ridicăm şi ne-am pregătit să plecăm, dar trebuia să scoatem din joc femeia. Ne-a văzut şi poate mai târziu ne va recunoaşte; nu exista altă scăpare. Băieţii erau şovăitori, înţepeniţi. Am hotărât să o curăţ eu însumi. Am deschis uşa. M-a privit cu ochi mari, speriaţi. A înţeles ce o aşteaptă. M-am apropiat de ea. M-a lovit peste faţă şi a strigat: «Eşti fiară şi nu om! Bestie! Termină repede!». Am scos cuţitul. A stat nemişcată, lipită de perete. Aştepta lovitura. Pentru câteva clipe am şovăit, îmi părea rău de ea. Şi-a întors capul,

a privit icoanele care erau într-un colţ, s-a însemnat cu semnul Crucii de câteva ori şi a şoptit: «Termină… Cu mine este Dumnezeu. Maica Domnului să nu mă părăseşti».

Am înfipt cuţitul de două ori sub piept. A alunecat încet pe lângă perete, făcând pentru ultima oară semnul Crucii şi a căzut pe podea şoptind «Doamne, miluieşte-mă». Şi acum, o văd tot timpul în faţa mea.

Părintele Arsenie asculta în tăcere. Asculta şi se ruga în taină. Totuşi, înfricoşătoarele amănunte ale crimelor pe care i le-a descris muribundul l-au făcut să se cutremure.

Bătrânul Seril a murit în dureri. Faţa lui era schimonosită. De durere poate? Sau poate de ură faţă de cei care trăiesc? A rămas aşa şi după moartea lui, sălbatic dar şi îndurerat, ameninţător dar şi deznădăjduit.

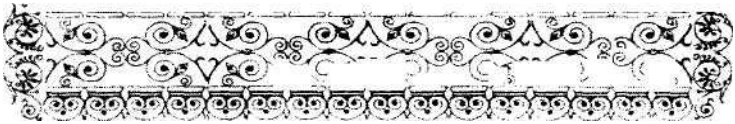

Interogatoriul

După plecarea lui Ambrosimov s-au schimbat doi comandanţi la Secţia Specială. Când comanda a luat-o un locotenent-colonel în vârstă, întunecat şi enigmatic, la secţie au apărut persoane noi. Supraveghetorii s-au acrit, munca s-a făcut mai dură, viaţa a devenit de nesuportat.

Acum chemau mulţi pentru interogatoriu. Ameninţările, bătăile, carcera, erau aproape un fenomen de rutină, inutil şi fără motiv. Ce să scoată de la nişte oameni epuizaţi şi cu adevărat condamnaţi la moarte? Şi totuşi, conducerea nu înceta să creeze discuţii, să facă anchete, să «descopere» comploturi, să pedepsească, să prelungească pedepsele şi, din când în când, să trimită şi la Detaşamentul Special.

Pe la jumătatea lui martie l-au chemat şi pe părintele Arsenie pentru interogatoriu. Anchetator era maiorul Odiţev, om de statură mijlocie, cu chelie, cap lung şi îngust, ochi decoloraţi şi buze supte. Ţeapăn şi bine îmbrăcat, cu un ifos politicos, părintesc şi dezarmant, în anchete devenea ca un demon, un monstru sălbatic şi însetat de sânge.

Deţinuţii l-au poreclit Lascovii (Blândul), dar îi dăduseră şi a doua poreclă «Să începem, vă rog». Era fraza tipică cu care începea fiecare anchetă.

Părintele Arsenie a intrat fără gălăgie. Odiţev era aplecat peste o stivă de hârtii. Pentru mult timp a rămas

tăcut. După aceea s-a ridicat, s-a rezemat de spătarul scaunului şi a zis cu o prefăcută politeţe:

— Mă bucur de cunoştinţă, Petre Andreievici!

Mă bucur! Sigur aţi auzit despre mine, sunt maiorul Odiţev!

— Da, am auzit, domnule maior.

— Bine aşadar… Să începem, vă rog. Trebuie să acceptaţi tot ce vă spun, altfel vă veţi scălda în sânge!

Este cunoscută metoda pe care o folosesc.

Maiorul şi-a schimbat foarte repede masca.

— Vorbiţi-mi…

— Despre care lucru?

— Despre organizaţie, părinte! Despre organizaţia complotistă care o pregătiţi în lagăr cu scopul de a-l asasina pe tovarăşul Stalin! Ştim totul! Ascultă-mă.

Te-au vândut. Nu nega! Dacă ai auzit despre mine, nu nega! Cu cât mărturiseşti mai repede, cu atât mai bine.

Părintele Arsenie simţea că nervii lui s-au strâns într-un nod. «Dumnezeul meu, nu mă lăsa pe mine, păcătosul! Stăpână a cerului, sunt slab, ajută-mă să trec încercarea aceasta!».

— Nu cunosc nicio organizaţie şi nu am nimic să mărturisesc, a zis liniştit.

— Aaa… vasăzică aşa! Părinte, nu mă voi juca cu tine. Pe tine, desigur, nu te interesează dacă mori; de altfel şi aşa eşti pe jumătate terminat, pentru mine însă are mare însemnătate această chestiune. Stai jos şi scrie ce îţi voi dicta.

— Domnule maior, pot să vă pun o întrebare?

— Aici ai venit numai să răspunzi, nu să întrebi.

În sfârşit, vei muri, unde vei muri… Spune.

— Ştiţi câţi m-au anchetat până acum. Dacă nu ştiţi, aruncaţi vă rog o privire în dosarul meu şi vă veţi încredinţa că nu am depus niciodată mărturii mincinoase şi nici nu am denunţat pe cineva. Chiar dacă m-au ameninţat şi m-am bătut foarte tare!

Odiţev s-a ridicat plictisit, a ocolit masa şi a împins o foaie şi un pix spre părintele Arsenie.

— Nu mă interesează câţi te-au anchetat, dar mie îmi vei scrie totul, a zis cu răceală.

— Nu, nu voi scrie nimic, a răspuns la fel de rece dar şi hotărât părintele Arsenie. În lagăr nu există nicio organizaţie complotistă. Voi inventaţi comploturi, ca apoi să le «descoperiţi» şi să câştigaţi încrederea şefilor voştri. Chinuiţi şi omorâţi oameni nevinovaţi.

Odiţev a venit mai aproape. Gura i se strâmbase şi buzele îi tremurau. Ochii lui fără culoare erau nervoşi, aruncau săgeţi. Aproape bâlbâindu-se a murmurat:

— Iubitul meu, nu ştii ce ai să păţeşti acum.

«Doamne, ajută-mă». Numai atât a reuşit să spună părintele Arsenie în mintea lui. O lovitură puternică în cap l-a aruncat de pe scaun pe podea. Înainte de a-şi pierde simţirea s-a gândit că i-a venit sfârşitul.

Îşi revenea din când în când pentru câteva fracţiuni de secundă. Atunci simţea în gura lui loviturile cizmelor şi peste faţă loviturile de pafta de la centura militară a lui Odiţev.

A încercat să se roage, dar nu reuşea să spună două-trei cuvinte şi se scufunda iarăşi în întuneric, un întuneric care, după câteva clipe, a devenit absolut.

Şi-a revenit pentru puţin, în drum spre baracă. A

înţeles doar că era ţinut puternic de câteva mâini care îl duceau pe sus. Şi-a revenit pentru a doua oară în patul lui din baracă. Cineva îi ştergea faţa cu o cârpă umedă şi zicea: «Nu va ajunge până dimineaţă, bătrânul, l-a zdrobit ticălosul de Lascovii».

Când şi-a revenit iarăşi, simţea dureri insuportabile în tot corpul. A încercat să-şi amintească ce se întâmplase, să înţeleagă unde se găseşte. Credea că încă îl interogau. La un moment dat i s-a părut că cineva i-a tăiat capul. A încercat să se roage, dar mintea lui nu avea putere să ţină rugăciunea, o prindea şi într-o clipă o pierdea. Durerea, această grea şi chinuitoare durere, îndepărta orice altă simţire sau gând, arunca în uitare orice amintire, a sfărâmat conştiinţa de sine. Aştepta. Aştepta lovituri mai puternice, strigăte mai sălbatice, durere mai mare. Aştepta moartea.

Cineva i-a întors capul într-o parte. Simţea că-l înţepa ceva şi îl ardea. Pe urmă a auzit o voce necunoscută:

— Repede, aduceţi-mi două injecţii camforate.

Atenţie la iod, să nu cadă în ochi. Pregătiţi ce este nevoie pentru operaţie… Cum a putut această brută să-l mutileze aşa pe om? Tundeţi-i capul cu atenţie.

Părintele Arsenie a simţit două mâini că-i tundeau cu atenţie părul. Era întins fără haine pe ceva tare şi rece. Aceasta a fost ultima impresie înainte de a-şi pierde încă o dată cunoştinţa.

Trei zile a rămas fără simţire pe un pat al spitalului.

La început şi-a dat seama că ochii îi erau legaţi cu pansament, ca de altfel tot capul. A încercat să înţeleagă unde se găseşte. În biroul de anchetă, în baracă sau în alt loc? A avut nevoie de mult timp ca să înţeleagă că se află în

spital. A început să se roage cu mintea. Foarte repede însă încordarea la rugăciune i-a provocat dureri mari de cap, şi după durere a venit întunericul, amnezia. A ţinut multe zile această luptă: rugăciune, durere, amnezie. În fiecare zi se străduia să apuce, da, să apuce în special încă câteva cuvinte de rugăciune, cât mai multe cuvinte de rugăciune, până când în sfârşit rugăciunea a învins. A învins şi a rămas nedespărţită de mintea lui.

Din când în când simţea două mâini că-l atingeau cu blândeţe. Altă dată, cineva îl hrănea şi în acelaşi timp îi vorbea cu căldură: «Haide, curaj, aţi supravieţuit!». Vocea era prietenească, având accent evreiesc.

— Nu credeam că veţi scăpa. Mâine voi descoperi faţa dumneavoastră. V-am refăcut, aţi devenit aproape nou!

Într-adevăr, în ziua următoare doctorul Leon Mihailovici i-a scos cu atenţie pansamentul de pe cap şi de pe ochi.

— Încet, încet! Acum vom vedea… Aşadar, dragul meu, pe faţa dumneavoastră nu a mai rămas niciun semn. Minunat! Mă bucur pentru dumneavoastră!

Părintele Arsenie putea acum să vadă în faţa lui o persoană liniştită şi binevoitoare la aproximativ aceeaşi vârstă cu a lui. Doi ochi mari îl priveau cu simpatie din spatele unor lentile groase pentru miopi.

— Vă voi ţine aici cât voi putea mai mult, ca să nu cădeţi din nou în mâinile acelei fiare. Cereţi ajutorul Dumnezeului dumneavoastră, altfel vă va omorî.

Mai mult de patruzeci de zile a rămas părintele Arsenie în spital. Când a plecat era foarte emoţionat. Cu lacrimi l-a îmbrăţişat şi Leon Mihailovici – acest om minunat şi foarte

bun doctor –, când şi-a luat rămas bun.

— Nu este posibil să continue toate acestea, a zis cu siguranţă. Nu este posibil. Se vor termina repede chinurile noastre, vom ieşi din acest infern şi ne vom întâlni liberi.

Şi, într-adevăr, în 1963 s-au reîntâlnit.

În baracă părintele Arsenie a găsit foarte puţini deţinuţi din cei vechi şi cunoscuţi. Pe cei mai mulţi îi trimiseseră la mine. Chiar şi Odiţev între timp a fost schimbat.

După trei luni l-au chemat din nou la Secţia Specială. A fost prezentat la comandant, un tip melancolic, cu privirea de culoarea plumbului.

— Eşti rezistent! i-a zis, după ce mai întâi l-a privit din cap până la picioare. Nu numai că nu ai murit în acest lagăr, dar şi din mâinile lui Odiţev ai scăpat. Spre binele tău!… Acum a sosit de la Moscova un ordin să avem grijă de tine să nu mori… Nu pot să înţeleg. În sfârşit, trăieşti! Voi da ordin să nu te pună la munci grele. Du-te!

Nu l-au mai chemat pe părintele Arsenie la Special până la moartea lui Stalin. Îi vor aminti însă de el semnele care i-au rămas pe trup şi pe cap.

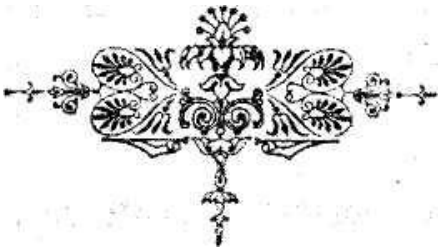

Toate se schimbă

Cu întârziere de trei zile au aflat deţinuţii senzaţionala ştire: «A murit preşedintele Stalin!». Au auzit de la paznici. Conducerea nu a anunţat nimic oficial.

Luna Martie, ninsori, îngheţuri… Au îngheţat şi inimile la ştirea morţii. Un val de agonie şi frică s-a lăsat peste lagăr. Ce se va întâmpla acum? Lucrurile se vor îmbunătăţi sau se vor înrăutăţi? Toţi au înţeles că vor urma schimbări şi aceste schimbări le aşteptau cu nerăbdare.

În primele două luni, până la sfârşitul lui Mai, viaţa în lagăr a trecut ca mai înainte. De la începutul lui Iunie ceva însă s-a schimbat. Desigur, programul era la fel, munca la fel de dură, mâncarea puţină şi mizerabilă, moartea la fel de deasă. Însă era ceva ca şi cum ar sufla un vânt nou, ceva ca şi cum s-ar fi înmuiat purtarea supraveghetorilor şi a paznicilor, ca şi cum ar fi descumpăniţi şi apărau poziţia conducerii. Şi mai ales nu au mai adus alţi deţinuţi.

A trecut aşa aproape un an. Apoi au venit schimbări mai bune, mai frumoase. Mâncarea a devenit mult mai bună, înjurăturile şi ameninţările au încetat cu desăvârşire, anchetele nu mai erau însoţite de bătăi, numerele au fost desfăcute de pe haine şi deţinuţii erau chemaţi cu numele şi prenumele lor.

A venit în verificare o comisie de la Procuratura Generală. Au cercetat dosare, au făcut anchete, au luat mărturii. Câteva dosare dispăruseră; anchetatorii au căutat orbeşte.

După un anumit timp au trimis mulţi deţinuţi în închisori la locurile lor de naştere. Câţi au rămas puteau să aibă corespondenţă şi să primească pachete. Pentru munca care o făceau primeau o mică sumă de bani din care plăteau îmbrăcămintea şi mâncarea lor. Comisia a plecat după ce a cercetat câteva sute de deţinuţi.

După două luni a venit o altă comisie, care s-a apucat de noi anchete.

Peste puţin timp au fost eliberaţi mulţi: foşti militari, vechi membri de partid, critici de artă, economişti.

A trecut iarăşi o bucată de timp şi a venit graţierea generală. Lagărul Special de Deţinuţi s-a transformat în închisoare simplă, dar cu «disciplină severă». Deţinuţii politici au fost eliberaţi în afară de foarte puţini, pe care i-au mai ţinut pentru motive necunoscute, între ei şi părintele Arsenie. Din graţiere au fost excluşi adepţii lui Vlasov, poliţiştii cu abateri şi criminalii periculoşi.

După doi ani lagărul era aproape gol. Personalul se micşorase la jumătate. Multe barăci erau goale, de aceea conducerea a hotărât să micşoreze curtea. Au mutat turnurile paznicilor şi gardul de sârmă ghimpată. Barăcile care au rămas în afara gardului le-au ars.

Părintele Arsenie era trimis din baracă în baracă. Dintre vechii lui prieteni, nu a mai rămas niciunul. Totuşi, el a continuat să-i ajute pe cei din jurul său, să muncească, să se roage şi să răspundă la scrisori, la foarte multe scrisori pe

care i le trimiteau fiii lui duhovniceşti.

Pe la jumătatea anului 1956, cu îngăduinţa conducerii, avea permisiunea unei ieşiri limitate. Putea să iasă din când în când să viziteze aşezări apropiate.

În Martie 1957, după reducerile continue a suprafeţei, lagărul a devenit aproape de nerecunoscut. Cele mai multe barăci au fost arse. Şi acum putea vedea oricine împrăştiate pe pământ rămăşiţele lor: stâlpi de susţinere din cărămidă roşiatică, sobe înnegrite, fiare ruginite, sârmă, sticle…

Părintele Arsenie a primit scrisori de la Vera, Irina, Alexie, Saricov, Avsencov. Într-un mod aventuros a ajuns în mâinile lui o însemnare de la generalul Ambrosimov: «Ne amintim de dumneavoastră, scria. Facem tot ce putem, dar există greutăţi. Cred că în curând ne vom întâlni în alt mediu, diferit. Răbdare!».

Avea nevoie într-adevăr de răbdare, părintelui, deoarece rămăsese fără sprijin omenesc. Cu un an înainte plecase şi ultimul lui prieten, supraveghetorul Spravendlivii. Pe de altă parte au început să trimită din nou în lagăr mulţi criminali, care au fost arestaţi pentru noi răutăţi. Erau ca întotdeauna certăreţi şi indisciplinaţi. Spuneau cuvinte provocatoare la adresa conducerii, ameninţau şi pe paznici. Atmosfera a devenit grea.

Deodată însă s-a schimbat comandantul. Şi atunci s-au schimbat toate. A impus o disciplină severă, punctualitate la muncă. Pedepsea orice tulburare a ordinii. În acelaşi timp au. Îmbunătăţit şi viaţa – mâncarea mai bogată, comportamentul mai omenesc, mai multă libertate de a se mişca celor care nu creau probleme.

Şi viaţa continua.

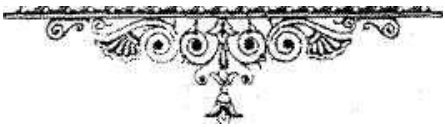

Rămas bun

După cum am mai spus, din anul 1956 nu l-au mai supravegheat pe părintele Arsenie. Îi permiteau să iasă din când în când în împrejurimile lagărului. Când venea mult dorita «zi a ieşirii», după ce termina munca, o lua spre pădure sau spre malul unei bălţi apropiate. Stătea pe un buştean şi începea să se roage cu voce tare.

„Vocea mea – spunea el însuşi mai târziu – se împrăştia în jur, pătrundea în luminişuri, înainta pe cărări şi se pierdea în mestecenii cu trunchiuri zvelte, în sălciile aplecate, în brazii înalţi, în smeritele buruieni.

Acolo în linişte puteam să mă rog singur şi nestingherit. Acolo asprimea lagărului făcea loc dulcii uniri cu Dumnezeu. Acolo îmi închipuiam că am în jurul meu pe fiii mei duhovniceşti şi pe prietenii mei care trăiau liberi. Acolo comunicam în gând cu fraţii adormiţi în parohiile mele, în închisori sau în exilul lor.

Era într-o zi caldă din primăvara anului 1957. Ţânţarii, ca un nor cenuşiu, zumzăiau plictisiţi şi ameninţători. O suflare neaşteptată de vânt i-a aruncat departe, dar în câteva secunde m-au înconjurat din nou. Lagărul, baraca, criminalii, supraveghetorii, controalele, chinurile, pe toate le uitasem. Exista numai cerul albastru, fără sfârşit, pădurea deasă şi verde, foşnetul frunzelor, ciripitul păsărilor şi rugăciunea din inima mea, care a cuprins toată firea mea zidită şi a

dus-o lângă Creatorul ei.

Am pornit spre luminişuri, unde cu puţin timp înainte, când lagărul era plin de deţinuţi, au săpat gropi şi i-au îngropat pe cei morţi. Marea întindere a cimitirului împrejmuită cândva cu sârmă ghimpată şi inaccesibilă, era acum deschisă. Mulţi ţăruşi căzuseră şi sârma atârna tăiată. Locul semăna cu un teren părăsit, plin de răzoare neregulate, unde vedeai împrăştiaţi pari cu tabele de tablă, unii în picioare, alţii înclinaţi sau căzuţi la pământ. Pe table erau scrise numele şi numărul deţinuţilor.

Acum erau pe jumătate şterse; ici şi colo se deosebeau câteva litere sau un număr. Am înaintat. Picioarele mele s-au scufundat în noroiul amestecat cu frunze şi buruieni. Înaintam cu greutate, păşind peste parii căzuţi şi peste grămezile de pământ ale mormintelor, sărind peste şanţuri, ocolind gropile mari, apucându-mă de tulpinile subţiri ale copacilor.

Soarele cald de primăvară cobora încet, aproape de asfinţit. M-am oprit, mi-am întors privirea în toate părţile, am făcut semnul Civicii şi am binecuvântat acel câmp al morţii. Am cerut lui Dumnezeu din tot sufletul milă pentru sufletele lor. Inima îmi era grea; m-a cuprins tristeţea.

Vântul blând şi răcoros s-a oprit deodată. Parcă s-ar fi ascuns în pădure şi a intrat în pământ, ca şi cum i-ar fi fost frică de ceva. Nemişcate ca pietrele erau acum copacii, ierburile şi tufele. Mi-am îndreptat paşii mai încolo.

După cum era firesc, cele trecute au aprins în mine o stare rea, gândindu-mă la cele prezente şi la cele viitoare. Au reînviat în gândul meu oameni iubiţi şi cunoscuţi, care s-au dăruit în mâinile mele prin mărturisirea întregii lor vieţi. Au

reînviat persoane obosite, scheletice, încreţite de durere şi chinuri. Au reînviat ochi trişti, adânciţi, ochi plini de nostalgie şi rugăciune sau ochi plini de ură şi deznădejde. Câţi ochi închisesem cu degete tremurânde!

Pe buzele mele aveam rugăciunile de înmormântare. Am strigat. Cuvintele şi frazele îmi ardeau limba, cutremurau trupul şi-mi zdrobeau sufletul, în timp ce cădeau ca ploaia salvatoare peste trupurile îngropate.

Mii, mii de oameni erau acolo sub pământ îngropaţi de semenii lor, mii de următori ai lui Hristos, mii de nevoitori ai dreptăţii, mii de mărturisitori ai libertăţii dar şi mii de luptători ai Bisericii, mii de trădători ai patriei, mii de asasini şi criminali.

Puţin mai departe se auzea, plictisit şi melancolic, zgomotul unui buldozer care năruia grămezile mormintelor şi umplea cu pământ gropile goale, nivelând pământul, amestecându-l cu oase omeneşti, ştergând orice amintire, orice semn, orice mărturie despre nesfârşitul cimitir.

Dar eu mi-i amintesc. Acolo, între nenumăratele moaşte anonime, se află şi cinstitele oseminte ale episcopului Petru, ale arhimandritului Iona, ale monahului Mihail, ale schimonahului Teofil din pustia Obtinei, pe care îl cunoscusem de aproape, om virtuos şi rugător, ale iubitorului de oameni doctorul Levasov, ale profesorului Klukov, ale bunului şi nevinovatului lăcătuş Ştefan…

În nas mi-a venit o caracteristică duhoare de materie stricată, de descompunere a trupurilor. Mormintele erau la mică adâncime, săpate în grabă. Iarna trupurile se vedeau ici şi colo. Vara însă, când zăpada se topea, vedeai răsărind din pământ mâini şi picioare pe jumătate putrezite. A trimis

atunci conducerea o grupă de deţinuţi ca să le acopere cu pământ şi să îndrepte mormintele. Se pare că acum buldozerul descoperise oarecare trupuri, care umpleau atmosfera cu mirosul lor.

Ultimele raze ale soarelui au făcut pământul umed să aburească. Vaporii ieşeau leneşi din pământ şi urcau încet în sus, ca pe urmă să se împrăştie şi să se piardă din ochii mei.

— Doamne! am şoptit fără să vreau. Doamne! Nu sunt pierdute sufletele morţilor care se ridică din valea plângerii.

Un nod mi s-a pus în gât. Lacrimile mi-au umplut ochii. Inima mi s-a strâns. O tristeţe chinuitoare m-a cuprins, o tristeţe care s-a schimbat într-un strigăt de jale şi o dureroasă întrebare:

— Doamne, pentru ce ai îngăduit toate acestea?

Deodată, exact în aceeaşi clipă, un prelung şi pătrunzător plâns s-a auzit undeva departe şi aproape imediat s-a extins pe toată câmpia. La început era un reţinut şi tremurător urlet, apoi a devenit ca un muget monoton cu izbucniri regulate, un vaiet ca de om rănit. Şi la sfârşit s-a schimbat într-un plânset tânguitor, melancolic, înfiorător plânset, care amintea de bocetul de la înmormântare.

S-a îngreuiat inima mea şi mai mult. S-au încordat nervii. M-a cuprins mila, tristeţea şi deznădejdea. S-au întunecat toate în jurul meu. Mă simţeam ruinat, epuizat.

— Doamne, miluieşte! Doamne, miluieşte! am strigat, făcând semnul Sfintei Cruci.

Şi atunci vântul, care până în clipa aceea a fost ascuns între copaci şi tufe, a năvălit cu putere, suflând fără oprire. A clătinat mestecenii şi a mişcat copacii căzuţi, a unduit buruienile şi a suflat răcoros peste faţa mea.

Dintr-odată plânsul melancolic a dispărut învins de puternica vijelie de vânt. Stratul de aburi, care acoperea pământul, s-a împrăştiat. Mireasma de verdeaţă şi prospeţimea pădurii a alungat mirosul morţilor. Ciripitul păsărilor, care străbăteau fără grijă cerul, împrăştia în jur imne de bucurie, melodia vieţii, slavoslovia[9] lui Dumnezeu.

Tristeţea a dispărut, inima s-a uşurat. Bezna din suflet a fost înlocuită de dulceaţa dumnezeieştii arătări, de frumuseţea naturii celei pline de har, de credinţă şi nădejde în Pronia lui Dumnezeu. Numai atunci am înţeles ce era acel «plâns» trist: cântecul drujbei care tăia tulpinile copacilor din zona lagărului.

Cântecul frumos al ciocârliei mă făcu să cuget şi să fiu conştient că viaţa continuă până la «sfârşitul veacului», va continua cât şi până când vrea Dumnezeu, Făcătorul cerului şi al pământului. Da, viaţa va continua în ciuda morţii atâtor oameni care erau îngropaţi sub picioarele mele în pământul înnoroiat.

Am îngenuncheat pe o movilă de pământ, m-am sprijinit de trunchiul unui mesteacăn căzut şi am cerut iertare lui Dumnezeu, deoarece cu puţin mai înainte am fost învins de tristeţe şi deznădejde, de împuţinare sufletească şi de necredinţă.

Încet-încet rugăciunea m-a cuprins. Nu ştiu cât timp am rămas acolo, dar când m-am ridicat soarele se pierduse după orizontul acoperit de pădure. Vântul se oprise. Liniştea ar fi fost deplină dacă nu ar fi deranjat-o zgomotul

---

[9] Doxologia sau Slavoslovia, numită în unele cărți de cult și Mărinda, este un imn de laudă închinat Sfintei Treimi, cântat sau citit la Utrenie, spre finalul slujbei.

buldozerului, care încă mai lucra.

Am început să mă îndepărtez încet, îndreptându-mă spre lagăr. Gândurile şi amintirile mi le întrerupea din când în când vocea cucului, care mă întorcea cu mulţi ani înapoi, în anii copilăriei. Maica mea mă lua împreună cu ea la plimbare prin pădure. Acolo îmi vorbea despre copaci, plante, despre animalele şi păsările pădurii. Aşa am auzit şi atunci cucul. Dar cum aş fi putut să-mi închipui că îl voi auzi iarăşi după zeci de ani într-un loc ca acesta, un loc al martiriului şi al morţii?

— Ah! Pentru ce, Dumnezeul meu? Pentru ce s-au chinuit şi pierdut în acest fel atâţia oameni?

Da, ştiu, aceasta este una din tainele Tale, una din tainele pe care nu poate să le cuprindă mintea omenească, robul materialismului, robul păcatului. «Cât sunt de necercetate judecăţile Lui şi cât de nepătrunse căile Lui!» (Romani 11, 33).

Numai Tu, preaînţelepte şi preabunule Doamne, Care ţii universul în mâinile Tale, le cunoşti negreşit pe toate. «Doamne, Tu ştii toate» (Ioan 21.17). Datoria noastră este să săvârşim binele în numele Tău şi să păzim poruncile din Evanghelia Ta. Miluieşte-ne pe noi, Iisuse, Dumnezeul nostru!…

M-am întors iarăşi în toate cele patru părţi ale orizontului. Am binecuvântat pe cunoscuţii şi necunoscuţii morţi din nemărginitul cimitir. Mi-am luat rămas bun de la ei, făcând o metanie adâncă. Am plecat repede, fără să mai privesc în urmă.

Anul 1957 se apropia de sfârşit. Lagărul aproape se golise. Între timp s-a construit foarte aproape de el o

aşezare. Acolo s-au instalat familiile celor care lucrau în lagăr, toţi angajaţii. În scurt timp s-au făcut drumuri, au deschis pieţe, au zidit case şi au adus oameni tineri, oameni foarte tineri, care nu ştiau nimic despre fosta «Secţie Specială» a lagărului şi de transformarea cimitirului în câmpie.

Trecutul s-a dus şi se uită”.

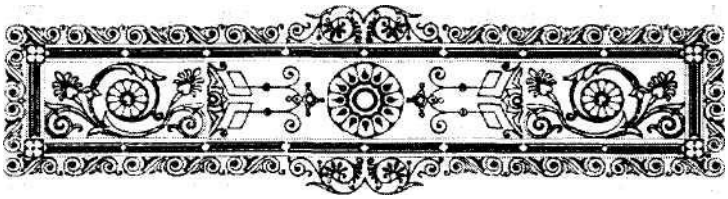

Plecarea

Sfârşitul anului 1957. Au rămas încă şase ani de închisoare pentru părintele Arsenie, căci în 1952 îi mai adăugaseră încă zece ani. L-au chemat de mai multe ori la conducere. I-au pus întrebări, i-au luat declaraţii, au deschis dosare, au scris acte, au făcut rapoarte.

În sfârşit, în primăvara anului 1958 l-au înştiinţat despre eliberarea sa «în baza graţierii». Dar graţierea fusese dată cu patru ani înainte, acum şi-au amintit? Pentru ce nu a fost eliberat atunci, împreună cu atâţia alţii?

La această întrebare, precum şi la multe altele, nu a primit niciodată răspuns. Totuşi, îşi va aminti întotdeauna de uimirea nervoasă a unui membru din comisie, care a strigat fără ruşine:

— Ia priveşte, măi, la bătrân! A scăpat!… Ce să facem? Suntem obligaţi să-l eliberăm!

I-au dat haine noi, foaie de drum, ceva bani pentru munca care o făcuse în ultimii ani şi o adeverinţă pentru eliberarea Buletinului de identitate în locul unde va locui. Unde va locui? La întrebarea pusă a dat numele unui mic şi istoric oraş din apropiere de Iaroslav, unde cândva locuise mai mult timp, studiind antichităţi. Puţină însemnătate avea pentru el unde se va duce.

Se simţea obosit şi epuizat. Nu dorea decât să adune

putere, să se liniştească, să se roage, să se regăsească pe el însuşi înainte de a se întâlni după atâţia ani cu cei cunoscuţi.

— Mă găsesc în mâinile lui Dumnezeu, a cugetat. Acela le va rândui toate după cum trebuie.

Primăvara venise devreme. Vânturile calde au topit repede zăpada. Drumurile s-au uscat. Musculiţele şi ţânţarii nu apăruseră încă, dar păsările de primăvară şi-au făcut puternic simţită prezenţa cu zborurile neîncetate şi ciripitul neîntrerupt.

Părintele Arsenie a ieşit pe poarta lagărului cu pantofi noi, haină nefolosită, pantaloni negri şi şapcă obişnuită, având în spate un sac cu puţinele lui lucruri.

A trecut de postul de control şi a pornit pe drumul de pământ. A privit înapoi. Paznicii îşi fixaseră privirea spre el. Cu nedumerire vedeau şi ei pe cunoscutul bătrânel, pe care parcă îl uitaseră oamenii de atâţia ani aici, că pleacă acum spre necunoscut.

Drumul trecea peste un deal. Când a ajuns în vârful lui, părintele Arsenie s-a întors pentru ultima oară spre lagăr. În loc de alt rămas bun a însemnat cu semnul Crucii, de departe, locul trist care îi însemnase pentru totdeauna viaţa şi sufletul, locul unde pătimise, dar şi învăţase atât de multe, locul unde mai presus de toate a înţeles ce înseamnă cuvântul Apostolului: «Purtaţi-vă sarcinile unii altora şi aşa veţi plini legea lui Hristos».

Un camion care trecea l-a dus până la aşezarea unde acum trăia şi lucra fostul supraveghetor Andrei Ivanovici – Spravendlivii. A găsit uşor casa lui.

Cât de ciudată, cât de frumoasă, cât de primitoare i s-a părut această căsuţă smerită! Atâţia ani în lagăr, aproape

uitase cum sunt casele oamenilor.

Două zile a rămas la familia primitoare şi plină de dragoste a lui Andrei – două zile de pace, două zile de fericire. A treia zi l-au condus, el şi soţia lui, până la gară, au plătit costul biletului la clasa întâi. Şi-au luat rămas bun emoţionaţi.

A urcat în tren, s-a aşezat, şi-a pus sub cap sacul cu lucrurile sale şi a închis ochii.

Trenul înainta pe şine legănându-se, scârţâind cadenţat, zdruncinându-se când trecea pe poduri, făcând călătorii să sară uşor pe scaune.

Dincolo de fereastră se vedea cum rămâneau în urmă pădurile, taigaua, râurile, locurile Siberiei, dar prin faţa ochilor închişi ai părintelui Arsenie treceau alte peisaje: mulţime de persoane şi întâmplări, o defilare fără sfârşit de amintiri.

— Mi se pare că sunt aici şi eliberaţi din lagăr. Atenţie să nu ne jefuiască!

Vocea bărbătească era neliniştită.

— Mă mir că îi lasă. Trebuia să-i fi împuşcat! A doua voce era femeiască, vorbea indignată şi în şoaptă.

Părintele Arsenie a deschis ochii fără să se mişte. Pe scaunul din faţă se pregătea să se aşeze o tânără pereche.

Trenul alerga, trecea prin oraşe şi gări. Lăsa în urma lui locurile verzi din nordul Siberiei şi intra în zona livezilor cu multe culori din centrul Rusiei. Se apropia de oraşul unde părintele Arsenie va începe noua lui viaţă, unde va continua să slujească lui Dumnezeu şi oamenilor.

Sfârşitul volumului I

*

CUPRINS

Cuvînt înainte 5
Însemnare introductivă 7
Lagărul 11
Baraca 14
Bolnavii 20
Părintele «Dacos» 31
Opriți-vă 43
Maiorul 47
Viața continuă 58
Întotdeauna cel bun este prigonit 60
Unde sînt doi sau trei... 62
Dreptul 75
Maica Domnului, să nu-i părăsești 77
Mihail 87
Cu cine ești, părinte? 96
Saricov 107
Mărturisirea 110
Vă voi ajuta 114
De la Stația de Arestări 119
Destul 123
Bucuria 125
Serii 131
Interogatoriul 136
Toate se schimbă 143
Rămas bun 147
Plecarea 154

Difuzare
Bacău, Str. Iaşilor 32 - Tel : 034/130998
Galaţi, Str. Poşta Veche 161 - Tel: 036/471896
e-mail : bunavest@stillco.ro

Tipărit la S.C. EVRIKA EURODIPS S.R.L. Galaţi
Str. Unirii 183 Tel. : 036/462.799